

NJON

Pini n:ii ngê ala danêmbum d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê.

¹ Mwiyémwiyé dini ghi ngê, nmî Kêlî Pini doo ya. Yi pini nmî Mî Tp:oo, nmî Mî nmo yinë a kêma ngê. Nmî Mî k:ii dpîmo ya, yi gha ngmidi ngê doo ya. * ² Dyámê pê ghêlî daangê l:âmo ngê, ngmênê nmî Mî k:ii nipi dpîmo ya. ³ Tpile yilî yintómu nipi l:âmo ngópu, wu tpile Kêlî Pini k:ii daa l:âmo ngópu, daa tóo. * ⁴ Kêlî Pini Ghê Njini u Kn:ââ, kamî ngê yinë dpî pyódu nmo. Yi Ghéni Kn:ââ nmî pywápê ngê vyîlo yi pyodo. * ⁵ Yi pywápê ngê mgîdî yinë chópu. Mgîdî dêê wo, yi pywápê daa nt:ââ ngê. * ⁶⁻⁷ Yi pywápê, nmî Mî Tp:oo. Ghêlî daa ta, u mdoo tpapê pyu ngmê Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmo a dy:ââ ngê. Yi pini u pi Njon Baptist. Pi knî ye yi pywápê p:uu doon:aa danêmbum, mu kópu u díy:o apê, Pi yintómu u kwo paa kêlîmî mbê dniye. ⁸ Chóó vyîlo daa pywápê, ngmênê pywápê p:uu pi knî ye doon:aa danêmbum.

⁹ Pywápê njini p:uu ye doon:aa danêmbum. Pi yintómu yi l:êê díy:o yi pywápê dyámê mbêmê doo a lêpî. ¹⁰ Nyââ, nmî pywápê dyámê mbêmê doo ya, dyámêni Chóó Lémi k:ii l:âmo ngópu, ngmênê yi dyámê tpémi y:oo daa mya ngópu. ¹¹ Chóó u dyámê pee p:uu a loo, chóó u yoo y:oo u wépi pwaa ngópu.

* **1:1:** Njon 17:5; 1 Njon 1:1-2; Tpyuu 19:13
Kîlosa 1:16-17; Hipîlu 1:2

* **1:4:** Njon 5:26

* **1:3:** 1 Kódin 8:6;
* **1:5:** Njon 8:12

¹² Ngmênê ngmê knî y:oo daa mb:ii ngópu, u kwo kélímî mbê dniye. Yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu too. ¹³ Daa pi ngê yinté pyódu too, daa yi chóó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu too. *

¹⁴ Kêlî Pini pi ngê pyodo, nmî vy:o doo kwo. Ala kópu nmo w:ee ngê, Kí nmî Mî Tp:oo mu ngmidi. Nmî ngêêpî pyu ndîi, u kópu yintómu ndê kópu dé. *

¹⁵ Nmî Kêlî Pini pi ghêlî daa myââ, Njon Baptist yi pini p:uu nmo doo danêmbum. Pi knî yi k:ii dpodombiy:e nmo mbwolo, nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, munmyenê, A kuwó wunê kwo, nmopê, yi pini a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o ghêlî dîpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya.

¹⁶ Nmo yintómu kópu mb:aa yilî Kêlî Pini ngê nmo wunê d:uud:uu. Kópu mb:aa nmo daangmê w:êê ngê. ¹⁷ Mósisi ngê kópu mb:aa ngmê d:uu ngê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmo a núwo, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa yintoo kópu yi d:uu ngê, kópu ndîi yi d:uu ngê. Yesu ngê Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi nmo a kpo, u Mî ka maa njini u ngwo a yó. ¹⁸ Pi ngê Chóó Lémi doo u kpêê. Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi, pini n:ii u nuu ghi Chóó Lémi nódo a tóó, Chóó Lémi nmî nuw:o yiné kwólu.

*Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18*

* **1:13:** Njon 3:3-6; Njems 1:18; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Nkal 4:4; Pilipay 2:7; Hipîlu 2:14

19 Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwaa ndîi Njódan u nkîgh:ê doo dpodo, Nju tpémi yi kada pini yoo yi nuw:o dmi alanté pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ndoo apê wu vyîlo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu knî ngmé u kwo a dy:ââ tumo, yepê, U kwo nye póó dmyeno, kwipi, Nyi n:uu? 20 Njon Baptist ngê yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, ndêndê ngê d:aa vyîlo. 21 Kwo, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vyu, apê, Ilacha dîyo dyámê mbêmê amêdê diyé, yi kópu vyîlo yichi ntiye? Yepê, D:aa vyîlo. Kwo, Mósisi pini n:ii p:uu nmî kn:ââ knî ye doo a danêmbum, yepê, Chóó Lémi ngê pi ngmé wa a ngmidi, komo yiné adîn:aa kapî, kwo, lukwe, nyi vyîlo? Yepê, Kêle. 22 Kwo, Pini n:ii knî y:oo a dy:ââ nmoo, módó ye mêdaanmî diyé dmi. Kwo, Ngakêmé ñyóó nmo mê chámê ngi. 23 Njon Baptist ngê yepê, Yisaya ngê ala kópu mwo a d:êê ngê, yepê,

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê a yé yó.

Njon Baptist ngê yepê, Yi kópu vyîlo yinî ntiyen-tiye. 24-25 Yélini Pádisi knî y:oo u kwo a dy:ââ tumo, yi yéli y:oo kwo, D:ii nmî Lémi, d:ii Ilacha, d:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu. Kwo, Lukwe dîy:o pi yilî mbwaa paa nye kmênêkmênê? 26 Njon Baptist ngê yepê, Yoo mbwaa ngê mun:aa mbápitisîm kîgha too, ngmênê yi dpodo daa ndîi, tédê. Yepê, Nmî Lémi nmî vy:o ka kwo, ngmênê dmyongê mya ngópu. 27 Yepê, K:omo tpile u kada d:a ghê, ngmênê nê tédê. Yepê, N:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Doo u ntââ u nkîgh:ê daanî nî.

28 Yi kópu yintómu Petani pyodo, daa Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii a tóó, ngmênê Njódan mwada mbwáani pee Petani, Njon Baptist ngê mbwaa paa yoo kwéli doo kmênêkmênê dé, yi Petani.

Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo

29 Womumo Njon Baptist ngê Yesu yi módu, nmopê, Ó. Kí pini kiyedé pwiyé knî, pini n:ii p:uu nmye noo danê. Nmopê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî vyîlo. Nmopê, Pi ngê chóó u dono u l:êê dîy:o sipi tp:oo ntee dpî vy:a, kî pini yinté sipi tp:oo ngê wa pyódu, pi knî y:oo wa vya ngmê. Nmopê, Dyámê mbêmê tpémi nmo yintómu nmî yikî dmi u pwo wa ghay. * 30 Nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, vyîlo nmye kiyedé pwiyé knî. Nmopê, Munmyenê, A kuwó kiyedé kwo, ngmênê a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o ghêlî dîpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya. 31 Nmopê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ghêlî dîpî módu, Yisîléli tpémi ye noo danêmbum, mbwaa paa myenoo kmênêkmênê dé, mu kópu u dîy:o nê, Yi ngwolo dmi paa pywálî y:e, yi pini paa mya y:e. 32-33 Nmopê, Chóó Lémi ngê a dpodo dini ghi n:ii ngê a ka a kpo, a ka pê, Mu dini ghi ngê a Ghê Dmi wanyi m:uu, pi ngmê u pwo wa ghî, p:uu adî ya. A ka pê, Yi pini ngê a Ghê Dmi mbêmê yoo yi gha dmi wa ghêê té. Njon Baptist ngê nmopê, Kí pini nmye vyîlo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbóó p:uu a ndê wo, vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a gho, mbêmê doo kwo. 34 Nmopê, Yi kópu ndêndê ngê kîni módu. Nmopê, Ala kópu ny:ee yó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kî vyîlo.

* 1:29: Is 53:6-7; 1 Pita 1:18-19

Yélini Yesu p:uu mwiyé kele

³⁵ Womumo Njon Baptist u k:ii y:i nmee ya, p:uu ndiye pyu ngmê mye u k:ii. ³⁶ Yesu paambwi tédê nmî módu, Njon Baptist ngê nyepê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî vyílo. * ³⁷ Dini ghi n:ii ngê nyi nyongo, Njon Baptist nyinê kuwo ngê, Yesu nyi ngm:êê ngê. ³⁸ Yesu nye mênê diyé wo, nyepê, Lukwe u pyinê dpo ngmêê ngmê? Kwonyenê, Mââwe. Kwonyenê, Ló y:i nyinê tóó? ³⁹ Nyepê, A pwiyé choo, anye m:uu nyoo. Wod:oo nyi ngm:êê ngê, kwéli doo a ya, yi ghi ny:uu módu. Ntumokwodo nmî lee dniye, wo y:i nm:uu chedê ngê.

⁴⁰ Pini n:ii k:ii Yesu nyi ngm:êê ngê, u pi Andru, Saimon Pita u mbwó. ⁴¹ Yi ngwo Andru ngê u mbwó até yedê pyw:ângo, kwo, Kédisu kîdnyinê pyw:oo. (Kédisu u nt:u kópu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê.) ⁴² Andru ngê u mbwó Saimon Yesu ka adê núw:o. Yesu ngê até doo y:enê, kwo, Nyi Saimon, Njon tp:oo, ngmênê mî dî nt:ââ, Pita. (Pita u nt:u kópu, chêêpî kpiyé.) *

Yesu ngê Pilipi pini dê Nétányel u ngwo ngmidi doo

⁴³ Womumo Yesu ngê u yi doo kwo, Nkálili nî lê. Pilipi ada pyw:oo, kwo, A ngm:êê nédi. ⁴⁴ (Pilipi Mbetâsida pi, Andru mbwémi Pita yi k:ii yi p:aa mu ngmidi.) ⁴⁵ Pilipi ngê Nétányel ada pyw:oo, kwo, Mósisí pini n:ii p:uu doo a d:êê, yi pini kîdp:o pyw:oo. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo p:uu myednya a d:êê. Kwo, Yi pini Yesu, Njósép

* **1:36:** Njon 1:29 * **1:42:** Mát 16:18

tp:oo, Nasalet pi. * ⁴⁶ Nêtániyel ngê kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo pini Nasalet daawa chaa. Pilipi ngê kwo, A pwiyé, ñyóó anyi mwini. Wod:oo Yesu ka adî lee knî. * ⁴⁷ Yesu ngê Nêtániyel yi módu, nmopê, Daa dnyinté Yisîléli pi ngmêkîyedê pwiyé knî, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. ⁴⁸ Nêtániyel ngê yi kópu yi nyongo, Yesu ka kwo, Lónté lama n:aa tóó? Yesu ngê kwo, Pilipi ngê ghêlî doon:aa pyw:ee nyoo, dini ghi n:ii ngê yi km:ee nyinê ngêpê, a nuw:o k:oo d:a pyw:ee ngi, a lama u ngwo chi yââ. ⁴⁹ Nêtániyel ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, Yisîléli tpémi yi k:ii nyi nmî king. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni nga dî vyi, yi km:ee ngêpê tédê mudî m:uu ngi, yi kópu u dîy:o mumdoo a ka che kêlîmî mb:anê? Kwo, Yi kópu tédê. Kwo, Dîyo ndî kópu knî wanyi m:uu té. ⁵¹ Nmopê, Ndé kópu nmye ngmên:aa tpaê. Nmopê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Nmopê, Njakóp ngê máádini a wâdîvyîngo, enjel knî y:oo mudnye vy:eevy:ee ñuw:oñuw:o, yi máádi ntee máádi ngê wanî pyódu. Nmopê, Chóó Lémi ka u ngwo wanê kâádî nmyo. Nmopê, Yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, ndê kópu ngê nmye wa pyódu. *

2

Yesu ngê mbwaa wain ngê u ngwo tpólu

¹ Wo miyó mî loo, yéyéé u naa Kéna u ngwo ngmê kê ngópu, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Yesu u pye yi nááli tédê mî ta. ² Pi knî y:oo Yesu u k:ii myemîné dóó kalê nmoo, u ngwo nm:uu taa

* **1:45:** Deut 18:18 * **1:46:** Njon 7:41,52 * **1:51:** Gen 28:12

dniye. ³Yi nááli tédê wain chedê ngópu, Yesu u pye ngê tp:oo ka kwo, Wain u ndanî ngê kédê chedê ngmê. ⁴Yesu ngê kwo, Mw:ââkó Niye. Kwo, A pi lukwe díy:o yenté chi vyi? Kwo, A wêdêwêdê u mumu u dye ghi doongê yó. * ⁵Yesu u pye ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kópuni nmye a tpaê, dpî d:uu yó.

⁶Mbwaa d:ââ ndîi y:i wéni doo kwo, pi knî y:oo yi dêêpî kópu dyuu u l:êê díy:o yi kêê dmi kwéli dnyimo ghêêghêê dé. Yi d:âmu ndîi dé chêêpî ngê l:âmo tumo, mu daa mu tp:oo k:omo dé. ⁷Yesu ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kî d:âmu mbwaa ngê ntówo tóó, wod:oo d:ud:umbiy:e a nt:ee tumo. ⁸Yepê, Yi mbwááni knî ngma a vy:êê yó, naa u kada pini ka núw:o yó, amî d:uu. ⁹Yi mbwááni tpaê wo, wain ngê pyodo. Dpodo pyu knî y:oo naa u kada pini ka knî ngmê núw:o ngópu, yi d:uu ngê, apê, Wain mb:aa ala. U lama dêpwo ya, Ala wain anye da pwiyé, ngmênê dpodo pyu n:ii knî y:oo a vy:êê ngópu, yi lama doo ya. ¹⁰Naa u kada pini ngê naa chóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Ala wain até dí d:uu, mb:aamb:aa. Kwo, Kópu kamî ngmêchi d:uu. Kwo, Pi ngmudu yéé, u pyipe knî ye wain mb:aa ye mwiyé dpî y:oo, n:ii pee tp:oo mb:aamb:aa kuwó ye dpî y:oo, mu kópu u díy:o yi dini ghi ngê d:uuwodê w:ee ngmê, yinê ye lónté wain yuno ndanî. Kwo, Ngmênê yinté chuu d:uu ngê. Kwo, Wain n:ii d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa kuwó nmo cha kê.

¹¹Yesu ngê u mwiyé mwiyé mbwudu yinté chópu, u wêdêwêdê u l:ii yinté nmî módu. Yinté nmo w:ee ngê, nê, Kí Chóó Lémi Tp:oo. U ngwo u kwo nmî

* **2:4:** Njon 7:30; 8:20

kêlîmî mbê dniye. Yi kópu Kéna pyodo, p:aani n:iî Nkálili Wee u kwo a tóó.*

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî yi k:iî Kîpêênnyêm nmî lee dniye, wo knî ngmê y:i nmeen:aa ya.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátiyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luukî 19:45-46

¹³ Nmî naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo Yesu u k:iî Njedusalem nmî lee dniye. ¹⁴ Chóó Lémi u ngomo k:oo nmee koko, yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye. Kwéli nmî kee dniye, yélini daa Nju tpémi, u ntââ Chóó Lémi ka y:i pêdyimo ngêpê. Yi kêlî ghê pi yilî nmî módu, nê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo. Nê, Kpêê yiyé u l:êê dîy:o pudumakó, sipi, ndêêdí mu pywupwi t:oo, nê, kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mye ngmêêpî t:oo. Yesu ngê yi m:uu too, doo u nuu u kópu ngê pyodo. ¹⁵ Yesu ngê yedê kpê dmi ngmê l:âmo ngê, tpile tp:oo yintómu u ngwo ngm:iî kalê too, pudumakó sipi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo pw:iî too. Yélini knî y:oo ndapî dnye ngmêêpî dé, yi tépîl ye tpaá too, yi ndapî tpii yi kpópu. ¹⁶ N:iî knî y:oo pywupwi u ínmê tp:oo a ínuw:o tumo, Yesu ngê yepê, Ye ínmeni tp:oo mye pw:iî tóó. Yepê, M:aa u ngomo lukwe dîy:o tpile tp:oo u pywupwi u ngomo ngê nmyi pyódu ngópu? ¹⁷ Chóó Lémi ngê pini n:iî a ngmidi ngê u kópu dyuu n:iî puku yedê a kwo, yi kópu y:i nm:uu nuw:o kwólu. Ala yi kópu,

* **2:11:** Njon 1:14; 4:54

A Lémi, ngomo a nuu u ngomo.

Pi ngê wa dyênê, ndyuw:e k:ii ntee tpile a gha vy:o wa dnyapwi. *

¹⁸ Nju tpémi yi kada pini yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Ye kópu lukwe díy:o chi d:uu? Kwo, Lóntoo mbwudu ngmanyi chaa, u ngwo anmo w:ee, Chóó Lémi ngê nyi vyílo yedê ngmidi nyoo? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Ala Chóó Lémi u ngomo anmyinê pw:oo ngmê, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ²⁰ Kwo, Nye k:om. Kwo, Wo pyile k:oo mêdaanyi wó. Kwo, Lama daa tóo nmee wuwó, m:ââ podoy:a mê wéni. ²¹ Kópuni Yesu ngê ye vyyu, dêpê w:ee ngópu. Daa ngomo p:uu ye doo danê, chóó p:uu ye doo danê. *

²² Yesu dini ghi n:ii ngê kpêênî a pii wo, u kópu yi ngwo nm:uu nuw:o kwólu, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu ka nmî kêlîmî mbê dniye, Yesu ka my:oo kêlîmî mbê dniye. *

²³ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê, Njedusalem dini ghi n:ii ngê nmee ya, Yesu ngê mbwudu yilí chópu, pi yilí u ngwo u kwo kêlîmî mbê wo. ²⁴ Ngmênê Yesu ngê p:uu daa t:ee too, mu kópu u díy:o apê, Kî yéli y:oo a dpodo doongê w:ee ngópu, apê, daa a nuu u maa p:uu wa kaa nê. ²⁵ Yesu u lama pi yintómu yi gha dmi doo ya. K:omo tpile pi ngê Yesu ka yoo yi kakêmê dmi daa chámê ngê, ngmênê yi l:êê ghi dmi u lama doo ya.

3

Nikódimês u danêmbum

* **2:17:** Psalm 69:9 * **2:21:** 1 Kódin 6:19 * **2:22:** Luukí 24:6-8; Njon 12:16; 14:26

¹ Nju tpémi yi kada pini ngmê, u pi Nikódimês, mye Pádisi kní yi vy:o pini ngmê. * ² Mgîdî ngmê ngê Yesu ka a loo, kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi ngê lama kîgha pyu ngê a pyódu nyoo. Kwo, Mbwudu n:ii nye chapî té, yinté kópu pi ngê módó daawa d:uu, ngmênê Chóó Lémi ngê wa a ngee, yinté kópu u ngwo wa d:uu té. ³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, N:ii myombó mēdaawa pyódu, yini Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. * ⁴ Nikódimês ngê kwo, Pini n:ii dpî k:aa, angênté amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ pi u pye u mênê mēdaawa kee, yinté mēdaawa t:aa. ⁵ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga yinî tpaê, Chóó Lémi kóó k:oo pi módó daawa ghê. Kwo, Pi cha y:oo tp:ee kamî ntee dpî tpyé ngmê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii kamî ngê yinté dpî pyódu, vyílo yi pini Chóó Lémi kóó k:oo ayi ghê. * ⁶ Kwo, Pyââ ngê pi ntee pini yu tpyé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii moo pyódu, yi pini u nuw:o dpî ngmêê. * ⁷ Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o nga dê vyi, ngadê, Moo pyaa dmyeno. Kwo, Yi kópu lukwe díy:o kópu kamî ngê nga dê pyódu? ⁸ Kwo, Yópu wunê wupe, chóó u nuw:o u pono a vyápê. Kwo, U dnye anyi ny:oo, ngmênê daanyi m:uu. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. Kwo, Lama daa tóó pi kamî ngê lónté dpî pyódu. ⁹ Nikódimês ngê kwo, Yinté kópu lónté dpî pyódu? ¹⁰ Yesu ngê kwo, Nyi Yisíléli tpémi yi ndiye kîgha pyu ngmê. Kwo, Lukwe díy:o choongé w:ee ngê? ¹¹ Kwo, Ndê kópu nga yinî tpaê, kópuni nmye nmo tpaê té, ndêndê ngê vyílo nmî lama ye

* **3:1:** Njon 7:50; 19:39* **3:3:** Mát 18:3; 1 Pita 1:23* **3:5:**

Ezek 36:25-27; Taitas 3:5

* **3:6:** Njon 1:13

pyede, vyîlo myey:uu m:uu too, ngmênê nmî kópu dyuu ka dp:ee kêlîmî té. ¹² Kwo, Dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu a ka dp:ee kêlîmî té. Kwo, Chóó Lémi u kópu knî yi p:uu angênté a ka anmyiné kêlîmî mbê dmi? ¹³ Kwo, Pi Chóó Lémi ka doongmê n:ee, myedoongmê diyé wo, kwo, ngmênê pi mu ngmidi u kwo a ndê wo, pini n:ii u Pi Ndêndê. ¹⁴⁻¹⁵ Kwo, Mósisi ngê yoo yi pyipyi u l:êê dîy:o nkéli chêêpî tpile pê tââ ntee a t:ângo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê tââ yinté wamye t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u kwo adê kêlîmî, u nuw:o kamî ngê paa pyaa we, ghê kamî pêdê pyw:ee ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

¹⁶ Dyámê mbêmê tpémi yi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo dnyinté daa tóó, wod:oo chóó Tp:oo mu ngmidi nmo a kpo, mu kópu u dîy:o n:ii u kwo adî kêlîmî, daawa dyênê, u nuw:o kamî ngê wa pyódu, ghê kamî wamyedê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁷ Chóó Lémi ngê Tp:oo daa nmî kpadakpada u l:êê dîy:o a dy:ââ ngê, ngmênê nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. * ¹⁸ Pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê daawa kpada. Pini n:ii u kwo daa kêlîmî, yi pini ngê u kpadakpada ye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi u wépi puwâ, u kwo daa kêlîmî. ¹⁹ Yi kpadakpada yi chóó a pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o dyámê u pywápê u wépi pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê nmî pywápê nmo a dy:ââ ngê, nmî vy:o a kwo, ngmênê pi knî y:oo mgîdî u yi y:e mê kwo,

* **3:14-15:** Num 21:9; Njon 12:32 * **3:16:** Lóma 5:8; 1 Njon 4:9-10; Njon 3:36; 6:47 * **3:17:** Luukí 19:10; Njon 5:22; 12:47; Dpodo 17:31

mu kópu u díy:o dono a d:uud:uu ngmê. ²⁰ N:ii ngê dono kópu a d:uud:uu té, pywápê u kwo dpî diy:a, u wo d:uudpî nî, dpo, A dono kópu a p:uu angmê m:uu ngmê. ²¹ N:ii ndê kópu dyuu u pono a vyápê yédi, pywápê u wo dpo lê, dpo, Pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê nê wunê ngêêpî, kópu mb:aa u ngwo a d:uud:uu té.

Yesu pini dê Njon Baptist

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, Njuda Wee u kwo nmeen:aa ya, mbwaa paa yoo nmee kmênêkmênê dé. ²³ Njon Baptist Enon doo ya, Sálím u nkîgh:ê, Samédiya Wee u kwo, mbwaa paa myedoo pi kmênêkmênê, mu kópu u díy:o mbwaa y:i yilí doo ya. ²⁴ Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo ghêlí daa kee wo.

²⁵ Wo ngmê ngê Nju pi ngmê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî yi k:ii noko dnye kwopwepe. Yi Nju pi ngê yepê, Mbwaa paa pi kmênêkmênê n:ii nmye kîgha ngmê, yini ngê Chóó Lémi ka pi mb:aamb:aa ngê dnyinté a pyépi. Yepê, Yesu ngê n:ii a d:uud:uu, yini yi mb:aamb:aa. ²⁶ Wod:oo Njon Baptist p:uu ndiye pyu yoo yi kada pini ka lee dniye, kwo, Mâáwe. Kwo, Pini n:ii Njódan mwada pee nmo nyiné kêma ngê, mu nmo nye vyu, nye, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, wu vyílo, kwo, Lukwe díy:o yi pini myeka pi kmênêkmênê, pi yintómu u kwo ka lêpî té. ²⁷ Njon Baptist ngê yepê, Pi ngê kópu u mo daawa d:uu, Chóó Lémi ngê yiné dpo ngee, yi kópu u ngwo dpí d:uu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ngêêpî, yoo u kwo a lêpî té. ²⁸ Yepê, Nmyi ngêêdí pi knî ye munê vyu, yenê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, d:aa vyílo. Yepê, U maa

yiye u l:êê dîy:o u kada nê ghê wo. ²⁹ Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pini n:iî dpî yéé, pyáâ u kwo dpî lê, u mbwó ka d:uudpî nî, ngmênê u mbwó u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Kópuni a ka dmyi vyi ngmê, yi kópu u dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu. ³⁰ Yepê, Yi pini u pi ndîê ngê choo pyodopyodo, a pi têtê ngê choo a pyodopyodo.

Pini n:iî Chóó Lémi ka a ndê wo

³¹ Pini n:iî Chóó Lémi ka a ndê wo, u pi ndîê, nmo têtê têtê dé. Nmo dyámê mbêmê tpémi, dyámê mbêmê nmî pyaa dniye, dyámê u kópu knî yi p:uu nmo danê té. Chóó Lémi ka pini n:iî a ndê wo, nmo yintómu nmî pwo a tóó. ³² Kópuni a m:uu too, kópuni a ny:ee too, nmo vyílo ye tpapê té, ngmênê pi knî y:oo yi kópu daa nyêmî ngmê. ³³ N:iî knî y:oo u kópu a nyêmî ngmê, u nuu u kópu dé ye d:uud:uu t:oo, pi knî y:oo u ngwo dpo w:ee ngmê, apu, Chóó Lémi u kópu dyuu p:uu k:omodanê pee tp:oo daa t:a mo daa t:a. ³⁴ Pini n:iî Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi u kópu dyuu yedoon:aa tpapê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi d:ud:umbiy:e u kwo a y:ângo. ³⁵ U Mî nódo Tp:oo nuu ghi a tóó, tpile yintómu u kada pini ngê a pyódu ngê. ³⁶ Yélini Tp:oo ka a kélîmî nyédi, yi nuw:o dmi kamî ngê dpî pyódu, ghê kamî dpo pyw:ee ngmê, ghéni n:iî chedê ngê daawa pyódu. Yélini Tp:oo ka daa kélîmî té, u dnye daa nyêmî ngmê, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê daawa pyaa dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê adî kpadakpada dé. Yi kpadakpada chedê ngê daawa pyódu.

4

Yesu ngê Samédiya pyââ ka mbwaa u ngwo dmy:ee ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê yoo mbwaa paa nmee kmênêkmênê dé, Pádisi knî y:oo ala kópu ny:ee ngópu, apê, Pi yilî Yesu p:uu ka ndiye té, mbwaa paa yiné a kmênêkmênê té, ngmênê Njon ka pi mdoo daa lèpî. ² Pi knî y:oo mdoo dnyinté ye úuw:o ngópu. Yesu ngê pi mbwaa paa dêpwo kmênêkmênê dé, ngmênê yélini yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, nmî chókó nmee kmênêkmênê dé. ³ Yesu u lama dini ghi n:ii ngê yaa wo, apê, Pádisi knî y:oo ala kópu dê ny:ee ngmê, Yesu ka pi yilî a lèpî, wod:oo Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo m:oo diyé dniye. ⁴ K:omo tpile Nju tpémi Samédiya tpémi noko dnye diya, ngmênê Samédiya máádi nm:uu kwólu.

⁵ Samédiya Wee u kwo, p:aa ngmê u pi Saika. Yi p:aani ghêlí dpîpî nî dniye, têpê ghi ngmê mbêmê nmî taa dniye, têpê ghini nmî kn:ââ Njakóp ngê tp:oo Njósép ka wunê a y:ângo. Kââdî mââ kêlí dini ghi ngê y:i nmî taa dniye. * ⁶ Njakóp ngê mbwaa mgî n:ii chókó, y:i nmî módu. Yi mgini k:oo mbwaa p:ââ y:i dpîmo a ya, Samédiya tpémi y:oo mbwaa y:i dnyimo a vy:êmî. Yesu ka paa diya wo, wod:oo yi mgini u nkîgh:ê yaa wo. Yesu y:i nmo kuwo ngê, Saika nté pywupwi tédê nmî lee dniye.

⁷⁻⁸ Nté pywupwi tédê nmeen:aa ya, nmî kuwó Saika pyââ ngmê mbwaa vy:êmî tédê loo. Yesu yi mgini u nkîgh:ê módu, yi pyópu ka kwo, Mbwaa knî a ka ngma a ki. ⁹ Yi pyópu ngê kwo, Nyi Nju pi, nê

* 4:5: Gen 33:19

Samédiya pyââ, mumdoo mbwaa a ka chi dmyinê? Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u díy:o Samédiya tpémi y:oo tpileni k:oo mbwaa dpî nda ngmê, Nju tpémi y:oo y:i d:uudpî nda ngmê, mu kópu u díy:o yiné ye tupwótupwó dé. * ¹⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê módó nga wa a kê, yi kópu lama waa yââ, wuchimye mya nê, ye yi kópu a ka pîchi dmyinê, mbwááni n:ii ghê a t:a, yi mbwááni nga pîd:a kê. * ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Mbwaa vy:émî u tpile ngópu daa tóó, yedê kpê ngópu myedaa tóó. Kwo, Mbwaa chono daa tóó, mgî k:oo p:ââ y:i wunê tóó ó! Kwo, Mbwááni n:ii ghê a t:a, yi mbwááni ló y:i anyiné vy:oo? ¹² Kwo, Nmî kn:ââ Njakóp, u dpodo pyu knî yi k:ii ala mbwááni u mgî y:oo a tpênê ngópu. Kwo, Mbwááni n:ii u mênê a pyw:ee ngópu, yi mbwááni chóó ndââ, tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu, u tpile tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu. Kwo, Ala kópu mumdoo a ka chi vyi, Mî ndîî, Njakóp u pi tédê? ¹³ Yesu ngê kwo, Ala mbwaanté mbwaa ala. Kwo, N:ii ngê wa nda, mââ m:ii amaa mbwaambwaa. ¹⁴ Kwo, N:ii ka mbwááni n:ii anî y:oo, wa nda, yi pini mēdaadî mbwaambwaa. Kwo, Yi mbwááni yi pini u gha vy:o ada a kmîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê u ngwo wa pyódu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁵ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Yi mbwááni knî a ka ngma a ki, daap:aa mbwaambwaa, ala mbwááni mēdaapînên:aa vy:oo.

¹⁶ Yesu ngê kwo, Chi lēpî, moo a pwiyé we. ¹⁷ Yi

* **4:9:** Luukî 9:52-53 * **4:10:** Njon 7:37-38; Tpyuu 21:6 * **4:14:** Njon 6:35

pyópu ngê kwo, A moo daa tóó. Yesu ngê kwo, Ndê kópu, moo daa tóó. ¹⁸ Kwo, Pi limi yi p:uu nyi yéé wo, ala ngwo n:ii k:ii dpo tóó mo, yini ngê módó a y:eñey:eñe ngi. Kwo, Ndê kópu a ka yichi vyi. ¹⁹ Yi pyópu ngê kwo, Ala kópu kîd:a w:ee, nyi Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mu kópu u dîy:o a nuw:o kîchi m:uu. ²⁰ Kwo, Nmo Samédiya tpémi nmî kn:ââ knî y:oo kî mbwini mbêmê Chóó Lémi ka kpêê dnyimo yiyé, ngmênê nmyo Nju tpémi, nmyinê nmye Njedusalem mu ngmidi Chóó Lémi ka u mo kpêê yiyé tédê. ²¹⁻²² Yesu ngê kwo, Nmyo Samédiya tpémi nmyi lama daa tóó pini n:ii ka nmye kpêê yiyé té, ngmênê nmo Nju tpémi, n:ii ka nmo kpêê yiyé té, nmî lama ka tóó, mu kópu u dîy:o nmo Nju tpémi u ngmidi ngmê u yoo, nmî vy:o Chóó Lémi ngê pi ngma a ngmidi ngê, daa yoo ngmidi yi Mbwámê ngê vyîlo ayi pyódu. Kwo, A ch:am. Kwo, Ala kópu ka chi kélîmî. Kwo, Mu dini ghi ngê pi knî y:oo kî mbwini mbêmê kpêê daamo wa yé ngmê, Njedusalem kpêê myedaamuwa yé ngmê. ²³ Kwo, Mu dini ghi ngê dye ghi kamî ngmêwa d:ii, yi dini ghi kn:ââ wunê kîní chópu. Kwo, Yi dini ghi ngê yélini y:oo Chóó Lémi ndéndê ngê adnyi cháâcháâ, mēdaadnyi kpêê yiyé, yi yéli yi gha vy:o nmî Mî ka ntênê adnyi ngêpê. Kwo, Yinté ngêpê pyu yoo yi yi dmi nmî Mî ngê a kwo. ²⁴ Kwo, Chóó Lémi, Ghê Dmi ye tóó. Kwo, Yélini u kwo a ngêpê té, daa módó adnyi ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê choo a ngêépî dé, ndéndê ngê u ngwo u kwo dny:oo ngêpê. *

²⁵ Yi pyópu ngê kwo, Kédisu nmo t:âât:ââ, pini n:ii

* **4:24:** Lóma 12:1; Pilipay 3:3

Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê. Kwo, A lama ka tóó, yi pini dini ghi n:ii ngê wa t:aa, kópu yilí nmî nuwo yinê amí kwolo. ²⁶ Yesu ngê kwo, Ala nê vyílo nga yiní danêmbum.

²⁷ Yi dini ghi ngê nmo diyé dniye, nmî ngwéti dniye, noko nmomo, Kî lukwe? Nmomo, Yesu pyââ k:ii ka danêmbum mo. Nmî ngwéti dniye, mu kópu u dîy:o pini n:ii kní y:oo Chóó Lémi u kópu p:uu yoo a ndiye kîgha too, Nju tpémi y:oo yinté pini kní ye pyââ u k:ii danêmbum ye kwódu ngópu. K:omo tpile nmî ngwéti dniye, ngmênê yi pyópu ka dpîpî vvu, Lukwe ka nye vvuwo? Yesu ka myedpîpî vvu, Lukwe dîy:o ye pyópu k:ii dpî danêmbum mo?

²⁸ Wod:oo yi pyópu ngê u mbwaa pwódo y:i a kuwo ngê, yi p:aani mê diyé wo, p:aa tpémi ye yepê, Nga a pwiyé dmyeno. ²⁹ Yepê, Pi ngmê ka tóó, nganyi m:uu yó. Yepê, Kópuni yilí nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê ndoo apê wu vyílo. ³⁰ Wod:oo yi p:aani a kuwo ngópu, Yesu ka a lee dniye.

³¹ Yi pyópu u kuwó Yesu ka kwonmo, Nté pee ngmê ma ngi. ³² Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii n:aa pîpî, nmyi lama daa tóó. ³³ Noko nmî póó dniye, nmomo, Pi ngmê ngê nté pee u kwo ngmêda núuw:o? ³⁴ Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii p:uu nmye aní danê, ala yi ntini. Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê, dpodoni a ka a kpo, yi dpodo n:aa chedêchedê. Nmopê, Yi kópu ye a nté njini. *

³⁵ Yesu ngê witi nt:ene u mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, Nté

* **4:34:** Njon 6:38; 17:4

nt:u kêma wa kaalî, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaépê, Yâpwo tédê n:ii u mênê nmo pyede, ngî m:uu yó, nt:u wunê kédê kaalî. * ³⁶ Nmopê, Ala nté mgîpî u dye ghi. Nmopê, Yâpwo tédê nté ntee nmo ny:ee ngê, ala p:aani pi yilî yinté a núw:o téme, yi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo paa pyaa we, ghê kamî pédê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Nmopê, Nté woo kapî pyu, nté mgîpî pyu y:oo wo ngmidi ngê w:aa pédê pyw:ee y:e. ³⁷ Nmopê, Pi ngê witi dpî ntówo, dpî k:aa, nt:u dini ghi n:ii ngê dpî kaalî, pi knî y:oo dpî ghada ngmê. ³⁸ Nmopê, Nté woo al:ii dpîp:e kaa ngópu, ngmênê al:ii nmye nté mgîpî té. Nmopê, Kn:aa yéli al:ii wunê yedoo dpodo, yi dpodo u nt:u nmye dê kaalî.

³⁹ Samédiya Wee u kwo tpémi yi p:aani yélini doo kwo, Yesu ka kélîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi pyópu ngê yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. ⁴⁰ Yesu ka dini ghi n:ii ngê a lee dniye, kwo, U ntââ nmî p:o anyinê lê, nmî vy:o anyin:aa kwo. Wod:oo yi p:aani nmî lee dniye, wo miyó y:i nm:uu chedê ngê. ⁴¹⁻⁴² Samédiya pi mê yilî y:oo Yesu u kópu ny:ee tumo, u ngwo u kwo kélîmî mbê dniye, yi pyópu ka kwo, Daa ngópu dyuu mu ngmidi u l:êê dîy:o kî pini ka dpî kélîmî mbê dmi, ngmênê kópuni nmo dê vyi té, yi kópu knî yi l:êê dîy:o u kwo dpî kélîmî mbê dmi. Kwo, Nmî lama dê yââ, Kî ndéndé ngê dyámê mbémê tpémi yintómu nmî Mbwámê.

Yesu ngê mââwe ndîi tp:oo u ngwo pyi ngê

⁴³⁻⁴⁴ Wo miyó Samédiya Wee u kwo nmee ya, womumo Nkálili nmî lee dniye, mu kópu u dîy:o Yesu u nuw:o alanté doo ya, Pini n:ii ngê Chóó Lémi

* **4:35:** Luukî 10:2

u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê. ⁴⁵ Ngmênê Nkálili dini ghi n:ii ngê nmî taa dniye, yi yéli y:oo Yesu mb:aamb:aa ngê châpu ngópu, mu kópu u díy:o kópu ndîi yilî n:ii Njedusalem naa tédê mwiyé mî d:uu too, yi yéli yi ngópu yi kópu yilî mî d:uu too.

⁴⁶ Nkálili Wee u kwo nmee paa, Kéna nm:uu taa dniye, p:aani n:ii Yesu ngê mbwaa wain ngê mwiyé kwéli a tpólu. Mâawe ndîi ngmê, Kîpêênnyêm doo a ya, tp:oo doo a mbii. * ⁴⁷ Dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu ngê Njuda Wee ka a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo ka tóó, wod:oo nmo a loo, Yesu ka kwo, A tp:ee kîyedê mbii, Kîpêênnyêm, daa kêmakêma ka pwopwo, kwo, u ntâa wany:uu pyi. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, Mbwudu nmyi ngópu daangmanî chaa knomomê, ye a ka daanmya a kêlîmî. * ⁴⁹ Yi pini ngê Yesu ka kwo, A lémi, mwiyé a ngmêê nédi, a tp:ee wa a pw:onu. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Mò mē dini, ñm:ee kēdē pyiyé. Yi pini Yesu u kópu ka kêlîmî mbê wo, wod:oo mē diyé wo. ⁵¹ U dpodo pyu knî y:oo maadî a pyódu ngópu, mdoo u kwo y:oo a núw:o ngópu, kwo, Ñm:ee kēda pyiyé. ⁵² Yi pini ye póó wo, yepê, Ló dini ghi ngê dē pyiyé? Kwo, Ma, kâadî mâa kêlî u kuwó dini ghi ngê pyiyé. ⁵³ Yi pini ngê mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka pê, Ñm:ee kēda pyiyé, apê, wu vyîlo yi dini ghi. Yi kópu u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii Yesu ka kêlîmî mbê dniye.

⁵⁴ Mwiyé mwiyé Yesu u k:ii Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna Yesu

* **4:46:** Njon 2:1-11 * **4:48:** Njon 2:18; 1 Kódin 1:22

ngê mbwaa wain ngê a tpólu, u ngwo u kwo nmî kêlîmî mbê dniye. Myombó Njuda Wee mono kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna nmee ya, mââwe ndîi tp:oo Yesu ngê u ngwo pyi ngê, yi mââwe u yoo knî yi k:ii u ngwo u kwo kêlîmî mbê dniye. *

5

Mbwaa lêê u nkîgh:ê Njedusalem Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê

¹ Njedusalem naa ndîi ngma a pwaa wo, Yesu u k:ii yi nááli tédê nm:uu taa dniye. ² Njedusalem u chêêpî mbwa u keñe knî yi vy:o, ngmê u pi, sipi knî yi koko tédê. Yi keñe u nkîgh:ê mbwaa lêê ngma a kwo, u pi Mbetísaida. Yi mbwááni lêê u nkîgh:ê chêêpî ngomo tp:oo limi doo kwo. ³ Yi ngomo knî yi k:oo pwopwokopwe yilî dpîmo kwo, ngwolo kopwe dé, yu kwolo ngmê dé, kpâlî kpêê dé. ⁴ Yi pêpê dnyimo ya, Chóó Lémi u enjel dnyimo t:âât:ââ, mu kópu u díy:o dye ghi knî ngmê ngê yi enjel ngê yi mbwááni lêê dpîmo ghêdê kîgha. Yi dini ghi ngê yi mbwááni lêê u kwo pini n:ii mwiyé dpîmo wupwo, yed:oo dpîmo pyiyépyiyé. ⁵ Pi ngmê y:i doo ya, m:ââ pyoloy:a mê wááli u knêyómu doo ya. ⁶ Yesu ngê yi pini yi módu, a w:ee ngê, apê, Kî pini dye ghi daadiî kî kópu u ngwo u ngwo a pyodo, wod:oo u kwo póó wo, kwo, Pyiyépyiyé u yi nga a kwo? ⁷ Yi pini ngê kwo, A lémi. Kwo, A ngêêpî pyu daa tóó. Kwo, Mbwaa dini ghi n:ii ngê a ghêdê yédi, a ngêêpî pyu wodoo ya, mbwaa lêê u kwo yiné pí kmênê noo, u ngwo p:aa pyiyé wo. Kwo, Mbwaa

* 4:54: Njon 2:11,23

dini ghi n:ii ngê a ghêdê yédi, pi knî y:oo dpo kuwo nê, nmî vy:o pini ngmê n:ii kî mbwááni lêê u kwo mwiyé dpî ghîi, u ngwo dpî pyiyé. ⁸ Yesu ngê yi pini ka kwo, Gh:êédé. Kwo, Ngmîédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ⁹ Yi pini até yi pyiyé wo, u ngmîédmi a ngêédî, wod:oo kada a y:ângo.

¹⁰ Wéni n:ii ngê yi kópu pyodo, yi wéni lîme wo, wod:oo pini n:ii Yesu ngê pyi ngê, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi pini ka póo dniye, kwo, Nmî lîme wo ngê lukwe dîy:o nye dpodo? Kwo, Ngmîédmi lukwe dîy:o nye dnyinédnyinê? Kwo, Apuu! Kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu chuu châpu ngê. * ¹¹ Yi pini ngê yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, yi pini ngê a ka dê, Ngmîédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ¹² U kwo póo dniye, kwo, Pini n:ii ngê yi kópu nga dê vyi, u pi n:uu? ¹³ Ngmênê yi pini u lama dêpwo ya, Yesu daa myââ, u chii myedêpwo kwo. Yi kêlî ghê pi dêpwo ghêdê, pi ngê Yesu daa módu.

¹⁴ Yesu ngê pini n:ii pyi ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo mîmî módu, kwo, Kî pini. Kwo, Chi pyiyé. Kwo, Dono kópu n:aamungê d:uu. Kwo, Dono u maa p:uu am:ii ghê knomomê, dono ndîi u ngwo m:uu anyinê pyw:oo. * ¹⁵ Wod:oo yi pini Nju tpémi yi kada pini knî ye loo, yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, u pi Yesu, Nasalet pi. ¹⁶ Yi kópu kn:ââ ngê pyodo. Yesu lîme wo ngê dpîmo pi pyipyi, wod:oo Nju tpémi yi kada pini yoo p:uu u nkwo dnyimo d:uu, u dí mîmî vya ngópu. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Lîme wo ngê M:aa daa lîme yédi. Yepê, M:aa dye ghi yintómu ntee a dpodo, yinté myinê dpodo.

* **5:10:** Jer 17:21; Luukí 13:14 * **5:14:** Njon 8:11

18 Nju tpémi yi kada pini knî ye yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yesu u vye u dîy:o u ngwo a châpwo ngópu. Noko yepê, Ala dono kópu a d:uud:uu, líme wo u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ, ngmênê ala ngwo dono kópu ndîi ngmêkêdê d:uu, nmodê, Né Chóó Lémi Tp:oo. Noko yepê, Nmî Mí u pi ntoo, chóó u pi yintoo ngê myeka pyépi. *

Chóó Lémi ngê dpodoni Yesu ka a kêma too yi danêmbum

19 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê a mo a kópu daangmanî d:uu. Yepê, M:aa p:uu kópuni n:aa mumu too, yi kópu yinî d:uud:uu té. Yepê, M:aa ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyílo yinî d:uud:uu té. 20 Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, kópuni chóó a d:uud:uu too, a ka wunê kêmakêma too. Yepê, Kópu ndîi a ka amyedê kêma té, u nkwo anî d:uu té, ghê dmi nmyi mênê u ngwo wa ghipé. 21 Yepê, Yélini pw:oo dniye, M:aa ngê ntee dpo pyidu té, yinté yélini anî ch:ii, yi yéli ye ghê kamî anî y:oo, yi nuw:o dmi am:aa ngmêê. 22-23 Yepê, M:aa ngê chóó pi daawa kóté kwolo, ngmênê pi yilí yintómu yi kóté kîgha pyu ngê dê pyódu nê, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo M:aa ntee a chââchââ ngmê, yinté myedny:oo chââchââ nê. Yepê, Pini n:ii ngê daadî chââchââ nê, M:aa myedaadî chââchââ, n:ii ngê a dy:ââ noo. *

24 Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê, N:ii ngê a dnye adî nyêm, M:aa ka amyedê kélímî, yi pini u nuw:o kamî ngê wunê dê pyódu, ghê kamî wunê da

* 5:18: Njon 10:30,33 * 5:22-23: Pilipay 2:10-11

pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi pini daanî kóté kwolo, myedaanî kpada. Yepê, Yi pini pwopwo u yoo vy:o wunê da pwii, ghê kamî u mênê wunê dê yââ. * ²⁵ Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê, Kópu kamî u dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî. Yepê, N:ii knî y:oo ghê kamî doongê pyw:ee ngópu, a dnye yi ngwo wa ny:ee ngmê, ghê kamî u ngwo ye wa t:aa. Yepê, Yi yéli y:oo wa mya nê, awo, Wu Chóó Lémi Tp:oo nmo yedê mbwólu. Yepê, Ala kópu nmye yinî tpaépê, Yi dini ghi mye ala. * ²⁶ Yepê, M:aa Ghê Kamî u Kn:ââ ngê ntee a tóó, yinté Ghê Kamî u Kn:ââ ngê mye pyódu noo. ²⁷ Yepê, Pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê mye pyódu noo, mu kópu u díy:o nê u Pi Ndêndê. ²⁸⁻²⁹ Yepê, Ghê dmi nmyi mênê lukwe díy:o dê ghipé. Yepê, Dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî, dini ghi n:ii ngê kpêênî yéli y:oo a dnye wa ny:ee ngmê, u ngwo wa a pii dmi. Yepê, Yélini y:oo mb:aamb:aa dnyimo d:uud:uu, yi yéli y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, yélini y:oo dono dnyimo d:uud:uu, yi kpadakpada tédê wa lee dmi. ³⁰ Yepê, Doo u ntââ a chóó a kópu daangmanî d:uu. Yepê, Yoo ndêndê ngê anî kóté kwolo, mu kópu u díy:o daa a chóó a pono n:aa vyápê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê.

Kópuni dê y:oo Yesu a kêma ngópu

³¹ Yesu ngê yepê, Ala kópu a ka anmyi vyi knomomê, a ka nye, Kópuni nmo chi vyi, mo nmo chi vyi, ngópu dyuu ndê kópu ngê lónté nmo anyi pyódu. ³² Yepê, Pi ngma tóó, n:ii a p:uu a danê.

* **5:24:** Njon 3:16-18 * **5:25:** Epeso 2:5-6

Yepê, A lama ka tóó, kópuni a p:uu a tpaê, ndê kópu. ³³ Yepê, Njon ka pi knî ngmênmyi dy:ââ ngópu, kópuni a p:uu ye vyi too, yi kópu ndê kópu dé. ³⁴ Yepê, K:omo tpile pi u kópu a ka daa ndîi kópu, ngmênê yi kópu nmye kîdî vyi, mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina a kêlîmî, u ngwo p:aa ngee nmyo. ³⁵ Yepê, Njon pywápê k:i: ntee tpile yedoo pîpî, u wu ngê nmyi mgîdî mwiyé mî chópu. ³⁶ Yepê, A ka kêlîmî kn:ââ miyó. Yepê, Kópuni Njon ngê a p:uu nmye a vyu, wu ngmê. Yepê, Myomoni, kópu ndîi n:i: n:aa d:uud:uu too. Yepê, Yini ndîi. Yepê, M:aa ngê yi dpodo yilî a ka a kpo, yi dpodo knî y:oo nmye yinê wunê kêmakêma noo. * ³⁷ Yepê, M:aa ngê ndêndê ngê a dy:ââ noo, ndê kópu yilî a p:uu yinê a tpaê. Yepê, U dnye dmy:oongê ny:ee ngópu, myedmy:oongê m:uu ngópu. ³⁸ Yepê, K:omo tpile nmye yinê a dy:ââ noo, ngmênê a ka dp:ee kêlîmî té. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu nmyi mênê daa kwo. ³⁹ Yepê, M:aa u kópu dyuu puku yedê nmyinê kpââ ngópu, mu kópu u dîy:o alanté nmye nuw:o nyédi, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo, ghéni n:i: chedê ngê daawa pyódu. * ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile yi kópu dyuu ngê wunê kêmakêma noo, ngmênê a wépi nmye pwapî ngmê, yi ghéni kamî dênmyinê pyw:êmî ngmê.

⁴¹ Yepê, K:omo tpile anmyi chaa kîgha nê, ó daanmyi chaa kîgha nê, yi kópu a ka daa ndîi kópu.

⁴² Yepê, A lama ka tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo daa tóó. ⁴³ Yepê, K:omo tpile M:aa u pi ngê nê loo, ngmênê a wépi nmye pwapî ngmê. Yepê, Pini n:i: chóó u pi ngê dpo lê, u wépi dp:uuw:ee

* **5:36:** Njon 14:11 * **5:39:** Luukí 24:27,44

pwaa ngmê. ⁴⁴ Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo, ngmênê kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê choo a chaa kîgha nmyo, yinté kópu dmy:oongmê d:uu ngópu. Yepê, Pini n:ii yâpwo ndêndê ngê a tóó daanmyi chââchââ. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té. ⁴⁵ Yepê, Nê kuu, M:aa ka a chóó daanî ndyîko nmyo, ngmênê Mósisi ngê yinê wa ndyîko nmyo, pini n:ii nmyinê nmye nmyi mbwámê. ⁴⁶ Yepê, Mósisi u kópu dyuu ka ndêndê ngê w:ee kêlîmî té, ye a ka myep:ee kêlîmî té, mu kópu u dîy:o a p:uu doo a d:êê. * ⁴⁷ Yepê, U kópu dyuu ka dp:ee kêlîmî té, a ka myedp:ee kêlîmî té. *

6

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Nkálili Kpéni Lêê nmî ngmópu. Yi kpéni lêê u pi mye Taipidiyas. ² Pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnya a yâmuyâmu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, pwopwokopwe dpîmo pyipyi dé. ³ Yesu u k:ii mbu mbêmê nmî kee dniye, y:i mbwódo nm:uu yaa dniye. ⁴ Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê. ⁵ Yesu ngê ngwolo dê yi kalê doo, apê, Yoo ndîi ngmêyedê pwiyé knî. Pilipi ka póó wo, kwo, Nté knî ló y:i ngmanmî pwila, kî yéli ndîi u ngwo wanmî mbono té? ⁶ Pilipi doo a tókótókó, yi kópu u ngwo u kwo vuu. Yesu u lama doo ya,

* **5:46:** Dpodo 3:22 * **5:47:** Luukî 16:31

Kî yéli yi ngópu mbwudu ngmên:aa chap, u ngwo n:aa mbonombono té. ⁷ Pilipi ngê kwo, Yoo ló mye ntoo. Kwo, Ndapî my:oo yono y:a doo u ntââ. Kwo, Nté pee tp:oo ye pîpî ngmê, awêde daawa pile dmi. ⁸⁻⁹ Yesu p:uu ndiye pyu m:uu, Saimon Pita u mbwó Andru, yi pini ngê Yesu ka kwo, Tp:ee ngmê ala. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi yi tpyé, te miyó. Kwo, Ngmênê daa yoo u ntââ. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Ye vyi yó, Mbiye mbêmê yaa dniye. (Yi kêlî ghê mbiye dêpwo ghêdê.) Pi yilî yintómu mbwódo yaa dniye, yintómu limo yono yono y:a (5,000). ¹¹ Yesu ngê yi mbîdédi limi knî a ngî too, pwaa too, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, mbîdédi n:êê kuu nmo a kpo, yi yéli ye nmî y:ângo, yoo u ngwo nmî mbono ngê. Yi kópu te miyó dê y:e mye d:uu ngê, pi yintómu dnye kmaapî, pile dniye, nté daa chedê ngópu. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi ghê dmi a kee wo, Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii kmono d:uu kê, mêtê wó yó, nté kmono pi daawa dyênê. ¹³ Wod:oo yi ntini kmono nmo wó, péé y:a mê miyó nmî ntówo.

¹⁴ Yélini y:oo yi ntini ma ngópu noko yepê, Yesu ngê mbwudu nmo ngmêdê chaa. Noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:âât:ââ, kî vyîlo. * ¹⁵ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Kî yéli y:oo wunê ny:ee nê, lede knî yi kada pini ngê a pyépi nê. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Yinté kada pini ngê pyódu nêne, wod:oo kada a y:ângo, mbu mbêmê u mo mí kee wo. *

*Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa
Mátiyu 14:22-33; Mak 6:45-52*

* **6:14:** Deut 18:15; Njon 5:46 * **6:15:** Njon 18:36

16-17 Ntumokwodo dini ghi yi yó, Yesu p:uu yélini nmee ndiye, dinki k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo, Kîpêênnyêm nmee lêpî. Mgîdî maa p:uu nmo a ghay wo, Yesu nmo dêpêngê loo. ¹⁸ Yópu ndîi nmo ngma a pwaa wo, vyuwó mbêmê kpaapî ghê wo. ¹⁹ Daa kêmakêma Kîpêênnyêm nmee todotodo, Yesu ntii mbêmê paa tédê nmî módu, nmî nkîngê mbê dniye, noko nmomo, Lukwe nmî kêténi kiyedé pwiyé knî? ²⁰ Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê, ala nê. ²¹ U yi nmo doo kwo, Yesu dinki k:oo nmî ché, ngmênê lyoko yi dini ghi ngê nmî kee dniye.

Pi knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

²² Womumo mw:aandiye, Yesu ngê yoo kwéli mbono too, yoo y:i nipi a wó, Yesu dnye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o alanté dnye nuw:o, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii ma dinki mu ngmidi ngê a lee dmi, p:uu ndiye pyu yoo yi dinki ngê yi mo mê diyé dmi. Noko yepê, Yesu al:ii ló y:i a tóó? ²³⁻²⁴ Dnye nmy:uu, ngmênê dêpê pyw:ee ngópu, noko yepê, Al:ii daa tóó, p:uu ndiye pyu yoo al:ii myedaa pyede. Dinki knî ngmê Taipidiyas a ndê dniye, nmî Lémi ngê Chóó Lémi kwéli kwuno ngê, yoo kwéli mye mbono ngê, y:i mî tee dniye. Yoo yi dinki knî yi k:oo wo dniye, Kîpêênnyêm u ngwo a lee dniye, Yesu dnyen:aa nmy:uu.

Yesu u kwo kêlîmî p:uu u ngwo ye doo mgongo

²⁵ Pi knî y:oo Yesu dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyêm a pyw:ee ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Al:ii anté nyi t:aa? ²⁶ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaapê. Yepê, Anmye nmy:uu nê, mu kópu u dîy:o ma ntini n:ii nmye nê kê, yi ntini ngê nmyi pile dmi. Yepê, Yi ntini p:uu nmye nuw:o té, dpodoni

nî dóó, yi kópu p:uu dp:ee nuw:o té. ²⁷ Yepê, Ntini n:ii chedê ngê dpî pyódu, yi ntini p:uu namê dpodo, ngmênê ntini n:ii chedê ngê daawa pyódu, yi ntini p:uu dmyinê dpodo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi ntini Chóó Lémi u Pi Ndêndê ngê nmye yinê wa a kê, pini n:ii Chóó Lémi ngê a myââ, nmye myedê kêma ngê. ²⁸ Yesu ka póó dniye, kwo, Ló dpodo ngmê Chóó Lémi u nuu u dpodo vyîlo ay:uu dóó, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo? ²⁹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê ala dpodo u yi ye kwo, Pini n:ii nmye a dy:ââ ngê, u kwo dmyinê kêlîmî. ³⁰ Yesu ka kwo, Lóntoo mbwudu nmî ngópu ngmanyi chaa, u ngwo nga anmo kêlîmî mbê dmi? Kwo, Ló kópu ngmanyi d:uu? ³¹ Kwo, Nmî kn:ââ knî y:oo nko mênê mana yidnya a pîpî. Kwo, Puku yedê alanté a toó, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, vyîlo ye yedoo a yém. * ³² Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, daa Mósisi ngê vyîlo nmye yedê kpo. Yepê, M:aa ngê nté njini nmye wunê kuwo. Yepê, Chóó Lémi ngê ntini n:ii nmye wunê kuwo, daa nté ntee ntini, ³³ ngmênê pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ghê kamî nmye yinê wunê kuwo, wu vyîlo. ³⁴ Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Dye ghi yintómu yinté ntini nmo yicha a kuwo. ³⁵ Yesu ngê yepê, Nê nmyi nté njini. Yepê, N:ii a yoo vy:o dpî ghê, yini daa dómudómu yédi. Yepê, N:ii a ka ada a kêlîmî, yini myedaadí mbwaambwaa. *

³⁶ Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê mu nmye nî vyyu, K:omo tpile nmyi m:uu noo, ngmênê a ka

* **6:31:** Ex 16:14-15 * **6:35:** Njon 4:14

dp:ee kélîmî té. ³⁷ Yepê, M:aa ngê yélini a ka wunê kuwo, yi yéli yintómu a ka wa a lee dmi, yi wépi dmi daanî puwâ, * ³⁸ mu kópu u dîy:o daa a chókó a pono vyápê u l:êê dîy:o mbókó p:uu nê ndê wo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono vyápê u l:êê dîy:o nê loo. ³⁹ Yepê, Yélini a ka a kpo, l:âmo daangmanî ngee, ngmênê kuwókuwó wéni ngê anê pyidu té. Yepê, Vyílo yi kópu u l:êê dîy:o nê loo.

* ⁴⁰ Yepê, M:aa ngê ala kópu u yi ye kwo, Yélini y:oo a tp:ee wa m:uu ngmê, u kwo amyidnyi kélîmî, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê pyaa we, ghê kamî a pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê yi yéli wanê pyidu té.

⁴¹ Kópuni Yesu ngê Nju tpémi ye mwiyé vyu, yepê, Ntini n:ii mbókó p:uu a ndê wo, ala nê vyílo, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi u ngwo dnye nuu mbumu. ⁴² Noko yepê, Kí pini Njósép tp:oo, u pye mî nmî lama dê. Noko yepê, Ala kópu lukwe dîy:o dê vyi, Mbókó p:uu nê ndê wo. ⁴³ Yesu ngê yepê, Noko namê nuu mbumu. ⁴⁴ Yepê, Pi módó a yoo vy:o daangmêwa a ghê, ngmênê M:aa ngê a ka yiné wa a núw:o, yi pini a yoo vy:o u ngwo wa ghê, kuwókuwó wéni ngê yi pini anê pyidu. ⁴⁵ Yepê, Chókó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pi yilí yintómu Chókó Lémi p:uu adnyi ndiye. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u dnye a nyêmi ngmê, p:uu a ndiye té, yi yéli a ka vyílo yiwunê lêpî. ⁴⁶ Yepê, K:omo tpile u dnye a nyêmi ngmê, ngmênê daa mumu ngmê. Yepê, Nê mu ngmidi M:aa a mo n:uu módu, mu kópu u dîy:o nipi nyipu a ya.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê,

* **6:37:** Njon 17:6-8 * **6:39:** Njon 10:28-29; 17:12

N:ii a ka ada a kêlîmî, yi pini u nuw:o anî ngmêê, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁴⁸ Yepê, Nê nmyi nté njini. ⁴⁹ Yepê, K:omo tpile nmyi kn:ââ knî y:oo mana nko mênê dnya a pîpî, ngmênê mye pw:oo dniye. ⁵⁰ Yepê, Nté njini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, daa mana ntee ntini. Yepê, Pini n:ii ngê yi ntini ndêndê wa ma, daawa pw:onu. ⁵¹ Yepê, Nê nmyi nté njini, mbóó p:uu nê ndê wo, ghê njini a mênê a tóó. Yepê, N:ii ngê ala ntini wa ma, u ghê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Ntini n:ii u kwo anî y:oo, a chóó a mbyuu u kwo ay:ii y:oo, mu kópu u díy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo ghê kamî pêdê pyw:ee y:e.

⁵² Yesu u kópu dyuu u l:êê díy:o Nju tpémi noko kwopwepe mbê dniye, noko yepê, Kî pini ngê chóó u mbyuu pee lónté nmo wa a kê, wanmî ma? ⁵³ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê mbyuu daanmyi ma knomomê, u wêê myedaanmyi nda knomomê, ye ghê kamî nmyi mênê daawa yââ. ⁵⁴ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini u mênê ghê kamî wa yââ, kuwókuwó wéni ngê anê pyidu. ⁵⁵ Yepê, Nté ntee ntini u pîpî daa ndîi kópu, a mbyuu u pîpî yi ndîi kópu. Yepê, Mbwaa ntee mbwááni u ndanî daa ndîi kópu, a wêê u ndanî yi ndîi kópu. ⁵⁶ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini k:ii ngmîdi ngê anyi pyaa knî. ⁵⁷ Yepê, M:aa, ghê u kn:ââ. Yepê, Yinê a dy:ââ noo. Yepê, M:aa u ghê a mênê ntee a tóó, pini n:ii ngê wa ma nê, a ghê u mênê yinté adî ya. ⁵⁸ Yepê, Nté njinini mbóó p:uu a ndê wo, ala vyîlo yi ntini. Yepê, Daa mana ntee ntini. Yepê, Nmyi kn:ââ knî

y:oo w:amî mbêmê mana dnya a pîpî, myedê pw:oo dnyiye, ngmênê n:ii ngê ala ntini wa ma, yini daawa pw:onu, adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁹ Yi kópu dyuu Yesu ngê u dêêpî tédê ye vyu, dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyêm ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî.

Yesu p:uu ndiye pyu yilî knî y:oo Yesu u ngwo a kuwo ngópu

⁶⁰ Yesu p:uu ndiye pyu woni knî y:oo yi kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, noko yepê, Wu kópu dyuu u nyêm nmo doo u ntââ. Nanê wa ny:ee té. ⁶¹ Yesu ngê yi kópu chóó a w:ee ngê, apê, A p:uu ndiye pyu yoo ka nuu mbumu té. Yesu ngê yepê, Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o a wépi wanmyi pwaa ngmê? ⁶² Yepê, Mbóó p:uu kwéli nê ndê wo dini ghi n:ii ngê nmyi ngópu am:aa diyé, ye yi ngwo a ka anmyinê kélîmî mbê dmi? ⁶³ Yepê, Kópuni nmyi chóó wanmyi d:uu t:oo, doo u ntââ dé, ghê kamî u ngwo daanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mu ngmidi u ntââ, ghê kamî nmye yinê wa a kê. Yepê, A kópu dyuu Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye dî vyi, ghê kamî u ngwo wanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê nmyi vy:o ngmê knî daa kélîmî té. * ⁶⁴ Yesu ngê yi kópu vyu, mu kópu u dîy:o yélini u kwo dédnye kélîmî, yi yéli wunê mwiyé a m:uu too, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo, wunê myedê módu. ⁶⁵ Yesu ngê yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmyenê, Pi ngmê a yoo vy:o módó daangmêwa ghê. M:aa ngê u ntââ ngê mwiyé wa a pyódu, a yoo vy:o u ngwo wa ghê. *

* **6:63:** 2 Kódin 3:6 * **6:65:** Njon 6:44

⁶⁶ Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, yélini y:oo Yesu dneye yâmuyâmu, yi yéli yi vy:o pi yilî knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mêtédndye yâmuyâmu. ⁶⁷ Wod:oo nmo y:a mê miyó, Yesu ngê nmopê, U yi nmye a kwo, Amy:ee lee dmi? ⁶⁸ Saimon Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, N:uu ka am:oo lee dmi? Kwo, Kópuni dyuu nye tpaê, yi kópu dyuu mbêmê ghê kamî anmo pyw:oo. ⁶⁹ Kwo, Nga dp:o kélímî mbê dmi. Kwo, Ala kópu nmî lama kédê yââ, Nyi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi. * ⁷⁰ Yesu ngê nmopê, K:omo tpile nmyi y:a mê miyó a chóó nê ngmidi nmyoo, ngmênê nmyi vy:o Setan u pénta ngma a kwo. ⁷¹ Njudas p:uu nmo doo mbumu, pini n:ii Saimon tp:oo, Kédiyót pi. K:omo tpile nmî y:a mê myomoni, ngmênê Yesu u lama doo ya, A kwódo ngê vyîlo ayi ghê.

7

Yesu u mbwó knî y:oo kópuni Yesu ka vyî ngópu

¹ Yesu ngê Nkálili Wee ghêlî dêpê kuwo ngê, p:aani p:aani y:i doon:aa dpodo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Njuda Wee u kwo nî lê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u vyee u yi y:e doo kwo. * ² Nju tpémi yi nté ghada u naa daa kêmakêma doo dyimêdyimê, pi yintómu yi náali tédê Njedusalem dneye lêpî. ³ Yesu u mbwó knî y:oo Yesu ka kwo, Ala p:aani a kuwo ngi, Njuda Wee u kwo chi lêpî, kópuni nye d:uud:uu té, m̄:uu ndiye pyu knî y:oo y:i nye m:uu téne. ⁴ Kwo, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi lama nî yââ, yi pini mēdaa mbwolombwolo paa

* **6:69:** Mát 14:33; 16:16 * **7:1:** Njon 5:18

yédi. Kwo, Mumdoo yi kópu nye d:uud:uu té, ye pi knî yi ngópu dp:uu d:uu té, ñyóóchóó ye nyiné kêma ngi. ⁵ (K:omo tpile u mbwó yoo, u kwo myedédnye kêlîmî.) * ⁶ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê yó, ngmênê dye ghi yintómu nmyi dye ghi dé. ⁷ Yepê, Doo u ntââ pi knî ye daanmyi diya dmi, ngmênê p:ee ye dî diy:a, mu kópu u díy:o yi kópu dono ye n:aa kwódukwódu too. * ⁸ Yepê, Yi nááli tédê dmyiné lèpî, nê dîní lèpî, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê dyimê wo. ⁹ Yi kópu ye vyi too, Nkálili ghêlí dêpê kuwo ngê, yi doo ya.

Yesu u k:ii nté ghada u naa tédê u ngwo nmî lee dniye

¹⁰ Yesu u mbwó yoo nté ghada u naa tédê dini ghi n:ii ngê lee dniye, yi kuwó my:oo ghê dniye, Yesu u k:ii naa tédê my:oo lee dniye. Yi nááli tédê daa pi lama nmî taa dniye, ngmênê tumutumu nmî taa dniye. ¹¹ Nju tpémi y:oo yi nááli tédê Yesu dnye nmy:uu, noko yepê, Angênê yi pini? ¹² Kwayi ngê p:uu dnye danê. Ngmê knî y:oo apê, Pi mb:aa. Ngmê knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pi yilî a dódó. ¹³ Yesu p:uu tââ dédnye danê, mu kópu u díy:o kada pini knî ye dnye nkîngê. *

¹⁴ Yi nááli u wo knî yi ñuknîñuknî p:uu dnye ya, Yesu u k:ii Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nm:uu kee dniye, Yesu ngê dêêpî kn:ââ ye ngmê chópu. ¹⁵ Nju tpémi yi mênê ghê dmi ghipé wo, noko yepê, Kî pini ndiye pyu ndîi p:uu dêpwo ndiye, ngmênê puku yedê kópu dyuu u lama

* **7:5:** Mát 13:55; Dpodo 1:14 * **7:7:** Njon 15:18 * **7:13:** Njon 12:42; 19:38

mb:aamb:aa ngê a kwo. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Ala daa a chóó a kópu dyuu nmye yinî tpaépê, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu dyuu nmye yinî tpaépê. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi u pono a vyápê, yi pini ngê chóó wa a w:ee, awo, Nê ngê daa chóó u kópu dyuu ye tpaépê, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu ye tpaépê. ¹⁸ Yepê, Pini n:ii ngê chóó u kópu dyuu a tpaépê ngê, u yi u ngwo a kwo yédi, A chóó a pi nî knî. Yepê, Ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u ya a nga a kwo, Yi pini u pi nî knî. Yepê, Dînî dódó nmyo, myedînî k:omodanê. ¹⁹ Yepê, Ala kópu nmye ndîi kópu, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu daa kn:aa yéli ye y:ângo, ngmênê nmo a kpo. Yepê, K:omo tpile Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmyinê nmye ndîi kópu dyuu, ngmênê dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o a vyeé módó nmyi mênê a tóó? ²⁰ Pi knî y:oo Yesu ka kwo, Chi ghéti. Kwo, M̄yee u yi n:uu ngê a kwo? ²¹⁻²³ Yesu ngê yepê, Lîme wo ngê nmyi ngópu pi ngmênî pyi ngê. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi nyepényepê u kópu ngê pyodo? Yepê, Lîme wo ngê kîmy:ee dpodo nyédi. Yepê, Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, nmyi tp:ee mââ choo taataa, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii p:uu dmyinê t:emî. (Yi kópu kn:ââ daa Mósisi ngê yinê a chópu, ngmênê u kn:ââ knî y:oo y:oo a chaa ngópu.) Yepê, K:omo tpile tp:ee mââ u wo woloni lîme wo ngê dpî d:ii, ngmênê yi wéni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi u ghi ngmîdi p:uu mye t:emî ngópu, yi ghi mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu. Yepê, Pini n:ii lîme wo ngê nî pyi ngê, u nt:u ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî pyódu too. Yepê, Yi kópu u

l:êê dîy:o lukwe dîy:o módó nmye nod:enod:e té. *
 24 Yepê, Too pee pw:ono kîdmyemê nuw:o, u mênê
 ntênê dmyinên:aa nuw:o. *

Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi p:uu u ngwo dnye danê

25 Njedusalem pi ngmê knî y:oo noko yepê, Nmî kada pini knî y:oo pini n:ii u vye u yi a kwo, kî vyîlo, apii? 26 Noko yepê, Lukwe dîy:o tumu-tumu daa m:ii, nmî ngópu pi yintómu knî ye mêka danêmbum, ngmênê kada pini knî y:oo kópu u kwo myedaa tpaê ngmê. Noko yepê, Mumdoó nmî kada pini knî ye yinê ye pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo? 27 Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kwéli wa a ndê nmî lama daa tóó, ngmênê kî pini kwéli a ndê wo, nmo yintómu nmî lama ka tóó. *

28 Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê yoo doo ndiye kîgha, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Ye mumdoó nmyi lama n:aa tóó, kwéli nê ndê wo, yi ghi nmyi lama mye tóó? Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini pi ndêndê. * 29 Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini, mu kópu u dîy:o u kwo nê ndê wo, yinê a dy:ââ noo. 30 Wod:oo pi knî y:oo u yi doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o u vye u dye ghi daangê yó. * 31 Yi yéli yi vy:o pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, noko yepê, Kî pini ngê mbwudu yilî dê chaa, doo u

* 7:21-23: Lev 12:3 * 7:24: Njon 8:15 * 7:27: Njon 7:41-42

* 7:28: Mát 11:27 * 7:30: Njon 8:20; 13:1

ntâa pi ngê daawa t:ee kwolo. Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyílo. *

Yesu u mgîmîmgîmî ngê u ngwo dêê dniye

³² Pi knî y:oo Yesu p:uu kópuni kwayi ngê dneye tpaê dé, Pádisi knî y:oo yi kópu ny:ee tumo, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii kwodonkwodo a wó, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyiné mgîmî yó, nmo a núw:o yó. ³³ Ghêlî daa mgîmî ngópu, Yesu ngê pi knî ye yepê, Daa ndîi la ghi tp:oo nmyi vy:o mwiyé mîné kwo, u kuwó dini ghi ngê n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini ka am:aa diyé. ³⁴ Yepê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyiné pyw:ee nê, mu kópu u dîy:o kwéli anî lê, doo u ntâa yi daangmanmyiné nî. ³⁵ Nju tpémi y:oo noko yepê, Ló y:i wa lê, doo u ntâa u ngwo daanmo pyw:oo? Noko yepê, Lukwe, kn:aa dyámê pee mbémê wa lê, Kídiki tpémi y:i adîn:aa ndiye kîgha dé? ³⁶ Noko yepê, Ala kópu a tpaê, Anmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyiné pyw:ee nê. Kwéli anî lê, doo u ntâa yi daangmanmyiné nî. Noko yepê, Yi kópu knî yi nt:u kópu lukwe?

Mbwaa yeedeyeede u dyimê pywuu

³⁷ Yi nááli tédê, wéni n:ii Nju tpémi ye ndîi ngê doo ya, yi wéni u kuwókuwó wéni. Yi wéni ngê Yesu ghêédî wo, pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Pini n:ii a mbwaambwaa, a ka myewuné kêlímî, yi pini a pwiyé we, mbwaa knî ngmanyi nda ngê. * ³⁸ Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Mbu ngê mbwaa ntee dpî yeede té, yi pini ngê pi yilí

* **7:31:** Njon 2:23 * **7:37:** Njon 4:10,14

mbwaa njini ngê yinté wa yeede té. ³⁹ Yesu Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu ye doo danê. Yélini yi k:ii u kwo nmee kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi Ghéni Dmi ghêlî nmo dêpêngê kpo, mu kópu u dîy:o Yesu ghêlî k:ii u Mî ka daangê diyé wo. *

Yoo u ngwo chaa ngópu

⁴⁰ Yesu ngê kópuni vyyu, pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:âât:ââ, ndêndê ngê kî vyîlo. *

⁴¹ Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, kî vyîlo. Ngmênê woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, daa Nkálili wa t:aa. ⁴² Apê, Puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, Petîlem wa t:aa, Dépîdi p:aani n:ii ta, mu kópu u dîy:o Dépîdi u tii nêdê pini ngmê. * ⁴³ Wod:oo pi knî y:oo Yesu u l:êê dîy:o yoo chaa ngópu. * ⁴⁴ Ngmê knî y:oo u yi doo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê kêê p:uu daa yé ngópu.

Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye módó u ngwo diyé dniye

⁴⁵ Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye dini ghi n:ii ngê diyé dniye, kada pini knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o yi pini dmy:oo núw:o ngópu? * ⁴⁶ Ngomo t:âât:ââ pyu knî y:oo yepê, Yî pini u momu pini. Yepê, Ntee a mbumu, pi yinté daangma a mbumu. * ⁴⁷ Pádisi knî y:oo yepê, Aa, ye dê dóó nmyo. ⁴⁸ Yepê, Kada pini u kwo daangmê kêlîmî mbê wo, Pádisi u kwo

* **7:39:** Njon 15:26; Dpodo 2:4 * **7:40:** Deut 18:15; Dpodo 3:22

* **7:42:** Mícah 5:2; Mát 2:4-6 * **7:43:** Njon 9:16 * **7:45:** Njon

7:32 * **7:46:** Mak 1:22

myedaangmê kêlîmî mbê wo. * 49 Yepê, Yélini u kwo dê kêlîmî mb:anê, dêêpî kópu dyuu yi lama dnyinté a kwo. Yepê, Chóó Lémi u maa dê kn:aadi ngmê, yinê amê kpada té. 50 Nikódimês Yesu ka wunê pini n:ii loo, yi pini yi yéli yi vy:o doo kwo, yepê, A léma. * 51 Yepê, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nmo m:ii té, apii? Yepê, Doo u ntââ yi pini módó daanmî ndyîko. Yepê, U kópu dyuu mwiyé ny:ee koo, ló kópu ngma a d:uud:uu. 52 Nikódimês nkwiti ngópu, kwo, Lukwe dîy:o yi Nkálili pi u pee cha ghê. Kwo, Lukwe, m:ii Nkálili pi? Kwo, Puku médê kp:aa té. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu Nkálili daangmêwa a ndê.

53 Pi yintómu p:o p:o lee dniye, ngmênê Yesu mbu Olipi mbêmê mî kee wo.

8

*Yepeni u tumu mââ dpîmo ya Yesu ka u ngwo
núw:o ngópu*

1-2 Womumo mw:aandiye Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mê diyé wo, mbwódo yaa wo. Pi knî y:oo a yina ngópu, wod:oo doo ndiye kîgha dé. 3 Dêêpî pyu yoo Pádisi knî yi k:ii pyââ ngma a núw:o ngópu. Yi pyópu u tumu mââ k:ii pi knî y:oo mgídî vy:o a pywálî dumo. Yi pyópu Yesu ka núw:o ngópu, pi knî yi ngîma kaa ngópu. 4 Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ala pyópu u tumu mââ k:ii pi knî y:oo da pywálî d:oo. 5 Kwo, Mósisî ngê nmî dêêpî kópu dyuu alanté nmo a kpo, apê, Yinté kópu n:ii ngê choo d:uud:uu knomomê, yini chêêpî ngê dmyinê vye, ghê dmyina a ng:êênî. Kwo, Yi

* 7:48: Njon 12:42 * 7:50: Njon 3:1-2

kópu p:uu ló kópu nmo ngmanyi vyi? * ⁶ Yesu dnye dódó, alanté dnye nuw:o, apê, Yesu ngê ala kópu nmo a tpaê, Kî pyópu vya yó, ye Lóma tpémi ye u nkwo wanmî vyi, Yesu ngê u yi a kwo, Nmyi d:aa dmi nê kââdî. Ngmênê ala kópu wa vyi knomomê, Nangê vy:a, ye pi knî ye wanmî vyi, Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ. Yinté dnye nuw:o, ngmênê Yesu ngê kópu ye daa vyu, k:ame ye ghê wo, wod:oo kóopyââ ngê têtê mbêmê doo d:êê. ⁷ Yi dnye kwo, u kwo mudnye póó, Yesu ngê mbwó ye yedê pyidu ngê, yepê, N:ii ngê dono daangmê d:uu ngê, yini ngê mwiyé mwiyé chêtêpî a ngî ngê, ala pyópu ngê d:ee ngê, u ngwo vya ngê. ⁸ Wod:oo k:ame mê ghê wo, têtê mbêmê mêtê doo d:êê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ngmêngmênté doo lêtê, vy:ee mwiyé lee dniye. Pi knî y:oo yi pyópu Yesu ka a kuwo ngópu. ¹⁰ Yesu ngê mbwó mêtê pyidu ngê, yi pyópu ka kwo, Pi anyi dê pwiyé dmi? Kwo, Nyíkondyíko pyu daangma a tóó? ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Máâwe, pi daangma a tóó. Yesu ngê kwo, Myedaanî ndyíko ngi. Kwo, Chi lêtê, dono kidimongê d:uu. *

Yesu chóó pywápê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye modoo danêmbum, yepê, Ala nê, ala dyámê pê u pywápê. Yepê, N:ii ngê ada a yâmuyâmu nê, mgîdî vy:oo daadî paa, pywápê u wo adî paa. Yepê, Yi pywápê Ghê Kamî u Kn:ââ. ¹³ Pádisi knî y:oo kwo, Ye kópu mo nmo chi vyi. Kwo, Ló pini m:uu ngê dê ngee ngi? Kwo, Doo u ntââ ye kópu ndê kópu ngê nmo

* **8:5:** Lev 20:10; Deut 22:22-24 * **8:11:** Njon 5:14

daanyi pyódu. ¹⁴ Yesu ngê yepê, K:omo tpile pi ngê daa ngêêpî nê, ngmênê ndê kópu nmye yinî tpaê, mu kópu u dîy:o kwéli nê ndê wo a lama ka tóó, kwéli am:aa diyé, a lama mye tóó. Yepê, Kwéli nê ndê wo nmyi lama daa tóó, kwéli am:aa diyé nmyi lama myedaa tóó. ¹⁵ Yepê, Lukwe dîy:o dyámê u l:êê ghi dmi mbêmê nmye kóté kîgha nê. ¹⁶ Yepê, Pi dîningmê kóté kîgha. Yepê, Pi wonî kóté kîgha té, ndêndê ngê pînî kóté kîgha té, mu kópu u dîy:o daa a mo n:aa tóó. Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo, u k:ii nye tóó mo. ¹⁷ Yepê, Dêêpî kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, Pi miyó dê y:oo kópu mu ngmidi ayi vyi ngmê, yi kópu ndê kópu. ¹⁸ Yepê, Daa a mo a kópu yidî vyi, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu vyîlo myeyidê vyi. Yepê, M:aa yi vyîlo, myeyinê wunê kêmakêma noo. ¹⁹ Pádisi knî y:oo kwo, Angênê mî? Yesu ngê yepê, Dmyongê mya noo, M:aa nmyi lama myedaa tóó. Yepê, W:ee mya noo, ye M:aa nmyi lama myepî tóó.

²⁰ Yi kópu yilî Yesu ngê ye vyi too, dini ghi n:ii ngê doo ndiye kîgha dé. Chóó Lémi u ngomo k:oo vyi too, pi knî y:oo Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnyimo yém. Kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê daa mgîmî ngópu, mu kópu u dîy:o u vye u dye ghi daangê yó.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo

²¹ Yesu ngê pi knî ye yepê, Dini ghi n:ii ngê anî lê, wanmyi nmy:uu nê, daanmyinê pyw:ee nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, Kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi nî. * ²² Nju tpémi y:oo

* **8:21:** Njon 7:34-36

noko yepê, Ala kópu ka tpaépê, Kwéli wanî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi nî. Noko yepê, Yi kópu u nt:u kópu lukwe, ndoo apê chóóchóó wa vy:a?

²³ Yesu ngê yepê, Nmyo dyámê mbêmê tpémi. Yepê, D:aa dyámê mbêmê pi, ngmênê nmyi pwo nê ndê wo. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmye dî vyi, nmyed:ê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, A pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Yi kópu ka daanmyi kélímî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. ²⁵ Nju tpémi y:oo kwo, Nyi n:uu? Yesu ngê yepê, A pi dye ghi yintómu munmyenoo a tpaépê, ngmênê a ka dp:ee kélímî té. ²⁶ Yepê, Kópu yilî nmyi p:uu anî vyi, u ngwo anî ndyîko nmyo, ngmênê a chóó a kópu dyuu nmye daanî vyi té. Yepê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. Yepê, Kópuni a ka a vyi too, yi kópu vyílo nmye yinî tpaépê too.

²⁷ Nmî Mî p:uu ye doo danê, ngmênê pini n:ii p:uu ye doo danê, yi pini dêpê w:ee ngópu. ²⁸ Dêpê w:ee ngópu, wod:oo Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê mudu y:i wanmyi km:êê ngmê, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, a pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Ala kópu amyenmyinê w:ee ngmê, A mo kópu daangmanî d:uu, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyílo nmye yinî tpaépê té, kópu nmye daamonî vyi. * ²⁹ Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo a p:uu a t:a, a mo dêpê kuwo noo, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu u nuu u kópu yinî d:uud:uu too. *

³⁰ Yélini y:oo yi kópu ny:ee tumo, yi yéli yi vy:o pi

* **8:28:** Njon 3:14; 5:19 * **8:29:** Njon 16:32

yilî Yesu ka kêlîmî mbê wo.

Módó dpodo pyu yoo yi danêmbum

³¹⁻³² Nju tpémi yi vy:o yélini Yesu ka kêlîmî mbê wo, Yesu ngê yepê, Dye ghi yintómu a ka anmya a ng:aa, ye ndêndê ngê a p:uu ndiye pyu ngê anmyi pyaa dmi, Pi Ndêndê nmyi lama wa yââ, dpodoni módó nmye dódó ngmê, yinêwa chedê. ³³ Yesu ka kwo, Nmî kn:ââ mu ngmidi Epîlaham, nmo u yoo. Kwo, Pi p:uu módó dênmee dpodo. Kwo, Lukwe dîy:o módó dpodo u pi nmo chi vyi? ³⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, pini n:ii ngê dono a d:uud:uu, yini Setan p:uu módó a dpodo, doo u ntââ u módó dpodo u wépi daawa puwâ. * ³⁵⁻³⁶ Yepê, Doo u ntââ yi módó dpodo u mênê daanmyi pwii dmi, ngmênê mââwe ndîi tp:oo u ntââ, yinêwa pw:ii nmyo. * ³⁷ Yepê, K:omo tpile nmyo Epîlaham u yoo, ngmênê a vye u yi nmye a kwo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu u wépi dmye pwaa ngmê. ³⁸ Yepê, M:aa ngê kópuni a ka kêma too, yi kópu vyîlo nmye yinî tpapê té, ngmênê kópuni nmyi mî ngê nmye a vyi too, vyîlo vy:ee d:uud:uu t:oo. * ³⁹ Yesu ka kwo, Nmî mî Epîlaham, nmo u yoo.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, Nmyi mî Setan

Yesu ngê yepê, Nmyi too pee dmi Epîlaham u tii ñedê a pyede, ngmênê na a ka dp:ee u yoo vy:o yéli. Yepê, W:ee Epîlaham u yoo ndêndê, ye kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu myep:ee d:uud:uu t:oo. ⁴⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê ndê kópu n:ii a ka vyi too, dye ghi yintómu yi ndê kópu vyîlo nmye

* **8:34:** Lóma 6:16; 2 Pita 2:19 * **8:35-36:** Nkal 5:1 * **8:38:**
Njon 8:44

yinî tpaê too, ngmênê a vyee nmyi mênê a tóó. Yepê, Epîlaham ngê yinté kópu daangmê d:uu ngê. ⁴¹ Yepê, Nmyi mî ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyîlo vy:ee d:uud:uu t:oo. Yesu ka kwo, Dp:oo maadî tp:ee dé. Kwo, Nmî Mî mu ngmidi, Chóó Lémi. ⁴² Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ndêndê ngê wo nmyi mî, ye a nuu ghi nmyi nódo pê tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ noo, al:ii u ngwo nê loo. Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê yinê a dy:ââ noo. * ⁴³ Yepê, Kópuni nmye n:aa tpaê too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo? Yepê, Mu kópu u dîy:o a kópu dyuu u yi nmye daa kwo. ⁴⁴ Yepê, Nmyi mî Setan, nmyo u yoo. Yepê, U kópu dyuu vyîlo vy:ee yâmuyâmu ngmê. Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê pi vyee pyu ngê doo a ya, k:omodanê pyu ndîi, ndê kópu pee tp:oo u mênê daa tóó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a k:omodanê yédi, chóó u nuu u kópu ye d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o k:omodanê pyu, mye k:omodanê u kn:ââ. * ⁴⁵ Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpaê ngê, yi kópu u l:êê dîy:o a ka dênmyinê kêlîmî nyédi. ⁴⁶ Yepê, Nmyi vy:o n:uu ngê dono a p:uu ngmêdê m:uu? Yepê, A dono daa tóó. Yepê, A kópu yintómu ndê kópu dé, lukwe dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té? * ⁴⁷ Yepê, Yélini Chóó Lémi u yoo, Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê. Yepê, W:ee Chóó Lémi u yoo, a dnye p:ee nyêmî ngmê.

Yesu pini dê Epîlaham yi danêmbum

⁴⁸ Nju tpémi y:oo Yesu ka kwo, Ala kópu ndêndê ngê m:uu nmî vyyu, Nyi pi dódó pyu, my:ii ghéti. *

* **8:42:** Njon 16:28 * **8:44:** 1 Njon 3:8; Gen 3:4 * **8:46:** 2 Kódin 5:21 * **8:48:** Njon 7:20

49 Yesu ngê yepê, Kêle, d:aa ghéti. Yepê, M:aa u pi n:aa kmîmî, a pi nmyinê ghîpîghîpî ngmê. 50 Yepê, A chóó a pi daanî kmîmî. Yepê, Pi ngmêka tóó, n:ii ngê u yi a kwo, Nê u pi ndîî ngê pyaa we, yi pini ngê nmyi kópu dyuu yinêwa vya té. 51 Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini daawa pw:onu. * 52 Nju tpémi y:oo kwo, Ala ngwo ntênê nmî lama kédê yââ, Ndêndê ngê chi ghéti. Kwo, K:omo tpile Epîlaham pwene, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mye pw:oo dniye, ngmênê ala kópu nmo chi vyi, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini daawa pw:onu. Kwo, Chi ghéti. 53 Kwo, Nmî kn:ââ Epîlaham pwene. Kwo, Lukwe díy:o Epîlaham nye chêêlíchêêlí. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo kîmye pw:oo dniye. Kwo, Mî nanê dê kní? 54 Yesu ngê yepê, A chóó a chili wonî dimi ngê, ye a pi k:omodanê ngê pê koko. Yepê, N:ii ngê a chili ndêndê ngê a dimi ngê, yi pini M:aa, pini n:ii p:uu ala kópu nmye tpapê ngmê, yi pini nmî yâpwo. 55 Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini. Yepê, Ala kópu nmye wudí vyi, Daa a lama pini, ye nmye pînê k:omodanê, p:aa nmyo ntee pini. Yepê, Ngmênê a lama pini, u kwo n:aa ng:aa, u pono n:aa vyápê. * 56 Yepê, Nmyi kn:ââ Epîlaham u nuw:o mb:aamb:aa ngê a pyodo, mu kópu u díy:o a l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmidi ngê, yi wéni u nuw:o k:oo doo a y:enê, u gha mb:aamb:aa ngê u ngwo a pyodo. 57 Nju tpémi y:oo kwo, Kidimé k:omodanê. Kwo, Nyi tp:ee. Kwo, M:ââ daa limoy:a, Epîlaham dipi módu. 58 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê,

* 8:51: Njon 5:24 * 8:55: Njon 7:28-29

Epîlaham ghêlî daa ta, ngmênê a pi alanté doo a ya, A chóó n:aa tóó. * ⁵⁹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u pi u pyimo a t:emî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo chêêpî knî ngma a ngî ngópu, daa kêmakêma Yesu ngê pî dy:ee tumo, ngmênê p:ee ye y:aa wo, Chóó Lémi u ngomo a kuwo ngê. *

9

My:oo pini n:ii ta, u danêmbum

¹ Yélini yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, Yesu u k:ii nipi nmee paa. Yi ngwo pi ngmênmi módu, my:oo doo ya, yinté a ta. ² Nmî vy:o pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Kî pini my:oo ka tóó, n:uu u dono u l:êê dîy:o my:oo ta, chóó u dono u l:êê dîy:o ó u pye mî yi dono u l:êê dîy:o? * ³ Yesu ngê nmopê, Kî pini ngê dono daa d:uu ngê, u pye mî y:oo dono myedaa d:uu ngópu, ngmênê kî pini my:oo a ta, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê p:uu paa m:uu y:e. * ⁴⁻⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, doo u ntââ u dpodo u wépi daanmo puwâ, mu kópu u dîy:o ala w:êênî nmo pyede. Nmopê, Nê, ala dyámê u wuu. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê wa núw:o nê, yi ngwo mgidí wa a ghay, doo u ntââ dpodo daamunmyi dóó ngmê. ⁶ Yi kópu nmo yi vyu, wod:oo tpî kuwó têpê mbêmê pywé ngê, têpê u ngwo kn:êê kwólu, yi pini ngwolo dê u ngwo tpidi doo, yi pini ka kwo, Chi lèpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. ⁷ (Yi mbwááni lêê u

* **8:58:** Njon 1:1 * **8:59:** Njon 10:31 * **9:2:** Ex 20:5; Ezek 18:20; Luukî 13:2,4 * **9:3:** Njon 11:4

pi nmînê nmo, Dyede u mbwaa.) Wod:oo yi pini loo, yi mbwááni lêê u kwo mî kpêê wo, yélí mî módu, u ngwo mêtê diyé wo.

⁸ Yélini yi vy:o yi pini dpîmo kwo, myenté yélini y:oo ndapî dmyinê têtê dnyimo mumu, yi pini u l:êê dîy:o noko dnye póó, noko yepê, Pini n:ii dpîmo ndapî dmyinê, kî vyílo, apii? ⁹ Ngmê knî y:oo apê, Kí vyílo, woni knî y:oo apê, Kêle, daa vyílo, ngmênê yi pini ntee pini. Yi pini ngê chóó yepê, Ala nê vyílo. ¹⁰ U kwo póó dniye, kwo, Ngwolo dê lukwe ngê dê pywálí dê? ¹¹ Yepê, Pi ngmê u pi Yesu, yi pini ngê têtê dê kn:êê kwolo, a ngîma dê d:ii, a ka dê, Chi lêpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. Wod:oo dí lê, dîn:aa kudu, yélí u ngwo dîn:aa m:uu. ¹² Kwo, Angênê yi pini? Yepê, Ndoó, a lama daa tóó.

Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye u ngwo núw:o ngópu

¹³ Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye núw:o ngópu. ¹⁴ Wéni n:ii ngê Yesu ngê têtê kn:êê kwólu, yi pini ngîma dyîngo, ngwolo dê u ngwo pyi doo, yi wéni líme wo. ¹⁵ Pádisi yoo yi pini ka mye póó dniye, kwo, Ngwolo dê lónté nyi pywálí dê? Yi pini ngê yepê, Yesu ngê têtê kn:êê kwolo, a ngîma d:ii, ní lê, n:uu kudu, ala ngwo yéli m:aanî y:enê. ¹⁶ Pádisi ngmê knî y:oo apê, Kí kópu pini n:ii ngê d:uu, daa Chóó Lémi ka a ndê wo, yi dpodo líme wo ngê dóó. Woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê. Apê, N:ii ngê dono dpî d:uu, yi pini ngê yinté dpodo ndîi d:uudpî dóó. Yi nuw:o miyó ngê pyodo. ¹⁷ Wod:oo yi pini ka mêtê póó dniye, kwo, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálí dê, nangê lónté pini? Yi pini ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî

pyu ngmê. ¹⁸ Kada pini yoo u kwo daa kêlîmî mbê dniye, apê, Kî pini nmo ka k:omodanê, apê, my:oo dêpwo a ya u ngwo daa ta. Wod:oo yi pini u pye mî ye pi knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, A pwiyé dniye. ¹⁹⁻²¹ Yi taa knopwo, wod:oo ye póo dniye, yepê, Mumdoó kî dpî tp:ee?

Yepê, Nyââ, kî nyi tp:ee.

Yepê, Mumdoó my:oo doo ya, u ngwo a ta?

Yepê, Nyââ, my:oo doo ya, u ngwo a ta.

Yepê, Yélî lónté maa m:uu?

Yepê, Ndoó, yi kópu nyi lama daa tóó. Yepê, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywáíí dê nyi lama myedaa tóó. Yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo póo dmyeno.

²² Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye nkîngê mbê knopwo. Kada pini knî y:oo ala kópu wunê mwiyé a vyi ngópu, apê, N:ii ngê wa vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, vyílo yi Yesu, yi pini dpî kée yó, u yoo kuwa dpî kaa yó. ²³ Yi kópu u l:êê dîy:o yi pini u pye mî nkîngê mbê knopwo, kada pini knî ye yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo póo dmyeno.

²⁴ Pini n:ii my:oo doo ya myombó kwo, Chóó Lémi ngê kp:aani, ndêndê ngê chi danê. Kwo, Nmî lama ka tóó, pini n:ii u pi nmo chi vyi, yi pini dono pyu. ²⁵ Yi pini ngê yepê, A lama daa tóó, dono pyu ó daa dono pyu. Yepê, Kópu mu ngmidi a lama ka tóó, my:oo noo ya, ala ngwo yélî mênî y:enê. ²⁶ U kwo póo dniye, kwo, Lukwe nga ngmê md:o? Kwo, Ngwolo dê lónté pywáíí dê? ²⁷ Yi pini ngê nkwati too, yepê, Wunê nmye kîdî vyi, a ka dpîp:e ng:aa té. Yepê, Lukwe dîy:o yi kópu am:ii ny:ee

ngmê? Yepê, U yi nmye a kwo, P:uu ndiye pyu ngê am:ii pyaa dmi? ²⁸ U ngwo u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu, nmo Mósisi p:uu ndiye pyu yoo. ²⁹ Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi Mósisi ka doo a danê, ngmênê yi pini kwéli a ndê wo nmî lama daa tóó. ³⁰ Yi pini ngê yepê, Ye lónté kópu? Yepê, K:omo tpile a ngwolo dê kî pywálî dê, ngmênê kwéli a ndê wo, nmyi lama daa tóó. ³¹ Yepê, Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi dono pyu ka d:uudpî ng:aa mb:anê, ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi a cháâcháâ ngê, u nuu u kópu ye d:uud:uu too, yi pini ka Chóó Lémi dpî ng:aa mb:anê. ³² Yepê, K:omo tpile my:oo ní ta, ngmênê yi pini ngê a ngwolo dê kî pywálî dê. Yepê, Yinté kópu pi doongmê nyongo, pi ngmê ngê doongmê d:uu ngê, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, nkoo nmo. ³³ Yepê, Yi pini Chóó Lémi ka wodêpê ndê wo, ye yi kópu ndíí daapî d:uu. ³⁴ Yi pini ka kwo, Nyi pi dono tp:oo, dono vy:o nyi kaa wo. Kwo, Doo u ntââ daanyi ndiye kîgha nmo. Wod:oo yi pini u yoo kuwa kaa ngópu.

³⁵ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yi pini u yoo kuwa kédê kaa ngmê, wod:oo y:i a pyw:ângo, u kwo póó wo, kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê ka nye kêlîmî? ³⁶ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U pi a ka vyi ngi, u ngwo u kwo anî kêlîmî. ³⁷ Yesu ngê kwo, Awêde chi m:uu. Kwo, Pini n:ii k:i dpo danêmbum mo, nê vyílo. ³⁸ Yi pini Yesu yu km:ee yu mbodo dê y:e ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, nga nîné kêlîmî. ³⁹ Yesu ngê kwo, Dyámê mbêmê nê loo, mu kópu u díy:o nê, Yoo n:uu chámê. Nê, Yélini my:oo a pyede, yi ngwolo an:uu

pywálí té, yélí amê m:uu ngmê, nê, yélini yinê ye kópu mb:aamb:aa ngê wunê nuw:onuwo too, yi nuw:o dmi anîmo mbuknwe, pi my:oo ntee pini ngê wa pyaa dmi. ⁴⁰ Pádisi knî ngmê y:i myednye ya, Yesu ka kwo, Lukwe, ala kópu nye tpapê, My:oo nmyeno pyede? ⁴¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii my:oo a tóó, maa dpî kn:aadi. Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Tpile yintómu mb:aamb:aa ngê nmo y:enê té. Yepê, Lukwe díy:o maa mb:aa nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Lukwe díy:o nmyi chóó my:oo nmyi yaa dniye, maa mb:aa u ngwo nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Nmyi dono yilí chedê ngê daawa pyaa dmi. Yepê, Maa mb:aa u kópu dyuu wodpîp:e ny:ee ngópu, ye daap:ee kn:ââ dé, u ntââ nmyi dono chedê ngê pí pyaa dniye.

10

Sipi w:uu u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Sipi w:uu mbwa k:oo dini ghi n:ii ngê a wee, n:ii ngê keñe ye d:uuwodê kpêmî, ngmênê mbwa mbêmê dpî lóó, ye yi pini kpáápi. ² Yepê, Pini n:ii ngê keñe dpî kpêmî, mbwa k:oo u ngwo dpî kee, yi pini sipi y:eeey:ee pyu. ³ Yepê, Mbwa y:enê pyu ngê keñe yi pini ka dpî kpêmî, k:oo u ngwo dpî kee, ye dpî mbwólu, yi pí dmi ngmêngmênté a tpapê too, yi kada dpî ghê, nté nmy:uu u l:êê díy:o u ngwo dpî pwii dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo pwii dmi, yi kada dpî ghê, a yâmuyâmu ngópu, u dnye yi lama. * ⁵ Yepê, Kn:aa

* **10:4:** Njon 10:27

pini p:uu daawa kaa dmi, awêde u kwo wa mbêpê dmi, mu kópu u dîy:o u dnye daa yi lama.

⁶ Yi kópu dêpê w:ee ngópu, mu kópu u dîy:o Yesu ye doo mgongo, * ⁷ wod:oo Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaê. Yepê, Nê sipi knî yi keñe t:âmo ndêndê. ⁸ Yepê, Yélini y:oo sipi w:uu a y:enê ngmê, kpáápi pââ ndîi dé, ngmênê sipi knî y:oo yi dnye dmi daa nyêmî ngópu. ⁹ Yepê, Nê keñe t:âmo ndêndê. Yepê, N:i a pi ngê wa a kee, wanî ngee, adí koko, amaa pywuwópywuwó, u nté adîn:aa a pyw:êmî. * ¹⁰ Yepê, Kpáápi u nuw:o mu ngmidi, u yi u ngwo a kwo, Sipi w:uu nî t:âmo té, my:aa vya té. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi nuw:o dmi n:uu ngmêê, ghê kamî ye n:uu y:oo, yi ya mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we.

Sipi y:ey:ee pyu mb:aa u danêmbum

¹¹ Yesu ngê yepê, Nê sipi y:ey:ee pyu mb:aa. Yepê, U ntââ a sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. * ¹² Yepê, N:i daa sipi w:uu chóó, n:i ngê sipi ka vwuwo tédê ndapî a kmênêkmênê ngê, yi pini daa sipi y:ey:ee pyu mb:aa. Yepê, N:i ndapî u l:êê dîy:o a dpodo yédi, dini ghi n:i ngê chii w:ââ w:uu dpo lê, ye sipi w:uu dpo kuwo, dpî mbêpê, dpo, W:ââ ngê wa kiye nê. Yepê, Wod:oo w:ââ knî y:oo sipi woni a vyeé tumo, woni a ngm:i kîgha tumo. ¹³ Yepê, Yi pini dpî mbêpê, mu kópu u dîy:o daa yi sipi w:uu chóó, u kwo d:uudpî ch:anê dmi. ¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Nê sipi w:uu chóó. Yepê, M:aa u lama ntee n:aa tóó, sipi knî yi lama yinté myenî

* **10:6:** Njon 16:25 * **10:9:** Njon 14:6 * **10:11:** Psalm 23:1; Njon 15:13; Tpyuu 7:17

tóó. Yepê, M:aa A lama ntee a tóó, sipi w:uu a lama yinté mye kwo. Yepê, U ntââ sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. * ¹⁶ Yepê, Sipini knî kuwa a m:ii té, daa ala sipi w:uu vy:o sipi dé, ngmênê yi sipi mya a sipi dé, yintómu anê núw:o té, a dnye amyednyi nyê, ala sipi w:uu vy:o anê kaa té, sipi w:uu mu ngmidi ngê amî pyódu, yi kada pini mu ngmidi ngê yinê adî y:eeey:ee dé. *

¹⁷ Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o daanî kede, pwopwo u wépi daanê puwâ. Yepê, A ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. *

¹⁸ Yepê, A vyee ye wanî kwódu knomomê, ye doo u ntââ daawa vya nê. Yepê, Ngmênê ye daanî kwódu, a chóó a nuw:o ngê a ghê wanî y:oo. Yepê, M:aa u pi ngê a ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. Yepê, M:aa ngê a ka pê, Yi kópu dê dpî d:uu dé. *

¹⁹ Yi kópu knî yi l:êê dîy:o Nju tpémi yi nuw:o dmi u mo u mo ngê mê pyaa dniye. ²⁰ Woni knî y:oo wo yéli ye yepê, Kí pini nkono kmêna ngma a kwo, u ngwo dê ghéti. Yepê, U kwo kîdmyemê ng:aa. ²¹ Wo yéli y:oo u nkwo yepê, Pini n:ii u kmêna a kwo yédi, yinté daa danê yédi. Yepê, Doo u ntââ kmêna ngê ngwolo kopwe d:uudpî pyi.

Nju tpémi y:oo Yesu u ngwo mb:ii ngópu

²² M:ââ yintómu yi k:oo tpii yópu yi dye ghi ngê, Nju tpémi y:oo naa ngma a kuwo ngópu, Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o. ²³ Yesu u k:ii yi nááli tédê nmî lee dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalé ngmê k:oo nmî kee dniye, ghini n:ii u pi Solomon u

* **10:14-15:** 1Njon 3:16 * **10:16:** Njon 11:52 * **10:17:** Pilipay 2:8-9 * **10:18:** Njon 19:11

ngomo ghi, y:i nmee paa. ²⁴ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu a yina ngópu, u kwo póo dniye, kwo, Dye ghi nmo mékidimé dówodówo. Kwo, T:ââ nmo dê diy:a. Kwo, Nmo namê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, ye nyi vyîlo? ²⁵ Yesu ngê yepê, Wunê nmye monî vyu, ngmênê a ka dpîp:e kêlîmî mbê dniye. Yepê, M:aa u pi ngê kópuni yilî n:aa d:uud:uu ngê, yi kópu knî y:oo nmye yiné wodê kêma noo, ²⁶ ngmênê nmyi ngwolo dmi nmyi kuwo ngópu, yi kópu yilî dpîp:e m:uu ngópu, mu kópu u dîy:o dp:ee a sipi w:uu vy:o yéli. ²⁷ Yepê, A sipi knî y:oo a dnye yi ng:aa, a lama ka pyede, wunê yâmuyâmu noo. ²⁸ Yepê, Ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu, ye n:aa yémî ngê, u l:êê dîy:o daangmêwa dyênê. Yepê, Pi ngmê ngê a kêlê myedaangmêwa a pwââ. ²⁹ Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, awo, Kwulo nê pwaa té, yepê, yi pini wa dîpî, mu kópu u dîy:o u wêdêwêdê tédê. Yepê, M:aa ngê a ka yiné a kê too, u wêdêwêdê pââ ndîi, pi ngê kwulo daawa a pwaa té. ³⁰ Yepê, M:aa ntee, nê mye yinté. ³¹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kí pini ngê Chóó Lémi u d:aa wunê kââdîkââdî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo myombó chéêpî knî ngma a ngî ngópu, apê, Yesu ngê nmî dy:ee té. ³² Yesu ngê yepê, M:aa u pi ngê nmyi ngîma kópu mb:aa yilî nî d:uu ngê. Yepê, Lóni u l:êê dîy:o a vyee u yi nmye a kwo? ³³ Nju tpémi y:oo kwo, Daa kópu mb:aa ngmê u l:êê dîy:o myee u yi nmo a kwo, ngmênê k:omo tpile nyi nmo ntee pini, ngmênê ala kópu nye tpapê, Chóó Lémi u pi ntoo, a pi yintoo ngê n:aa pyépi. ³⁴⁻³⁶ Yesu ngê yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u kópu wunê a ny:ee ngópu, Chóó

Lémi ngê yepê, Nmyo nê ntee yéli. Yepê, Nmyi chóó nmyi puku yedê yi kópu a tóó, doo u ntââ u wépi daanmyi pwaa ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê chóó yiné a dy:ââ noo, u ngwo nmye ní vyyu, nmyenoo, Nê Chóó Lémi Tp:oo, yepê, doo u ntââ yi kópu u wépi myedaanmyi pwaa ngmê. *

³⁷ Yepê, M:aa u dpodo wodînî dódó ngê, ye a ka daap:ee ng:aa té. ³⁸ Yepê, Ngmênê M:aa u dpodo dye ghi yintómu ndêndê ngê n:aa dódó ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a kópu dyuu daanmyi ny:ee ngmê, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kêlîmî, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama ndêndê ngê pîchoo ya, M:aa ntee a tóó, nê my:aa vyîlo, yinté myinî tóó. *

³⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o myombó u yi y:e mêdoo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê yi kêlê a pwii wo.

⁴⁰ Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa ndîî Njódan nmî ngmópu, Njon Baptist ngê yoo mbwaa paa kwéli dpîmo kmênêkmênê dé, y:i nmeen:aa ya. ⁴¹ Pi yilî nmo a loo, noko yepê, K:omo tpile Njon ngê mbwudu daangmê chópu, ngmênê kópuni yilî Yesu p:uu vyyu, yintómu ndê kópu dé, k:omodanê kópu yi p:uu daa t:a. ⁴² Wod:oo pi yilî y:i Yesu ka kêlîmî mbê wo.

11

Lasadas u ngwo pwene

¹⁻² Pi ngmê, u pi Lasadas, u tîdê dê yi k:ii p:aa ngmê dnyimo ya, Petani. U tîdê dê yi pi dê Mata

* **10:34-36:** Psalm 82:6; Njon 5:17-20 * **10:38:** Njon 14:10-11

mbwémi Méli. (Pyópuni ngê nmî Lémi yu p:uu mb-wááni n:ii tuu mb:aa a pii ngê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê mê pyi ngê, yi pyópu vyîlo yi Méli.) * ³ Yi pyópu dê yi tídê Lasadas mbila wo, wod:oo Yesu ka kópu dy:ââ ngópu, kwo, M̄yipe mb:aa kêdê mbil:a, y:ay:a dê pwiyé. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a nyongo, nmopê, Wu mbii daa pwopwo u mbii, ngmênê u nt:u kópu ala, Chóó Lémi u pi ndîi ngê paa pyaa we, Tp:oo u pi ndîi ngê u ngwo myepaa pyaa we. * ⁵ Yesu nódo Lasadas lémi knî yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê doo ya. ⁶ K:omo tpile Lasadas u mbii u pi a nyongo, ngmênê ghêlî u kwo daa n:ee. Kwéli nmee ya, wo mê miyó y:i nmî chedê ngê. ⁷ U kuwó dini ghi ngê nmopê, Njuda Wee u kwo mê diyé kmêle. ⁸ Kwonmo, Máâwe. Kwonmo, Nju tpémi y:oo m:ii tuwo chêêpî ngê mupî vya nyoo, lukwe dîy:o y:i mono diyédiyé té. * ⁹ Yesu ngê nmopê, Ghêlî daawa vya nê. Nmopê, Kââdí nmo doongê ghêpê wo. Nmopê, N:ii w:êênî a dpodo yédi, nédê d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o w:êênî a dpodo yédi, tpile yilî a y:enê ngê. ¹⁰ Nmopê, Ngmênê kââdí dini ghi n:ii ngê dpî ghîi, n:ii ngê u dpodo d:uudpo kêlî, mgîdí vy:o a dpodo yédi, nédê u ngwo dpî kaalî, mu kópu u dîy:o wo daa ya yédi. ¹¹ Yi kópu nmo yi vvu, u kuwó dini ghi ngê nmopê, Nmî pyipe Lasadas kîyedê dpî, n:aa lêpî, u dpî nîmo ny:ââny:ââ. * ¹² Kwonmo, Máâwe. Kwonmo, Wunê dpî knomomê, ye chóó mê pyiyépyiyé. ¹³ Nmîné nmo u mbii machedê ngê wunê pyodopyodo, wunê dpî,

* **11:1-2:** Luukí 10:38-39; Njon 12:3 * **11:3:** Njon 11:36

* **11:4:** Njon 9:3; 11:40 * **11:8:** Njon 8:59; 10:31 * **11:11:** Luukí 8:52

ngmênê Yesu Lasadas u pwopwo p:uu nmo doo mgongo. ¹⁴ Wod:oo Yesu ngê yimi nmopê, Lasadas kédê pw:onu, ¹⁵ ngmênê nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. Nmopê, U kwo w:aa loo, ye kópu tédê yip:ee m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e a ka daap:ee kêlîmî mbê dniye. Nmopê, U kwo lee kmêle, nmyi kêlîmî ndîi ngê paa pyaa we. ¹⁶ Nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini ngê nmopê, Nmî mâawe u k:ii nipi lee kmêle, u k:ii nipi paa pw:oo kmêle. *

Yesu nmî pyidepyide u kn:ââ mye nmî ghê u kn:ââ

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Petani nmî taa dniye, nmopê, Lasadas paa tuwo kî kmênê ngópu. ¹⁸⁻¹⁹ Nmopê, Pi yilí Njedusalem kêda ndê, Mata mbwémi Méli ye kédê lee dmi, yi nuw:o dê ka l:âmol:âmo d:oo, yi tîdê u l:êê dîy:o. (Petani Njedusalem u nkîgh:ê a tóó, daa kuughê, 3 km.)

²⁰ Dini ghi n:ii ngê Mata ngê nyongo, apê, Yesu maa p:uu kîyedê pwiyé knî, wod:oo u mbwó Méli ngomo k:oo a kuwo ngê, maa p:uu mênê pyódu nmoo. ²¹ Yesu ka kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, a tîdê daapî pwene, * ²² ngmênê a lama ka tóó Chóó Lémi ka kópuni nye dmyinê, yi kópu vyílo ye d:uud:uu. ²³ Yesu ngê kwo, Níidê mêwunê pyidepyide. ²⁴ Mata ngê kwo, A lama ka tóó, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa pyidu té. Kwo, A tîdê u ngwo amêdê pyidu. * ²⁵ Yesu ngê kwo, A chóó nê yoo yi pyidepyide u kn:ââ, mye yi ghê kamî u kn:ââ. Kwo, N:ii a ka ada a kêlîmî,

* **11:16:** Mak 14:31 * **11:21:** Njon 11:32 * **11:24:** Njon 5:29; 6:39-40

k:omo tpile wa pw:onu, ghê amaa ya. ²⁶ Kwo, N:ii u ghê a t:a dyámê mbêmê, a ka ada a kêlîmî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Yi kópu ka nye kêlîmî? ²⁷ Mata ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu ka n:aa kêlîmî. Kwo, A lama ka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyîlo, Chóó Lémi Tp:oo. *

Yesu ngê mbê u ngwo a puwâ

²⁸ Mata ngê maa p:uu a kuwo nmoo, Petani mê diyé wo, u mbwó Méli ka tumu u kwo mbwolo, kwo, Mââwe kêda t:a, ka poopoo ngi. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Méli ngê nyongo, wod:oo ghêédí wo, Yesu u k:ii nmo a loo. ³⁰ (Ghêlí k:ii p:o pi dêmî ta, Mata ngê maa p:uu kwéli a pyódu nmoo, y:i nmee ya.) ³¹ Dini ghi n:ii ngê Méli lîmîlîmî ngê ghêédí wo, ngomo k:oo a pwîi wo, Nju tpémîni Méli u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê díy:o yi ngomo k:oo dnye kwo, mye ghêédí dniye, Méli mye ngmêê ngópu. Apê ngmênê, Kpê chedê dê lê, wumê mbê.

³² Dini ghi n:ii ngê Méli ngê Yesu módu, u kwo a loo, yu km:ee dyimê wo, kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, ye a tídê daapî pwene. ³³ Yesu ngê Méli yi módu, apê, Mu mbê. Apê, Kí yéli myeka mbê té. U gha dyênê wo, kwodo ng:oo dmi mye tpalê wo. ³⁴ Yepê, Ló y:i nmyi kmênê ngópu? Kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lee kmêle, nga anyi mwini. ³⁵ Yesu ngê mbê u ngwo myedê puwâ. * ³⁶ Nju tpémî y:oo noko apê, U pyipe mb:aa. ³⁷ Pi ngmê knî y:oo apê, Kí pini ngê ngwolo kopwe angênté pyi ngê, lukwe díy:o Lasadas daa pyi ngê. *

* **11:27:** Njon 6:68-69 * **11:35:** Luukí 19:41 * **11:37:** Njon 9:6-7

Yesu ngê Lasadas u ngwo mêtê pyidu ngê

³⁸ Myombó Yesu u gha mêtê dyênê wo, wod:oo kpê chedê nmî lee dniye. Kpomo u mênê ntóó y:i mî kmênê ngópu, chêêpî ndîi u kpê komo t:âmo ngmê kaa ngópu. ³⁹ Yesu ngê yepê, Chêêpî tpiyé wupu kalê yó. Mata ngê Yesu ka kwo, Tuu wunê yiyé. Kwo, Paa tuwo nmî kmênê ngê. ⁴⁰ Yesu ngê kwo, Ala kópu nga dí vyi, A ka nye kêlîmî, ye Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi awêde nye mumu. Kwo, Lukwe. Kwo, Yi kópu ka d:ee kêlîmî? ⁴¹ Wod:oo chêêpî a tpiyé wupu kalê ngópu. Yesu mbóó p:uu vyu wo, u Mî ka kwo, Mw:ââkó M:aa. Kwo, Kópuni nga d:a dmyinê, kîcha d:uu. ⁴² Kwo, A lama ka tóó, dye ghi yintómu a ka nyinê ng:aa, ngmênê ala yéli yi l:êê dîy:o yi kópu dí vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dniye, Pini n:i Chóó Lémi ngê a dy:ââ ngê, kí vyîlo. ⁴³ Yi kópu yi vyu, wod:oo dpodombiy:e mbwolo, apê, Lasadas, a pwii. ⁴⁴ Wod:oo ntóó a ghêêdî wo, kpomo u mênê a pwii wo. Ntee kmênê ngópu, yinté mêtê pii wo, kóó yu yi p:uu kpídî pee n:i t:ee tumo, yinté p:uu dne ye ya, kpídî pee n:i ngê mbodo a kmongo ngópu, yi kpídî pee mbêmê myedoo ya. Yesu ngê yepê, Kî pini p:uu kpídî pee a ngee tóó. Yepê, Paa wunê yém.

Yesu u vyee u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

Mátíyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luukí 22:1-2

⁴⁵ Nju tpémîni Méli ka lee dniye, u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o, yi yéli yi ngópu Yesu ngê Lasadas a pyidu ngê. ⁴⁶ Pi yilí u kwo kêlîmî mbê wo, ngmênê woni knî Njedusalem mêtê diyé dniye, Pádisi knî ye yi kópu u yuu ye mênê y:ee ngópu. ⁴⁷ Wod:oo Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo, kada pini

yintómu nipi a wó, noko yepê, Lukwe ngmanmî md:o, wu pini ngê kópu yilí ka d:uud:uu. ⁴⁸ Noko yepê, Yi kópu adí d:uud:uu dé, pi yintómu u kwo wa kélímî mb:anê, Lóma tpémi y:oo wa ny:ee ngmê, awo, Wu pini ngê u pi lukwe dîy:o mudu y:i a kmîmî. Noko yepê, U kuwó dini ghi ngê lede yilí ala Njuda Wee u kwo wa a dy:ââ ngmê, wamî vya nmo, Chóó Lémi u ngomo wamye pwaa ngmê. ⁴⁹ Pi ngmê yi vy:o doo kwo, u pi Kayapas, yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya. Yi pini ngê yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. ⁵⁰ Yepê, Ala kópu dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Pi ngmîdi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we, ye Lóma tpémi y:oo daawa a pw:oo nmo. * ⁵¹ Yi pini doo u lama doo mbumu, ngmênê ndê kópu yedoo tpapê. Yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, Chóó lémi u komo u ngwo kââ. ⁵² A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, Yesu Nju tpémi yi l:êê dîy:o pwene, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o mye pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê yélini a kwo, yoo ngmîdi ngê u ngwo paa pyaa we. Kayapas u lama yi kópu dêpwo ya, ngmênê yinté kópu ye yi vyu. * ⁵³ Yi wéni ngê Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u vyee u dy:oo a châpwo ngópu, ⁵⁴ wod:oo Yesu tumutumu doo paa, Njuda Wee nmo kuwo ngê, pi kwéli dêpwo paa, y:i nmî lee dniye, p:aa ngmê u pi Epîdayim y:i nmeen:aa ya. *

⁵⁵ Nju tpémi yi naa ndîî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo pi yilí

* **11:50:** Njon 18:14 * **11:52:** Njon 10:16; 17:21; 1 Njon 2:2

* **11:54:** Njon 7:1

Njedusalem loo, daa dyámê ghi mu ngmidi tpémi y:i mî taa dniye. Yi nááli ghêlî daa kê ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, Chóó Lémi ka tupwóni yi p:uu doo ya, u ngwo chedê ngópu. ⁵⁶ Yesu dnye nmy:uu, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo noko dnye póó, noko yipu, Naa têdê daawa t:aa, apii? ⁵⁷ Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pádisi yoo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii, ala kópu pi knî ye mwiyé vyi ngópu, yepê, N:ii u lama Yesu choo ya, yi pini ngê nmo dpî vyi ngê, yed:oo nmo mgîmîngîmî.

12

Tpileni tuu mb:aamb:aa Méli ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Mak 14:3-9

¹ Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa ndîî nê wámê, Yesu u k:ii Petani nmî lee dniye, Lasadas kwéli doo a ya, pini n:ii Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê. * ² Yesu u l:êê dîy:o nté pee ngmê l:âmo ngópu, Lasadas u k:ii nmee kmaapî. Mata ngê nté doo a teete, nté kuu dmi nmî kêmê doo kapî dé. * ³ U mbwó Méli ngê mbwááni n:ii tuu mb:aa pód:a ngma a núwo, yi mbwááni u pywuu pââ ndîî, u pi naadî. A ngêêdî, komo puwâ, Yesu mbêmê knî ngma a pii ngê, yu dê u ngwo mye ghêê doo, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê yu dê u ngwo mê pyi doo. Yi tpile tuu mb:aa ngê ngomo kó a ngêêdî. ⁴ Nmî vy:o pini ngmê, Njudas Kédiyót pi, pini n:ii Yesu u kwódo ngê daa kêmakêma doo wowo, yi Njudas ngê nmopê, ⁵ Kî pyópu ngê lukwe dîy:o naadî dê dyênê.

* **12:1:** Njon 11:1,43 * **12:2:** Luukî 10:39

Nmopê, Nmo woda kê, ndapî ndîi pudu kmênê, yi ndapî pinté knî ye pudu y:oo. * ⁶ Yi kópu vyu, ngmênê daa pinté knî yi p:uu doo nuw:o, chóó p:uu doo nuw:o. Kpáápi ngê doo ya, nmî ndapî péé yiné dpîmo y:enê, ngmênê yiné mēdpîmo pîpî. ⁷ Yesu ngê kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, A pwopwo u l:êê dîy:o wiye ngê. ⁸ Nmopê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmyinê pyw:ee t:oo. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adí kwo, Nmî ngee té, nmopê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Nmopê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaanî kwo.

Lasadas u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

⁹ Nju tpémi yilî y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu Petani ka tóó, wod:oo y:i lee dniye. Daa Yesu u mo u l:êê dîy:o lee dniye, ngmênê u yi y:e myedoo kwo, Lasadas nm:uu m:uu, pini n:ii Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê. ¹⁰ Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Lasadas u vyee u dy:oo myedê châpwo ngópu, ¹¹ mu kópu u dîy:o Lasadas u l:êê dîy:o Nju pi yilî knî y:oo yi chóó yi kada pini dnya a kuwokuwo dé, Yesu ka dnye kélímî.

Njedusalem u ngwo nmî vy:ungo

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40

¹² Womumo pi yilî n:ii Njedusalem naa tēdê ta, yi yéli y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu awêde al:ii a taataa. ¹³ Wod:oo king ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, dpumo nkoo dmi knî ngma a núw:o ngópu, maa p:uu a pyódu nmoo, dnye kââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo.

* **12:5:** Mát 19:21

Kópu, Nmo Yisîléli tpémi, nyi nmî king, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî ngi. * 14 Yesu ngê ndonki ngma a pyw:ângo, pyipwo yaa wo, Njedusalem u ngwo loo. Kópuni puku yedê a tóó, Yesu ngê vyîlo yi ntiye ngê. Yi kópu ala.

15 Njedusalem tpémi, namê nkîngê.

Nmyi king wunê pwiyé knî,

ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. *

16 K:omo tpile p:uu nmee ndiye, ngmênê yi ngwo pi dêpê w:ee ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mêtê pii wo, u Mî ka mêtê kee wo, u ngwo nmo w:ee ngê, kópuni Yesu p:uu ló dini a d:êê ngópu u ngwo nmî nuw:o kwólu, noko nmîmo, Yesu ngê yi wéni ngê nmî d:uu ngê. *

17-18 Yi yéli ndîi y:oo Yesu châpu ngópu, mu kópu u dîy:o Lasadas u danêmbum mwiyé ny:ee ngópu. Yélini yi ngópu Yesu ngê Lasadas kpêênî a pyidu ngê, yi yéli y:oo pi yintómu knî ye mênê nté ngópu.

19 Wod:oo Pádisi yoo y:oo noko yepê, Dmyiné w:ee ngmê, dpî dêê dmi. Noko yepê, Pi yintómu u pee kêtê ghê. *

Yesu chóó u pwopwo p:uu u ngwo doo mgongo

20 Yélini Njedusalem naa têtê lee dniye, woni knî Kîdiki tpémi. 21 Pilipi ka lee dniye, pini n:ii Mbetîsáida pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo, Yesu nmo mumu.

22 Yi kópu Pilipi ngê Andru ka mî vyu, yi tpódu nipi lee knopwo, Yesu ka u nkwo mî vyi ngópu. 23 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê

* 12:13: Psalm 118:25-26 * 12:15: Zech 9:9 * 12:16: Njon 2:22 * 12:19: Njon 11:48

u pi ndîî ngê wa pyódu, yi wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê u pi tédê ngê mwiyé wunê pyodopyodo. * 24 Mgongo ye ngmê kwólu, ye póo wo, yepê, Witi w:uu ngmanyinê ngî, kîlî anyi tpyé, mb:aamb:aa ngê u kwo anyi vuyuwo, lukwe, yilî ngê u ngwo wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, Têpê mbêmê wanyi pw:ono, têpê u mênê wa kee, ye mu dini ghi ngê wa pyidu, nt:u wa kaalî, w:uu yilî ngê u ngwo wa pyódu. * 25-26 Yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u yi adî kwo, ye yini a maa p:uu choo m:ii, choo a yâmuyâmu nê, kwéli anî lê, y:i dpo lee we. Yepê, N:ii a p:uu yinté adî dpodo, yini u pi M:aa ngê ndîî ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii chóo u ghê p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o a wépi wa puwâ, yini ngê u ghê kamî l:âmo wa a ngee. Yepê, Dyámê mbêmê n:ii chóo u ghê p:uu daadî nuw:o, a p:uu dpodo tédê daawa kede, yini ngê u ghê kamî l:âmo daawa a ngee, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

27 Yesu ngê nmopê, A ghê da kee. Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa dmyinê, kwonê, A ngee nédi, pi knî y:oo yi dono kópu a nga kîngmê d:uu ngmê. Nmopê, Yi kópu M:aa ka wanê dmyinê? Nmopê, Kêle. Nmopê, Yi kópu u kwo daanê dmyinê, mu kópu u dîy:o yi dono kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo. 28 Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa tpapê, M:aa, mî ndîî ngê pyódu ngi. Yi kópu nmo yi vuyu, u kuwó dini ghi ngê, nê, Mbóo p:uu dnye ngmê wîle, Yesu ka kwo, A pi ndîî ngê wunê nî pyódu ngê, myombó ndîî ngê mênî pyépi. 29 Yélini yi vy:o nmee kwo yi dnyeni mye ny:ee ngópu, ngmênê dnyinté a w:ee ngópu. Ngmê knî y:oo apê ngmênê, Mwini yi

* 12:23: Njon 17:1 * 12:24: 1 Kódin 15:36

mbwólu. Woni knî y:oo apê ngmênê, Enjel u kwo yi mbwólu. ³⁰ Yesu ngê yepê, Wu dnyeni daa a l:êê dîy:o da kwolo, ngmênê nmyi l:êê dîy:o da mbwólu. ³¹ Yepê, Dyámê mbêmê tpémi yi chámêchámê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Yepê, Ala ngwo Setan ngê dyámê pê yintómu yinê a mbêpê kîgha, ngmênê u ngm:ii kîgha kn:ââ daa kêmakêma n:aa chapî. * ³² Yepê, Dini ghi n:ii ngê têpê mbêmê wa a ngî nê, tâa wa km:êê nê, ye pi yintómu a chóó a kêténi wanê pêêdî. * ³³ Yi kópu ye vyu, chóó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo. ³⁴ Pi knî y:oo kwo, Puku yedê alanté kópu ngmêka too, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:a, dyámê pê adî y:enê, chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Nýóó m:uu ala kópu nye tpapê ngê, nyimo, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, kwo, ala ngwo ala kópu kîchi vyi, Tâa wa km:êê nê. Kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kakême nmo chámê ngi. * ³⁵ Yesu ngê yepê, Nmyi pywápê daa kêmakêma a pwopwo. Yepê, Pywápê wo dmyinê m:ii, mgî nangê puwâ. Yepê, Mgîdí nmyi pwo kîdangê ghay. Yepê, N:ii mgîdí vy:o a m:ii, maa dpî kn:aadi. ³⁶ Yepê, Nmyi pywápê a pwopwo, límîlímî ngê u kwo kélímî mbê dmyeno, yed:oo wo u yoo ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

Yesu u mb:iimb:ii

Yesu ngê yi kópu yi vyi too, yi yéli a kuwo ngê, yi vy:o mî mbwolo wo. ³⁷ K:omo tpile mbwudu yilí yi ngópu chópu, ngmênê u kwo dèdnye kélímî,

* **12:31:** Luukí 10:18; Njon 16:11 * **12:32:** Njon 3:14-15

* **12:34:** Dan 7:13-14 * **12:36:** Epeso 5:8

38 kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngwo mî ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A Lémi, lukwe dîy:o nmî kópu ka daa kêlîmî mbê dniye,

ngwêdêwêdê ndîi lukwe dîy:o daa mya ngópu. *

39 Doo u ntââ daapê kêlîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o Yisaya ngê Chóó Lémi u komo alanté myedê kââ, apê,

40 Yi ngwolo dmi my:oo nî yó,
nê, Yélî daapaa m:uu y:e,
yi nuw:o l:âmo dmi nê ngópu,
nê, Daapêdê w:ee y:e,
a ka daapêdê diyé dniye,
yi pyipyi u l:êê dîy:o. *

41 Yisaya ngê yi kópu a d:êê ngê, mu kópu u l:êê dîy:o Yesu u pi ndîi mwiyé a módu, p:uu u ngwo doo a d:êê. *

42 K:omo tpile Nju pi yilî u kwo dêdnye kêlîmî, ngmênê mê yilî u kwo dnye kêlîmî, kada pini knî ngmê yi vy:o myednye kwo. Yi yéli y:oo kópu daa vyi ngópu, ngmênê tumutumu u kwo dnye kêlîmî, mu kópu u dîy:o Pádisi knî ye dnye nkîngê, apu, Wa kée nmo, nmî yoo kuwa wa kaa nmo. * 43 Yélini tumutumu dnye kêlîmî, u yi y:e doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Yi kópu yinê ye ndîi kópu. K:omo tpile daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnye d:uud:uu, ngmênê yi kópu yinê ye tédê kópu.
*

Mgîdí u yoo yi ndyîkondyîko

* 12:38: Is 53:1 * 12:40: Is 6:10 * 12:41: Is 6:1 * 12:42:
Njon 9:22 * 12:43: Njon 5:44

44 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye dpodom-biy:e mbwolo, yepê, N:ii a ka wunê kêlîmî, daa a mo a ka wunê kêlîmî, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u kwo mye kêlîmî. 45 Yepê, N:ii ngê dê mya nê, pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini myaa mya. 46 Yepê, Dyámê pê u pywápê ngê nê loo, nê, N:ii a ka ada a kêlîmî, mgîdí vy:o daadî kwo, pywápê u wo adî ya. * 47 Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu adî kwo, daadî cháâcháâ dé, nê kuu, a chóó daanî ndyîko. Yepê, Daa yoo yi ndyîkondyîko u l:êê dîy:o nê loo, ngmênê yi ngêêpî u l:êê dîy:o nê loo. * 48 Yepê, N:ii ngê a wépi wa puwâ, a kópu dyuu u wépi amye puwâ, yini ngê chóóchóó dé ndyîko, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê wa kpada, * 49 mu kópu u dîy:o daa a mo a kópu dyuu yinî tpaépê, M:aa ngê yinê a dy:ââ noo, kópuni a ka doo a tpaépê dé, nmye vyîlo yinoo tpaépê dé. 50 Yepê, Kópuni M:aa ngê a ka a vyu, a lama ka tóó, a ka pê, Ghê kamî pèdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyîlo nmye yinî tpaépê té. *

13

Yesu ngê nmî yi dmi u ngwo ghêê too

1 Nê mââ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. Yesu u lama doo ya, apê, Daa kêmakêma dyámê pê nîné kuwokuwo, M:aa ka mîni diyédiyé. Yélini yi k:ii u kwo nmee kêlîmî, nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo doo ya. Yi kópu yi wéni ngê ndêndê ngê nmo

* 12:46: Njon 1:9; 8:12 * 12:47: Njon 3:17 * 12:48: Hipîlu 4:12 * 12:50: Njon 8:26,28

w:ee ngê, dini ghi n:ii ngê Yesu ngê ala ndîi kópu nmo d:uu ngê.*

² Yesu u k:ii mgîdî vy:o kmaapî têtê nmee ya. Setan ngê Njudas ka Yesu u kwódo ngê wowo u pi wunê mwiyé a vyu. Yi Njudas u mî Saimon, Kédiyót pi. ³ Yesu u lama doo ya, apê, M:aa ngê tpile yintómu a kêê yedê yó, u kwo nê ndê wo, u kwo mîni diyédiyé. ⁴ Wod:oo Yesu kmaapî têtê ghêêdî wo, u kpîdî mb:aa u mbwo a ngópu, tââli daadîi u paa ngmê t:ângo, ⁵ mbwaa kuu nmoko yedê ngmê ntówo, nmî yi dmi ngmêngmênté doo ghêêghêê, tââli ngê doo pyipyi dé. ⁶ Saimon Pita ka u nkwo yi loo, yu dê daa kêmakêma doo ghêêghêê dê, wod:oo Pita ngê kwo, Mâawe. Kwo, Nyi nmî kada pini, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntâa a yi dê daanyi ghêê dê. ⁷ Yesu ngê kwo, Kópuni n:aa d:uud:uu, choongê w:ee ngê, díyo wanyinê w:ee. ⁸ Pita ngê kwo, A lémi, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntâa mo doo u ntâa, a yi dê daanyi ghêê dê. Yesu ngê kwo, Nyi dê daani ghêê knomomê, a yoo vy:o daamonyi kwo. ⁹ Saimon Pita ngê kwo, A Lémi, a yi dê yi mo kidingê ghêê dê. Kwo, A kêê dê dpî ghêê dé, a mbodo myoo ghêê ngi. ¹⁰ Yesu ngê kwo, Pini n:ii dpî kudu, maa p:uu yu dê tupwótupwó ngê moo pyaa knî, yi pini mêt:uudpî kudu, yu dê mêyu ghêê dê, yed:oo tupwó p:uu mēdaa ya yédi. Yesu ngê nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênê mu ngmidi. ¹¹ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Yesu u lama mwiyé yaa wo. Yi kópu u l:êê díy:o u ngwo nmo vyu, nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênê mu

* **13:1:** Pilipay 2:7-8

ngmidi tupwótupwó.

¹² Nmî yi dmi ghêêghêê dini ghi n:iî ngê chedê ngê, Yesu ngê tââli u paa mêtê ngópu, u kpídí mb:aa u mbwo mêtê t:ângo, kmaapî têtê mêtê yaa wo. Nmo póó wo, nmopê, Kópuni nmye dî d:uu, yi kópu dmyinê w:ee ngmê? ¹³ Nmopê, A ka nmyinê mbumu nyédi, nyimo, Nmî ndiye kîgha pyu, nmî Lémi. Nmopê, U ntââ mbêmê a ka nmyinê mbumu té, mu kópu u dîy:o ndêndê ngê nê vyílo. ¹⁴ Nmopê, K:omo tpile nê nmyi kada pini, nmyi ndiye kîgha pyu, a pi ndîî, ngmênê tp:ee u dpodo ngmêdê dóó, nmyi yi dmi dî ghodo. Nmopê, Lémi lémi ngê kêê nangê t:oo, dmyinê numo ngêêpî. * ¹⁵ Nmopê, Yi kópu nmye dî d:uu, mu kópu u dîy:o pêdmyina a nj:iî nê. * ¹⁶ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, dpodo pyu u pi têtê, u kada pini u pi ndîî, dyede pi u pi têtê, n:iî ngê a dy:ââ ngê u pi ndîî. Nmopê, Nê nmyi kada pini, lémi lémi ngê kêê dêp:a t:ângo, kêê u ngwo myenangê t:oo. ¹⁷ Nmopê, Yi ndê kópu dyuu ala ngwo dmyinê w:ee ngmê. Nmopê, Wanmyi d:uud:uu dé, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê adî ngêêpî nmyo, noko mb:aamb:aa ngê anmyi ya.

¹⁸ Nmopê, Daa nmyo yintómu nmyi p:uu yi kópu dî vyi. Nmopê, Nmyi gha dmi a lama dé, a chóó nê ngmidi nmyoo, ngmênê pi nmyi vy:o ngma kwo, n:iî ngê ala kópu a ntiyentiye, kópuni puku yedê a tóó, apê, A nté pini n:iî ngê doo pîpî, dono a nga dê d:uu. ¹⁹ Nmopê, Yi kópu ghêli doongê pyodo, u ngwo nmye dî vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, a pi, A chóó n:aa tóó. ²⁰ Nmopê, Ala kópu nmye kídî vyi, Namê lémi lémi, ngmênê ndê

* **13:14:** Luukí 22:27 * **13:15:** Pilipay 2:5; 1 Pita 2:21

kópu nmye m:uu n:aa tpaê, Nmyo a dyede pi yoo. N:ii ngê adí chââchââ nmyo, amyedí chââchââ nê. Nmopê, Ndê kópu m:uu ala, N:ii ngê adí chââchââ nê, M:aa amyedí chââchââ, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

Yesu ngê Njudas u ngwo nmo a kêma ngê, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo

Mátiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luukî 22:21-23

²¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u ghê a kee wo, nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²² Munmye nîmo y:enê, nê, Ala n:uu p:uu a danê? ²³ Yesu u nkîgh:ê noo ya, mu kópu u l:êê dîy:o nê u nuu u pi. *

²⁴ Saimon Pita ngê u mbodo ngê a ka pê, U kwo ngê péé, N:uu p:uu a danêmbum. ²⁵ Wod:oo Yesu u nkîgh:ê yimi nî loo, tumutumumu kwonoo, A Lémi, n:uu p:uu nye danêmbum? ²⁶ A ka pê, Alanté nga nîné kêmakêma, Pini n:ii ka nté n:êê ngmên:aa yém, yi pini yi vyílo. Wod:oo nté n:êê ngma a ngêêdí, nté nyii kuu k:oo kmênê ngê, Njudas ka y:ângo, pini n:ii Saimon Kédíyót pi tp:oo. ²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê nté n:êê u kwo y:ângo, yi ngwo Setan u mênê kee wo. Yesu ngê kwo, Kópuni mênê a tóó, kwo, límîlímî ngê d:uu ngi. ²⁸ Kópuni Njudas ka vyyu, a mo nê w:ee ngê. A pyipe knî y:oo dêpê w:ee ngópu. ²⁹ Woni knî y:oo apê ngmênê, Njudas ngê nmî ndapî yiné a y:enê. Apê ngmênê, Yesu ngê ala kópu u kwo yi vyi, Mââ naa tédê nté pee n:ii u yi nmo adí kwo, knî m:uu nyi pwila ngi. Alanté mye nuw:o mbê dniye, apê ngmênê, Ala kópu u

* **13:23:** Njon 21:7,20

kwo yi vyi, Pinté knî ye ndapî knî ngmênyi y:eni. *
³⁰ Njudas ngê dini ghi n:ii ngê nté n:êê ndîi, wod:oo
 kuwa pwii wo, mgídî vy:o.

Dêêpî kópu kamî

³¹ Njudas yi loo, Yesu ngê nmopê, Daa kêmakêma
 pi knî y:oo wunê wopwe ngmê, Chóó Lémi u Pi
 Ndêndê u pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u pi
 ndîi ngê u ngwo amye pyódu ngmê. ³² Nmopê,
 Yi kópu u l:êê díy:o M:aa ngê u che p:ââ pee ngê
 wa pyódu nê. Nmopê, Yi kópu daa kêmakêma
 a d:uud:uu. ³³ Nmopê, A mbwó yoo. Nmopê,
 Daa dye ghi daadîi nmyi vy:o n:aa kwo. Nmopê,
 Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee
 nê. Nmopê, Kópuni kada pini knî ye ní vyu,
 nmye myinê tpaê, kwéli anî lê, doo u ntââ y:i
 daangmênmyinê lê. * ³⁴ Nmopê, Dêêpî kópu kamî
 nmye ngmên:aa tpaê. Nmopê, Nmyi nuu ghi
 dmi nîmo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko
 dmyinê vyuwo. Nmopê, Nmye ntee nîné vyuwo,
 yinté noko myedmyinê vyuwo. * ³⁵ Nmopê, Noko
 mb:aamb:aa ngê anmyi vyuwo, ye pi knî yi lama
 wa yââ, awo, Nmyo a p:uu ndiye pyu yoo.

*Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
 Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34*

³⁶ Saimon Pita Yesu ka póo wo, kwo, Nmî Lémi.
 Kwo, Ló y:i nye lêpî? Yesu ngê kwo, Kwéli n:aa
 lêpî, doo u ntââ ala ngwo daanyinê ngmêê nê,
 ngmênê díyo yi máádi anyinê kwolo. ³⁷ Pita ngê
 kwo, A Lémi, lukwe díy:o ala ngwo daanî ngm:êê

* **13:29:** Njon 12:6; Psalm 41:9 * **13:33:** Njon 7:33-34

* **13:34:** Njon 15:12,17; 1 Njon 3:23; 2 Njon 1:5

ngi? Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê, ngmênê myedaanê kuwo ngi. ³⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoo a l:êê dîy:o wanyi pw:onu? Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Kêmkê m ghêlî k:i daawa kâa, pyolo nyinê wópuwópu nê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu ngmê.

14

Yesu nmî maa, Nmî Mî ka

¹ Yesu ngê nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, nmyi nuw:o dmi myekîngê dyênê. Nmopê, Chóó Lémi ka dmyinê kêlîmî, a ka myedmyina a kêlîmî.

* ² Nmopê, M:aa u p:o ngomo dêêê ghêêê. Nmopê, N:aa lêpî, nmyi p:aa dmi nmyi kada nîmo l:âmol:âmo. Nmopê, Yî kópu wodaa ndê kópu, ye nmye daapîdí vyi. ³ Nmopê, Nmyi p:aa dmi l:âmol:âmo u kuwó dini ghi ngê, amênê diyé, a chóó anê nya nmyo, p:o anî núw:o nmyo, kwéli anîn:aa ya, y:i amyenmyin:aa ya. ⁴ Nmopê, Kwéli n:aa lêpî nê, yi máádi nmyi lama ka t:a. ⁵ Tomas ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Máádini nye kîgha, yi máádi nmî lama daa t:a. Kwo, Ló y:i nye lêpî? ⁶ Yesu ngê kwo, A chóó nê nmyi maa, ndê kópu yintómu knî yi kn:âa, mye ghê u kn:âa. Kwo, M:aa ka maa daamo a t:a, nê nmyi maa mu ngmidi. * ⁷ Nmopê, A kn:âa nmyi lama ndêndê ngê wodoo ya, ye M:aa nmyi lama myepê too. Nmopê, Ala ngwo M:aa ntênê nmyi lama dê yâa, kîmyedmye m:uu ngmê.

⁸ Pilipi ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mî nmo a kêma ngi, ye u ntâa mbêmê nmo yââyâa té. ⁹ Yesu ngê

* **14:1:** Njon 14:27 * **14:6:** Epeso 2:18; Njon 11:25

kwo, Ló dini nmyi vy:o nî ghê wo, lukwe dîy:o choongê mya noo, kî pini. Kwo, Anmye y:enê nê, ye nê vyîlo. Kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, M:aa nmo a kêma ngi. * 10 Kwo, Lukwe dîy:o alanté d:ee nuw:o, Nê, myenté M:aa, mu ngmidi. Yesu ngê nmopê, Kópu yilî n:ii nmye nî vyi too, daa a chóo a mo a kópu dé. Nmopê, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóo mo, chóo u dpodo yinoo dódó. 11 Nmopê, Ala kópu ka dmyinê kêlîmî, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóo mo. Nmopê, Yi kópu ka kêlîmî dpodo ndîi ngê nmye dê pyaa knomomê, ye kópuni nî d:uu too, yi kópu knî yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kêlîmî. 12 Nmopê, Ndé kópu nmye ngmên:aa tpaapê, Pini n:ii a ka ada a kêlîmî, kópuni noo d:uud:uu dé, yi pini ngê yi kópu amyedî d:uud:uu dé, kópu ndîi knî myowa d:uu, mu kópu u dîy:o M:aa ka n:aa lèpî. 13 Nmopê, A pi ngê kópuni a ka anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu, M:aa u pi ndîi ngê u ngwo wanî pyódu. * 14 Nmopê, A pi ngê kópuni anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu.

Yesu Chóo Lémi u ghê dmi p:uu u ngwo doo danê

15 Yesu ngê nmopê, A nuu ghi nmyi nódo adî ya, ye a dêêpî kópu dyuu anmyi chââchââ. * 16 Nmopê, M:aa ka nmyi ngêêpî pyu ngmanê dmyinê, chóo u Ghê Dmi. Nmopê, Nmyi p:uu adî ya, daawa a kuwo nmyo. * 17 Nmopê, Mgîdî u yoo yi mênê daawa kee, mu kópu u dîy:o daawa m:uu ngmê, myedaawa mya ngmê. Nmopê, Nmyi lama pini, mu kópu u dîy:o nmyi vy:o ka kwo, mu dini ghi ngê nmyi mênê amyaa ya. * 18 Nmopê, Nmyi mo daanê kuwo

* 14:9: Kîlosa 1:15; Hipîlu 1:3 * 14:13: Mát 7:7; Njon 16:23-24; 15:7 * 14:15: 1 Njon 5:3 * 14:16: Njon 14:26; 15:26 * 14:17: Lóma 8:26

nmyo, ngmênê nmye wamênê diyé. ¹⁹ Nmopê, Mââ m:ii mgîdî u yoo knî y:oo mêdaamowa m:uu nê, ngmênê nmyi mo wanmyi mumu nê. Nmopê, A ghê adî ya, yi kópu u l:êê dîy:o ghê njini nmyi mênê a myaa ya. ²⁰ Nmopê, Yi wéni ayi d:ii, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, M:aa k:ii nye ngmidi, a k:ii ngmidi ngê amy:oo pyaa dmi. ²¹ Nmopê, N:ii ngê a dêêpî kópu dyuu a nyêmî too, wunê ng:êênî too, u mênê a yii too, a chââchââ too, vyîlo yi pini nódo a nuu ghi a tóó. Nmopê, Yi pini u nuu ghi M:aa nódo adî ya, a nódo amyaa ya, a chóóchóó u kwo amyenê kêma.

²² Nmî vy:o pini ngmê, Njudas, daa pini n:ii Yesu kwódo ngê ghê wo, yi Njudas Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lukwe dîy:o nmî mo wanmî m:uu ngi, wo yéli y:oo daawa m:uu ngi? ²³ Yesu ngê kwo, Mu kópu u dîy:o n:ii nódo a nuu ghi adî ya, yi pini ngê a kópu dyuu adî chââchââ, M:aa nódo yi pini nuu ghi adî ya, M:aa k:ii u kwo anyinê lee knî, u k:ii anmîn:aa ya. * ²⁴ Kwo, N:ii nódo a nuu ghi daa tóó, a kópu dyuu ka myedaa ng:aa. Kwo, Kópuni dyuu nmye nî vyi too, daa a mo a kópu dyuu, ngmênê M:aa u kópu dyuu, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

²⁵ Nmopê, Ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, yi kópu knî u ngwo nmye dî vyi té. ²⁶ Nmopê, A kuwó M:aa ngê chóó u Ghê Dmi a pi ngê nmye wa a dy:ââ, yinê adî ngêêpî nmyo, kópu yilî yintómu yi p:uu adî ndiye kîgha nmyo, kópu yintómu n:ii nmye nî vyi too, nmyi nuw:o íedê yimi amê t:ee té. *

²⁷ Nmopê, Nkingê nmyi mênê anê ngî, a chóó a gha ntee, nmyi gha dmi yinté adî ya. Nmopê, Pi

* **14:23:** Tpyuu 3:20 * **14:26:** Njon 15:26; 16:7

knî y:oo yi komo ngê a tɔpâpê ngópu, apu, Namê nkîngê, ngmênê a chóó nmyi nkîngê machedê ngê n:aa pyépi. Nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, myenangmê nkîngê mb:anê. * ²⁸ Nmopê, Ala kópu mwiyé nmye kîdî vyi, nmyed:a, Nîné kuwokuwo nmyo, dîyo nmye amênê diyé. Nmopê, Nmye wanî yipê, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Nmopê, A nuu ghi ndêndê ngê nmyi nódo wo tóó, ye w:aa pêdmyinê pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o M:aa ka diyédiyé a ka mb:aamb:aa. Nmopê, Ala ngwo a pi tédê, yi ngwo a pi ndî ngê wamí pyódu, M:aa u che p:ââ pee ngê an:uu pyódu. ²⁹ Nmopê, Yi kópu knî ghêlî doongê pyaa dniye, u ngwo nmye dî vyi té, mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina a kêlîmî. ³⁰ Nmopê, Doo u ntââ dye ghi daadî noko daanmî danê, mu kópu u dîy:o Setan u lede yoo daa kêmakêma wunê pwiyé dniye. * ³¹ Nmopê, Setan u kópu a p:uu daa t:a, yinê daa y:enê nê, ngmênê kópuni awêde a nga a d:uud:uu, u kwo daanî kwódu. Nmopê, Yi kópu u l:êê dîy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo. Nmopê, Pi yintómu yi lama pîchoo ya, dye ghi yintómu M:aa u dnye n:aa nyêmî ngê. Nmopê, Ghêêdí kmêle, kn:aa lee kmêle.

15

Nté kn:ââ u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, M:aa ngê nté kn:ââ ngmê kââ, nê vyîlo. ² Nmopê, A kpâlî woni knî yi p:uu nt:u d:uudpî kaalî, M:aa ngê dpo chápwo té, dpî kéé té. Nmopê, N:ii knî yi

* **14:27:** Pilipay 4:7 * **14:30:** Njon 12:31; Epeso 2:2

p:uu nt:u dpî kaalî, yini mb:aamb:aa dé. Nmopê, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té, dyââpe n:ii p:uu a ya yédi, dpo châpwo té, dpî kée té, dpo, Nt:u mb:aamb:aa ngê paa kaa we. ³ Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, yi kópu knî y:oo mb:aamb:aa ngê wunê kî pyódu nmyoo. ⁴ Nmopê, Ngmidi ngê ya kmêle. Nmopê, Nangê kée nê, myedaanî kée nmyo. Nmopê, Yi kpâlî ngmanyinê châpwo, dpî pw:onu, nt:u p:uu d:uudpî kaalî. Nmopê, Nmyo myentee dé, anmyinê kuwo nê, nmyi nt:u dmi daawa kaalî.

⁵ Nmopê, Nê nté kn:ââ, nmyo a kpâlî dé. Nmopê, N:ii ngê daawa a kuwo nê, ngmidi ngê u k:ii any:oo ya, yi pini nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî.

* ⁶ Nmopê, Wanmyinê kuwo nê, ye nmyi chókó kópu mb:aa daangmanmyi d:uu ngmê. Nmopê, N:ii ngê wa a kuwo nê, M:aa ngê wa kée. Nmopê, Yi yini kpâlî wa pw:onu, ntóó ngê wa pyódu, ndiya wa kée, ndê ngê wa ma. ⁷ Nmopê, A k:ii ngmidi ngê anmî ya, a kópu dyuu p:uu anmyi nuw:o, ye M:aa ka kópuni anmya a dmyinê, nmyi l:êê dîy:o wa a d:uu. ⁸ Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaa we, ye pi knî y:oo Chókó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo wa pyódu ngmê.

* ⁹ Nmopê, A nuu ghi M:aa nódo ntee a tóó, nmyi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. Nmopê, Dye ghi yintómu a nuu u yoo ngê dmyinê kwo. ¹⁰ Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, anmyi d:uud:uu dé, ye a nuu u yoo ngê anmyi kwo. Nmopê, M:aa u nuu u pi ngê n:aa tóó, mu kópu u dîy:o kópuni yintómu a

* **15:5:** Njon 15:16; 1 Kódin 12:27; 2 Kódin 3:4-5 * **15:8:** Mát 5:16

ka a vyi too, nî d:uu too. *

¹¹ Nmopê, Yi kópu knî nmye yidî vyi té, mu kópu u dîy:o M:aa p:uu w:aa ntee nê pyw:ângo, w:aa d:ud:umbiy:e a p:uu yinté myedmyina a pyw:êmî. ¹² Nmopê, Ala a dêêpî kópu, Nmye ntee nîné vyuwo, noko yinté myedmyinê vyuwo. *

¹³ Nmopê, Nmye nîné vyuwo, kópu ndîi amy:aa d:uu, nmyi l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, u ngwo anî pw:onu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo dnyinté daa tóó. Nmopê, Dmyina a nj:iî nê, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. * ¹⁴ Nmopê, A kópu dyuu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyo ndêndê ngê a pyipe yoo. ¹⁵ Nmopê, Nmyo a pyipe yoo. Nmye daamonî vyi, A dpodo pyu yoo, mu kópu u dîy:o kópuni lémi ndîi ngê a d:uud:uu ngê, u dpodo pyu knî ye daa tpapê ngê, u pyipe knî ye a tpapê ngê. Nmopê, M:aa ngê kópuni yilî a ka a vyi too, wunê nmye kîdî vyi té. Nmopê, A pyipe yoo, M:aa k:iî nuw:oni nyi mênê a tóó, nmyi mênê myeka tóó.

¹⁶ Nmopê, Dpîp:e ngmidi noo, a chóó p:ee nê ngmidi nmyoo. Nmopê, Dpodo têtê n:iî nî kaa nmyoo, yi dpodo têtê nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dp:uu kaa we, yi dpodo chedê ngê kîngî pyódu. Nmopê, Yi dpodo têtê M:aa ka a pi ngê kópuni anmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. ¹⁷ Nmopê, Ala kópu dmyinê d:uud:uu, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

Yesu u yoo yi diyadiya, mgîdî u yoo knî ye

¹⁸ Yesu ngê nmopê, Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî. Nmopê, Mgîdî u yoo knî ye ntee

* **15:10:** 1 Njon 2:5 * **15:12:** Njon 13:34 * **15:13:** Lóma 5:8;
1 Njon 3:16

n:aa diya yédi, yinté ye am:ii diya dmi. ¹⁹ Nmopê, Mgîdí u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê w:ee pyede, ye yi nuu u yoo ngê p:ee pyede, ngmênê yi yéli yi vy:o nê ngmidi nmyoo, yi vy:o mêdp:ee wee, yi kópu u l:êê dîy:o ye dmyi diya dmi. ²⁰ Nmopê, Ala kópu wunê nmye kîdí vyi, Dpodo pyu u pi tédê, u kada pini u pi ndîi. Nmopê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, u nt:u kópu m:uu ala, Mgîdí u yoo knî y:oo dono a nga a d:uud:uu ngmê, nmye amyednyi d:uud:uu. Nmopê, Wo chââchââ nê, pê chââchââ nmyo, a kópu dyuu wo ny:ee ngópu, ye nmyi kópu dyuu myepaa ny:ee ngmê. ²¹ Nmopê, Yi dono kópu yilî nmye wa d:uu ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo a yoo, daa mya noo, n:ii ngê a dy:ââ noo, yi lama myedaa tóó. ²² Nmopê, Yi yéli ye danêmbum tédê wodîp:a loo, ye daapî mb:ii noo, yi dono ndîi ngê daapî pyodo, ngmênê dono ndîi ngmê d:uu ngópu, kî mb:ii noo, M:aa ngê dpodombiy:e u ngwo wa kpada té. ²³ Nmopê, Pini n:ii knî ye nî diya wo, yi pini knî ye M:aa mye diya wo. ²⁴ Nmopê, Kópu ndîi n:ii yi vy:o noo d:uud:uu dé, yintoo kópu wunê pi ngê daangmê d:uu ngê. Nmopê, Yi kópu ndîi yi vy:o wodîpî d:uu too, ye yi dono ndîi ngê daapî pyodo. Nmopê, K:omo tpile yi kópu knî m:uu tumo, ngmênê mye mb:ii noo, ye nî diya wo, M:aa ye mye diya wo. ²⁵ Nmopê, Kópuni puku yedê a tóó ndêndê ngê a ntiyentiye ngmê, doo u ntââ daawa kn:aadi ngmê. Nmopê, Yi kópu ala, D:ud:umbiy:e módó ye nî diya wo.

²⁶⁻²⁷ Yesu ngê nmopê, Wo yéli ye nî diya wo, ngmênê dini ghi n:ii ngê M:aa u Ghê Dmi nmye wanê dy:ââ, yinê wa ngee nmyo, pi knî ye a p:uu

anmyin:aa danê, nmyi kópu dyuu ndê kópu ngê ye yinê wa pyódu té. Nmopê, Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. A dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê nê chópu, a p:uu u ngwo nmyinê kaa dniye, dye ghi daadîi nipi nmee a ya, u dí awêde.

16

¹ Nmopê, Dono kópu n:ii nmye wadnyi d:uud:uu dé, nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî, ² mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, u ya a nga daa kwo, Ala kópu paa vyi yó, Nê ngê lukwe dîy:o dóo nmoo, dono vy:o anmî wee, u nkwo nmo kpîpîkpîpî. Nmopê, Nju tpémi y:oo kópu dono yilî nmye adnyi d:uud:uu dé, wa kée nmyo, nmyi yoo kuwa wa kaa nmyo, yi ngêpê ngomo k:oo koko nmye wa kwódu ngmê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê amyednyi vye nmyo, nmyi vy:o woni yi ghê wa a ngî t:oo, ala kópu u ngwo adnyi tpaépê, awo, Ala Chóó Lémi u dpodo yino dódó. ³ Nmopê, Yi kópu yilî nmye adnyi d:uud:uu, mu kópu u dîy:o M:aa k:ii yi lama d:ii tóo mo. ⁴ Nmopê, Yi kópu knî yi pi dmi nmye kîdî vyi té, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, nmyinê nmye daa kópu kamî ngê adnyi ya, ngmênê u ngwo anmy:uu nuw:o kalé ngmê, anye, Nê ngê yi pi dmi mwiyé nmo mwo a vyu.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo

Yesu ngê nmopê, Kópuni nmye dí vyi té, wunê nmye dîpî vyi too, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu nmyi vy:o noo kwo. ⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, ala ngwo u kwo mênê diyédiyé, ngmênê a ka

daanmyi vyi ngmê, Ló y:i nye lêpî. ⁶ Nmopê, Kópuni nmye dí vyi té yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi dono ngê dê pyódu. ⁷ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o n:aa lêpî. Nmopê, Daanî nî knomomê, ye nmyi ngêêpî pyu daawa a nî, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî lê, nmyi ngêêpî pyu nmye anîmo dy:ââ. * ⁸⁻¹¹ Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó, apu, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, dono ndîi dpîpîngmê d:uu ngê. Nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kînmî mb:ii ngê, dono ndîi u ngwo ngmênmî d:uu ngê. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo wa vya nê, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Ndêndê kópu yino d:uud:uu, daa kn:aadi te kópu yino d:uud:uu. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kn:aadi te kópu ndîi ngmêkînmî d:uu ngê, pini n:ii nmî vyâ, pi mb:aa, u dono daa tóó, kpêênî daa mgee wo, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u kwo mêtê diyé wo, nmî vy:o mêtêdaa kwo. Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pi doongmê kóté kwólu, myedaawa kóté kalê nmo. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, mgîdî u yoo woni yi nuw:o dmi wa ngmêê té, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê Setan wunê dê kóté kwolo, ntââ u ngwo wa a vy:u, nmo amyedê vy:u. *

¹² Yesu ngê nmopê, Kópu ndîi yilî a mênê ka tóó.

* **16:7:** Njon 14:16 * **16:8-11:** Njon 12:31

Nmopê, U ya a nga ka kwo, Nmye nî vyi té, ngmênê u nyêmî ngê dp:ee ntââ dé ala ngwo. ¹³⁻¹⁴ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi wa t:aa, ndê kópu yintómu knî yi maa komo nmye yinê wa a kêma. Nmopê, Kópuni ghêlí doongê pyaa dniye, nmye u ngwo amî vyi té. Nmopê, Doo u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaê, ngmênê a kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaê, a pi ndîi ngê u ngwo amî pyódu. *
¹⁵ Nmopê, Nmye d:oo vyu, M:aa u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaê, ngmênê nmyed:ê, A kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaê, mu kópu u dîy:o kópuni M:aa u nêni dé, mya a nêni dé.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo nmo doo danê

¹⁶ Yesu ngê nmopê, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. ¹⁷ P:uu ndiye pyu knî ngmê noko dnye póó, apu, Lukwe p:uu nmo ka danê? Apu, Ala kópu a tpaê, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê. U kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. Apu, Ala kópu mye tpaê, Mu kópu u l:êê dîy:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹⁸ Apu, Yi daa ndîi la ghi tp:oo u nt:u kópu lukwe? Apu, Kópuni a tpaê, dp:ooongê w:ee ngê. ¹⁹ Yesu u lama doo ya, apê, U yi y:e a kwo, Yi kópu u nt:u kópu nê ka nmí poo, wod:oo nmopê, Ala kópu u l:êê dîy:o noko nmye póó té, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê, u kuwó dini ghi ngê daa

* **16:13-14:** Njon 14:26; 1 Njon 2:27

ndîi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. *

²⁰ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Anmyi mbê, amyenmyi yii, ngmênê mgîdí u yoo yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Nmopê, Nmyi nuw:o dmi dono ngê adî ya, ngmênê u kuwó dini ghi ngê nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, nmyi gha dmi amyen ndê. * ²¹ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê mbwili ngê pwopwo dpî kaalî, mgîní vyîmî n:ii a kîgha ngê, u nuw:o dono ngê dpî pyódu, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee dpî t:a, u mgîní vyîmî anyi dpî yé, mu kópu u dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, dpo, A tp:ee kêdê t:a.

²² Nmopê, Nmyo myentee dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê dê pyódu, ngmênê am:aa m:uu nmyo, nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, w:aa amyenmyinê pyw:ee ngmê, doo u ntââ pi ngmê ngê yi w:aa nmyi mênê daawa a ngî. ²³ Nmopê, Yi wéni ngê kópu a ka daangmanmyi poo ngmê. Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Kópuni M:aa ka a pi ngê wanmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. * ²⁴ Nmopê, Kópu a pi ngê dmy:oongmê dmy:ee ngópu. Nmopê, A dpodo u l:êê dîy:o kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka dmyinê dmyinê, nmye ada a kuwo, mu kópu u dîy:o w:aa ndêndê ngê pêdê pyw:ee yó.

²⁵ Yesu ngê nmopê, Kópu yilí yi p:uu nmye noo mgongo, ngmênê mu dini ghi ngê nmye mēdaani mgongo, M:aa p:uu ntênê nmye anîn:aa danê. *

²⁶ Nmopê, Yi dini ghi ngê kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka a pi ngê dpî dmy:ee yó. Nmopê, Ala kópu

* **16:19:** Njon 17:14 * **16:20:** Njon 13:16 * **16:23:** Luukí

10:16 * **16:25:** Psalm 69:4

dîni tpaê, Yi kópu nmyi l:êê dîy:o M:aa ka wani dmyinê, mu kópu u dîy:o M:aa chóo nmye wunê vwuwo. ²⁷ Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o a nuu ghi nmyi nódo a tóó, mye ala kópu u l:êê dîy:o, ala kópu ka nmyi kélîmî mbê dniye, Nê M:aa ka a ndê wo. * ²⁸ Nmopê, Nyââ, M:aa ka nê ndê wo, dyámê mbêmê nmye nê loo, ala ngwo dyámê mênîné kuwokuwo, M:aa ka mênê diyédiyé. ²⁹ Yi kópu y:oo nyongo, wod:oo ala kópu u kwo nmî vvu, kwonmo, Kópu yilî mb:aamb:aa ngê anmîné wopwe, mêt:ee mgongo. ³⁰ Kwonmo, Ala ngwo nmî lama dê yââ, kópu yintómu lama ka tóó. Kwonmo, K:omo tpile kópu nga daanmî póó, ngmênê kópuni nmî mênê a pyede, wunê kîchi m:uu té. Kwonmo, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu ka dpî kélîmî mbê dmi, Chóo Lémi ka nyiné ndê wo. ³¹⁻³² Yesu ngê nmopê, Ala ngwo nmye kélîmî té, ngmênê daa kêmakêma nmyi p:o p:o nmye mbêpêmbêpê té, a mo nmyinê kuwokuwo nê. Nmopê, Daa d:ud:umbiy:e a mo nmyinê kuwokuwo nê, ngmênê M:aa a p:uu a t:a. * ³³ Nmopê, Yi kópu nmye dî vyi té, mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi a p:uu daapaa dyênê we. Nmopê, Mgîdî u yoo knî y:oo dono kópu nmyi p:uu yilî wa d:uu ngmê, ngmênê nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o a wêdêwêdê yi pwo dê lê, wa dêê dmi. *

17

Yesu nmî l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

* **16:27:** Njon 14:21,23 * **16:31-32:** Mát 26:31,56; Njon 8:29

* **16:33:** 2 Tim 3:12; 1 Njon 5:4

¹ Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê nmo a kêlî ngê, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi ka kwo, M:aa. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o dyámê mbêmê né loo, yi kópu u dye ghi ala. Kwo, Yoo yi ngwolo dmi a pywálî ngi, ala kópu paa vyi y:e, Kî Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Mî ndîî ngê u ngwo wa pyódu.

² Kwo, Pi yintómu knî yi l:êê dîy:o nyiné dy:ââ noo, mu kópu u dîy:o yélini a ka nyiné kpo, nîmo, Yi nuw:o dmi kamî ngê p:aa pyódu, ghê kamî ye p:aa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³ Kwo, N:ii ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, daamo a tóó, dpo, pini n:ii a ngmidi ngê, wu Yesu Kédisu, kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. * ⁴ Kwo, M:aa. Kwo, Dpodoni a ka nyiné kê too, kîni chedê too, dyámê mbêmê mî ndîî ngê nî pyódu ngê. * ⁵ Kwo, Dyámê pê ghêlî dêpwo a kwo, dini ghi n:ii ngê nipi nyipu a ya, a pi ndîî ngê ntee doo a ya, yintoo ngê mêdê pyódu ngi. *

⁶ Yesu ngê kwo, M:aa, yélini mgîdí u yoo vy:o nyiné y:ee too, a ka nyiné kê too, yi yéli ye ntênê né kêma nyoo. Kwo, Yi yéli nyoo vy:o yéli, a ka nyiné kê too, ngópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye. ⁷ Kwo, Yi lama ka tóó, A kópu yintómu daa a mo a kópu dé, ngmênê a ka nyiné kê too. ⁸ Kwo, Kópuni a ka nyiné vyi too, ye kîni vyi too, kî ny:ee tumo. Kwo, Ala kópu ndêndê ngê yi lama a tóó, Nga né ndê wo, ala kópu ka mye kêlîmî mbê dniye, úyóó nyiné dy:ââ noo. *

⁹ Yesu ngê kwo, M:aa, Yi kópu knî yi dîy:o ala yéli yi l:êê dîy:o nga nîné ngêpê. Kwo, Daa mgîdí u

* 17:3: 1 Njon 5:20

* 17:4: Njon 4:34

* 17:5: Njon 17:24

* 17:8: Njon 16:30

yoo knî yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, ngmênê yélini a ka nyinê kpo yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, mu kópu u dîy:o ñyóó nyoo. * 10 Kwo, Yélini a yoo, myenté nyoo, yélini nyoo, myenté a yoo. Kwo, Yi l:êê dîy:o pi knî y:oo a pi wa km:êê ngmê. 11 Kwo, Daa kêmakêma nga nînê lêpî, mgîdî u yoo vy:o a yoo nînê kuwokuwo. Kwo, M:aa. Kwo, Nyi mu ngmidi yâpwo ndêndê. Kwo, Mî ngê nê loo, mb:aamb:aa ngê ye nê kêma nyoo, ye mb:aamb:aa ngê micha a vuywo, a yoo vy:o kîngê pwii dmi, mu kópu u dîy:o ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmidi ngê pîdny:oo ya. * 12 Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi vy:o noo kwo, mî mbêmê mb:aamb:aa ngê ye noo vuywo, yi l:âmo dêp:êngmê ngópu, ngmênê mu ngmidi l:âmo d:a ngee, pini n:ii ngê doo u ntââ dono u maa d:uudwôê kuwo. Kwo, Puku yedê kópuni a tóó, yi pini ngê yinê a ntiyentiye. * 13 Kwo, Ala ngwo nga anînê lêpî, dyámê pê ghêlî d:ooongê kuwo ngê, yi kópu knî u ngwo nga d:a vyi té, mu kópu u dîy:o w:aani a mênê a tóó, nyi yoo yi mênê d:ud:umbiy:e myepîchoo ya. * 14 Kwo, Kópu dyuu n:ii a ka nyinê kpo, yi kópu dyuu ye kîní vyi too, mgîdî u yoo knî ye yi yélini u ngwo wa diya dmi. Kwo, Mgîdî u yoo knî yi nuw:o u mo, a nuw:o u mo. Kwo, Nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u mo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o mgîdî u yoo knî ye nmî diya dniye. 15 Kwo, Nga dênínê tpapê, Nyi yoo dyámê mbêmê a ngî té, ngmênê Setan kwulo dpî dyé té. * 16 Kwo, Ala kópu nga mud:a vyi, A nuw:o

* 17:9: Njon 6:37,44 * 17:11: Njon 17:21 * 17:12: Dpodo 1:18 * 17:13: Njon 15:11 * 17:15: 2 Tes 3:3

u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo, nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo. ¹⁷ Kwo, M:aa. Kwo, Yélini yi l:êê díy:o nga nîné ngêpê, nyoo mb:aa ngê a pyódu té. Kwo, Ngópu dyuu ndéndê yi mênê choo kwo. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o daa yi chóó yi p:uu pîdny:oo dpodo, ngmênê m:uu dny:oo dpodo. ¹⁸ Kwo, Mgîdí u yoo vy:o ntee nyinê dy:ââ noo, nyi yoo mgîdí u yoo vy:o yinté myidí dy:ââ té. ¹⁹ Kwo, A chóóchóó nga d:a kê, mu kópu u díy:o nye ntênê n:aa nyêmî, nye ntênê myedny:oo nyêmî. *

²⁰ Kwo, Daa ala yéli yi mo yi l:êê díy:o nga nîné ngêpê, ngmênê ala yéli yi kópu dyuu mbêmê díyo yélini a ka wa a kélîmî mbê dmi, yi yéli yi l:êê díy:o nga myenîné ngêpê. ²¹ Kwo, Yi nuw:o dmi ngmîdi ngê dny:oo ya. Kwo, M:aa. Kwo, Ngmîdi ngê ntee nye tóó mo, yi yéli yi k:i yinté ngmîdi ngê myepaa ya kmêle. Kwo, Ngmîdi ngê pîdny:oo ya, mu kópu u díy:o pi yoo ala kópu ka paa kélîmî mbê dniye, Nýóó nyinê dy:ââ noo. * ²² Kwo, A nuu ghi ntee nódó a tóó, ala yéli yi nuu ghi dmi yinté a nódó my:aa yó, mu kópu u díy:o ngmîdi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmîdi ngê myedny:oo ya. * ²³ Kwo, Nyi nuw:o dê ntee a tóó mo, yi nuw:o dmi yinté myedê pyódu ngi, mu kópu u díy:o d:ud:umbiy:e ngmîdi ngê pîdny:oo ya, yoo yi lama u ngwo paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê nê yinê a dy:ââ ngê, nê ka ntee doo a vyyuwo, nê u yoo knî ye yinté myekîyedê vyyuwo.

²⁴ Yesu ngê kwo, M:aa. Kwo, Ala yéli a ka nyinê kpo, kwéli n:aa lèpî, u ya a nga a kwo yi myepêdê lee dniye, yi ntee noo a lémilémi, yi

* **17:19:** Hipîlu 10:10 * **17:21:** Nkal 3:28 * **17:22:** Dpodo 4:32

lémilémi paan:aa m:uu y:e. Kwo, Dyámê pê ghêlî dêpwo a kwo, a nuu ghi nódó doo a ya, lémi ngê u ngwo nyinê pyódu noo. ²⁵ Kwo, M:aa. Kwo, Kn:aadi te kópu lama daa tóó. Kwo, Mgîdí u yoo yi lama d:ii tóó, ngmênê a lama nye tóó, ala yéli yi lama ala kópu mye tóó, ñyóó nyinê dy:ââ noo. ²⁶ Kwo, Ntênê ye nê kêma nyoo, ngakêmê ye my:aa chámê ngê, ngmênê ye am:aa a tpapê, mu kópu u dîy:o nuu u pi ngê ntee noo a ya, nuu u yoo ngê yinté myepêdny:oo a ya, yi k:ii nmî nuw:o ngmidi ngê pêchoo ya.

18

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luukî 22:47-53

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u Mî ka ngêpê chedê ngê, Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa tp:oo ngmênâmî ngmópu, u pi Kidîlon, myângo ndîî ngmê u mênê nmî ch:iy:e dniye. ² Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi pini u lama yi myângo doo ya, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Njudas u k:ii daa ng:êêntómu y:i ñuw:o nmoo. ³ Wod:oo Njudas ngê yi mgîdí ngê y:i a pyw:ee nmoo. Yoo ngmê yi kada doo kwo. Yi yéli yi vy:o Lóma lede yilî doo kwo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi vy:o myednye kwo. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii yi yéli y:oo a dy:ââ tumo. Yi kaa taa a ñuw:o tumo, yi pywápê dmi yi lam dé myedê ñuw:o tumo, nmo u ngwo a lee dniye. ⁴ Yesu u lama yaa wo, apê, Daa kêmakêma kópu yilî yintómu a nga a d:uud:uu ngmê, wod:oo ye loo, yepê, N:uu ka nmye vuywo té? ⁵ Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet

pi. Yesu ngê yepê, Ala nê vyîlo, a chóó n:aa tóó. Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi vy:o doo kwo. ⁶ Yesu ngê Chóó Lémi u pi dini ghi n:ii ngê ye vyu, yepê, A chóó n:aa tóó, u ngwo ngwéti dniye, wod:oo a mbee ngópu, yoo woni tēpê mbēmē tpalē dniye. ⁷ Myombó Yesu ye mē póó wo, yepê, N:uu ka nmye vyuwo té? Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. ⁸ Yesu ngê yepê, Wunê nmye kídí vyi, Ala nê vyîlo, a chóó n:aa tóó. Yepê, Pini n:ii ka nmye vyuwo té, kîdmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê a p:uu ndiye pyu knî yi p:uu kêê nangmê yé, dpî dy:ââ tóó. ⁹ (Yi kópu ye vyu, mu kópu u díy:o u Mí ka kópuni vyu, ndê kópu ngê pyaa we, kwo, M:aa, yélini a ka nyiné kpo yi l:âmo dēpēngmê ngópu.)

¹⁰ Saimon Pita ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdí, lede ngmê mbwámê pēdē chāpwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede u pi Mélika, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ¹¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Naa u dópo mēnē mē kēdi. Kwo, Lukwe, u yi n̄ga a kwo, M:aa ngê dono u mbwaa n:ii a ka a kpo u wépi nî puwâ? Kwo, Kêle, n:aa ndanî.

Anas u ngîma Yesu u ngwo mî kaa ngópu

¹² Lede yoo yi kada pini ngê yepê, Mgîmî yó, yedê ngê kudu yó, wod:oo lede knî y:oo Nju tpémi yi k:ii Yesu mgîmî ngópu, kóó dē kudu dumo, ¹³ Anas ka mwiyé n̄uw:o ngópu, pini n:ii tp:oo módó Kayapas ngê nyââ. ¹⁴ Kayapas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, yi m:aani ngê. Yi Kayapas ngê Nju tpémi yi kada pini knî ye mwiyé a vyu, yepê, Maa

mb:aa ala, pi ngmidi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we. *

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê.

Mátiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luukî 22:55-57

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, Njedusalem núw:o ngópu, Saimon Pita k:ii nyipu yâmuyâmu dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dini ghi n:ii ngê Yesu km:êê ngópu, Pita kuwa nê kuwo ngê, a k:ii nmî kee dniye, mu kópu u dîy:o kada pini u lama noo ya. ¹⁶ Myombó mênê diyé wo, keñe dmââdîni ngê doo t:âât:ââ, kwonê, Kî pini a kmini. ¹⁷ Pita yedê kee wo, yi dmââdî ngê kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê kwo, Nyââ, nê kuu. ¹⁸ Yi dini ghi ngê nkuwo ndîi ngê pyodo, wod:oo ndyuw:e ngmê kpê ngópu, yi ngomo chóó u dpodo pyu yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi k:ii, ndoo chedê dnye kwo. Pita yi vy:o myimî ghê wo, myedoon:aa ndê vyîlî.

Anas ngê Yesu u ngwo doo poopoo

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luukî 22:66-71

¹⁹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Yesu ka p:uu ndiye pyu knî yi l:êê dîy:o doo póó, kópuni nmo doo tpapê dé yi l:êê dîy:o u kwo myedoo póó. ²⁰ Yesu ngê kwo, Pi yilî yi ngîma nîmo danêmbum. Kwo, Nju tpémi kwéli wunê wó ngê, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ngêpê ngomo knî yi k:oo, y:i ye nîmo a danêmbum. Kwo, Tumu kópu d:oongmê vyu. ²¹ Kwo, Lukwe dîy:o nye p:oop:oo nê. Kwo, A kópu dyuu n:ii knî y:oo ny:ee tumo, ye ngî péé, yi kópu yi

* **18:14:** Njon 11:49-51

lama a pyede. ²² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu yi vyu, lede ngmê ngê kopwe u te knâpwo puwâ, kwo, Lukwe dîy:o nmî kada pini u dnye nye vyee. ²³ Yesu ngê kwo, Pi knî ye kópu dono w:aangmê vyu, ye ala léma ye yi kópu yuu pîcha y:oo. Kwo, Ntêné n:aa mbumu, lukwe dîy:o kopwe a te knâpwo chi puwâ.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Anas ngê Kayapas ka Yesu dy:ââ ngê. Yedê kwulo daa pywáí ngópu, p:uu modoo ya.

Pita ngê Yesu u ngwo mêtê wópu ngê

Mátiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luukî 22:58-62

²⁵ Yi dini ghi ngê Pita ndoo chedê modoo kwo. Pi ngmê knî y:oo kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê a wópu ngê, yepê, Né kuu. ²⁶ Pita ngê pini n:ii ngwene ngópu, yi pini u mbwó kada pini u dpodo pyu ngmê, ndoo chedê myedoo ya, Pita ka kwo, Ndoo apê nyi vyîlo, wu pini p:uu myângo vy:o kîdî m:uu ngi. ²⁷ Pita ngê mêtê wópu ngê, wod:oo kêmkêm ka wo.

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-20; Luukî 23:1-5,13-25

²⁸ Kââdî dini ghi n:ii ngê a kee wo, Yesu Kayapas u ngomo k:oo a pw:ii ngópu, Lóma lede yoo yi mââwe ndîi Paléti ka núw:o ngópu. Nju tpémi yi kada pini yoo Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, mu kópu u dîy:o apê, Daa Nju pi u ngomo. Apê, Nmo koko té, ye dono pee nmî p:uu ngma a kelekele, Chóó Lémi ka dono ngê nmo pyodopyodo té, yed:oo Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté doo u ntââ daanmî ma. ²⁹ Yi Nju tpémi Paléti u ngomo

k:oo daa kee dniye, wod:oo kuwa ye a pwii wo, yepê, Wu pini ngê ló dono kópu ngmêdê d:uu?
³⁰ Paléti ka kwo, Dono kópu wodaa d:uu ngê, ye nga daapód:oo núw:o. ³¹ Paléti ngê yepê, Núw:o yó, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu mbêmê nyi kóté kalê yó. Kwo, Machedê. Kwo, Wunê kudu kóté kwolo, ala d:o pw:oo we. Kwo, Ngmênê pi vyee nmo nmyi kwódu ngópu. Kwo, Nmyi l:êê ghi mbêmê nyi vya ngi, kîdosi ñedê nyi t:ee ngi. *
³² (Yesu ngê kópuni wunê a vyu, nmopê, Tâa wa km:êê nê, u pwopwo p:uu kîdosi ñedê u ngwo doo danê, yi kópu Nju tpémi y:oo ala ngwo d:uu ntiye ngmê.) * ³³ Paléti u ngomo k:oo mê diyé wo, lede knî ye yepê, Yesu al:iî a núw:o yó, wod:oo u kwo núw:o ngópu. Yesu ka kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? ³⁴ Yesu u kwo póó wo, kwo, Ye kópu ñyóó mênê cha ngî, ó pi knî y:oo nga y:oodê vyi ngmê?
³⁵ Paléti ngê kwo, D:aa Nju pi. Kwo, Ñyóó nyoo knî y:oo, yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:iî y:oo a ka da núw:o ngi. Kwo, Ló dono kópu ngmêchi d:uu? ³⁶ Yesu ngê kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. Kwo, W:aa dyámê pê u king ntee pini, ye a dpodo pyu yoo a l:êê dîy:o pî l:êê té, Nju tpémi y:oo daapaa mgîmî nê. Kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. ³⁷ Paléti ngê kwo, Mumdoon nyi king? Kwo, Yi kópu awêde dí ny:oo. Yesu ngê kwo, Ñyóó nuw:o ngê chi vyi, nyimo, Nê king. Kwo, Ngmênê ala kópu mu ngmîdi u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nî pyodo, nê, Pi knî y:oo ndê kópu yintómu

* **18:31:** Dpodo 18:15 * **18:32:** Njon 12:32-33

knî yi kn:ââ paa m:uu y:e. Kwo, N:ii knî y:oo ndê kópu knî yi maa a kîgha ngmê, a dnye y:oo nyêmî ngmê. * ³⁸ Paléti ngê kwo, N:uu u ntââ, ndê kópu dé yi kn:ââ dpo pyw:oo? Wod:oo Paléti kuwa mê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini u kpadakpada u kópu d:oongmê pyw:ângo. ³⁹ Yepê, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê mbwa k:oo tpémi yi vy:o pi ngmên:aa pw:iipw:ii ngê. Yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi king ní pw:ii? ⁴⁰ Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Daa ye pini. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. (Yi Mbadapas Lóma lede yoo yi p:uu mwiyé dpîmo a l:êê, mbwa k:oo u ngwo kee wo.)

19

Paléti Yesu u pw:iipw:ii ngê u ngwo dêê wo

¹ Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu núw:o yó, yedê kpê dmi ngê nyi kpaka yó, wod:oo mî kpaka ngópu. ² Lede knî y:oo Yesu dnye yu-muyumu, noko yipu, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Kpîdí pee mb:aa ngmê, king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdí pee mtyemtye u mbwo ngmê t:ee ngópu. ³ U kuwó dini ghi ngê u kwo dnye lêpî, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmîkó nmî mââwe ndîi, Nju tpémi yi king, u nkwo dnye vyee.

⁴ Paléti kuwa mêtê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini ngomo k:oo nmye mênîné pw:iipw:ii,

* **18:37:** 1 Tim 6:13

nmyi ngâma n:aa kapî, mu kópu u dîy:o nmyi lama paa yaa we, u kn:aadi te kópu d:oongmê pyw:ângo. ⁵ Wod:oo Yesu kuwa a pw:iî ngê, yi kóó diidii dmi mbêmê modoo ya, kpîdí mb:aa u mbwo myedoo ya. Paléti ngê Nju tpémi ye yepê, Yi pini ala. ⁶ Kada pini knî y:oo dini ghi n:iî ngê m:uu ngópu, dpodombiy:e mbwó dniye, Paléti ka kwo, Kîdosi nédê t:ee ngi. Kwo, Daadí ya. Wod:oo Paléti ye nod:e wo, yepê, Yi kópu nmyi lama ma tóó. Yepê, Nmyi chóó nuw:o yó, kîdosi nédê nyi t:ee yó. Yepê, U pwopwo u kópu d:oo pyw:ângo, daa tóó modaa tóó. ⁷ Nju tpémi y:oo Paléti ka kwo, Nmî dêêpî kópu alanté, Pini n:iî ngê Chóó Lémi u pi k:omodanê ngê dpî vyi, yi pini anyi vy:a. Kwo, Ye pini ngê chóó u komo ngê ala kópu vyu, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Daadí ya, pw:oo we. *

⁸ Dini ghi n:iî ngê Paléti ngê yi kópu nyongo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé wo, ⁹ u ngomo k:oo mé kee wo, Yesu ka kwo, Ló y:i nyinê ndê wo? Yesu ngê kópu u kwo daa vyu. * ¹⁰ Paléti ngê kwo, Lukwe dîy:o kópu a ka daanyi vyi. Kwo, Lama daa tóó, a kêê k:oo nye kwo? Kwo, Ye n:aa tpaépê, Vya yó, yed:oo a vye ngi. Kwo, Ye n:aa tpaépê, N:aa pw:iipw:iî, ye kêê nga daawa t:ee ngmê. ¹¹ Yesu ngê kwo, Pini n:iî nmî pwo a tóó nmî kada pini ngê wodaa pyódu nyoo, ye ngêê k:oo daapîdí ghê. Kwo, Yi pini u dnye chuu nyongo, módó nye kpadakpada nê. Kwo, Yélini y:oo nga da núw:o nê yi dnye dmi yichi ny:oo, dono u ngwo chi d:uu. Kwo, Ngmênê yi yéli yi dono d:ud:umbiy:e

* **19:7:** Lev 24:16; Njon 5:18 * **19:9:** Mát 27:12; Luukí 23:9

ndîi. * 12 Paléti ngê yi kópu dini ghi n:i ngê nyongo, d:ud:umbiy:e u yi u ngwo doo kwo, Yesu ní pw:i, ngmênê Nju tpémi dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Ye pini ngê apu, Nê king. Kwo, U yi u ngwo a kwo, Pini n:i nmî king ndîi ngê wunê tóó, Lóma, u d:aa nê kââdî. Kwo, Yinté pini king ndîi p:uu a d:uu yédi. Kwo, Ye pini nye pw:iipw:i knomomê, ye king ndîi ngê yi kópu wa a ny:oo, doo u nuu u pi ngê anyi pyódu. * 13 Paléti ngê yi kópu yi nyongo, Yesu kuwa ye a pw:i ngê, pi kwéli dpîmo kóté kîgha dé, y:i núwo. (Yi kêlî ghê chêêpî u kadakada mwiyé yé tumo, Nju tpémi yi dnye ngê u pi Nkapata.) 14 Wéni n:i ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u l:êê dîy:o tpile yilî dnye wiyewiye, yi wéni ngê yi kópu yilî u ngwo pyodo. Kââdî mââ kêlî dini ghi ghêlî daa yó, Paléti ngê Yesu kuwa ye a pw:i ngê, Nju tpémi ye yepê, Ala nmyi king. 15 Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Pw:oo we. Kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Paléti ngê yepê, Mumdoonmyi king kîdosi ñedê wanî t:oo? Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo kwo, Nmî king mu ngmidi, king ndîi n:i Lóma wunê tóó. 16 Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu núw:o yó, kîdosi ñedê nyi t:ee yó.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luukî 23:26-43

Lóma lede knî y:oo Yesu núw:o ngópu, 17 Njedusalem a kuwo ngópu, ghi ngmê núw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê. (Nju tpémi yi dnye ngê Nkolkota.) Maa p:uu Yesu ngê u kîdosi chóó

* 19:11: Njon 10:18; Dpodo 2:23; Lóma 13:1

* 19:12: Luukî

23:2; Dpodo 17:7

doo dnyinêdnyinê. ¹⁸ Yi mbwini mbêmê Yesu kîdosi ñedê mî t:ee ngópu, pi u nkîgh:ê mê miyó kîdosi ñedê t:ee dumo, u wéni pee ngmê t:ee ngópu, u t:anê pee ngmê t:ee ngópu, Yesu yi kéli ghê kîdosi ñedê doo ya. ¹⁹⁻²⁰ Paléti ngê u dpodo pyu ngmê ka kwo, Yesu u nt:u kópu d:êê ngi, apii, Yesu Nasalet pi, Nju tpémi yi king. Yi pini ngê yi kópu dyuu pyolo d:êê ngê, Nju dnye ngê d:êê ngê, Kídiki dnye ngê d:êê ngê, Lóma dnye ngê mye d:êê ngê. Yi kópu dyuu Yesu u pwo kîdosi ñedê t:ee ngópu. Nju tpémi yilí knî y:oo yi kópu dyuu a kp:aa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem u nkîgh:ê Yesu kîdosi ñedê mî t:ee ngópu, daa kuughê. ²¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Paléti ka kwo, Lukwe díy:o chi d:êê, Nju tpémi yi king. Kwo, Alanté wochi d:êê, Kí pini ngê apu, Nê Nju tpémi yi king. ²² Paléti ngê yepê, Kópuni dí d:êê, muchoo ya. Yepê, Daanî ngmêê.

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, lede knî y:oo u kpídî yêê tumo, tpile dyuu páadi ngê pyódu ngópu, lede ngmê u tpile dyuu ngmê. U kpídî ngmê mb:aamb:aa, kpídî d:umu daadî, kéli ghê daa dmy:ee ngmê. ²⁴ Lede knî y:oo noko yepê, nangê chaa, ng:oo kmêle, n:uu ngê wunê ng:êênî. Kópuni nmî Mî u puku yedê a tóó, yi Lóma lede páadi knî y:oo daa yi lama yi kópu ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A tpile dê yêê t:oo,

A kpídî mb:aa u díy:o mye ng:oo té. *

²⁵ Yesu u kîdosi u nkîgh:ê pyââ páadi yi k:ii nmee kwo, Niye mbwémi Yesu u pye miyó, Méli Kílópas u kpâm pyolo, Méli Makídala pyââ podo. * ²⁶ Yesu

* **19:24:** Psalm 22:18 * **19:25:** Mát 27:55-56

ngê u pye a nkîgh:ê módu, kwo, Niye. Kwo, Kí ñm:ee. ²⁷ A ka pê, Kî m̄ye, u kwo mb:aamb:aa ngê chi vyyuwo. U kuwó dini ghi ngê u kwo noo vyyuwo, a ngomo k:oo doo kwo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luukî 23:44-49

²⁸ Yesu u lama doo ya, A dpodo yilí yintómu daa kêmakêma n:aa chedêchedê. U yi u ngwo doo kwo, Kópuni puku yedê a tóó ní ntiye, wod:oo yepê, Mbwaa a nga dê chópu. * ²⁹ Wain d:ââ y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê tpênê n:êê ngma a ngêêdí, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê. * ³⁰ Yesu ngê yi wain yi ndââ, yepê, Machedê, wod:oo mbodo k:ame a ghê wo, pwene. *

Yesu u ngwo dmya ngópu

³¹ Wéni n:ii ngê Yesu pwene, yi wéni Pîdaidé, womumo líme wo ndîi ngmê, ntóó yi wéni ngê kîdosi ñedê daapêdoo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî ngmê Paléti ka lee dniye, kwo, Yélini kîdosi ñedê a pyede, u ntââ yi kpâlî dmi wa pwaa t:oo, límîlímî ngê u ngwo paa pw:oo dniye, yed:oo awêde mîpaa kmênê tene. * ³² Wod:oo lede yoo lee dniye, Yesu u nkîgh:ê kîdosi ñedê n:ii dê dpîmo ya, yi kpâlî páádi knî pwaa tumo, ³³ ngmênê Yesu u kîdosi chedê y:i ní dniye, yi vyyu dniye, apê, Até dê pw:onu, wod:oo kpâlî dê mêdaa pwaa dumo. ³⁴ Ledé ngmê ngê u kaa a ngêêdí, Yesu podo pee dmi kêpa dóó, u kaa yedê pêêdí ngê, wêê mbwaa

* **19:28:** Psalm 22:15 * **19:29:** Psalm 69:21 * **19:30:** Njon

4:34 * **19:31:** Deut 21:22-23

kwodonkwodo a mbêpê knopwo. ³⁵ Yi kópu yilí a chóo a ngwolo dê y:oo nî módu, ntênê dî d:êê té, mu kópu u díy:o yi kópu knî ye paa kêlímí mbê dmyeno.

* ³⁶⁻³⁷ Lede knî y:oo daa yi lama puku yedê kópu miyó ntiye ngópu, ngmê alanté, Dîné daangmêwa pwaa ngmê, woni alanté, Pini n:ii wa dmya ngmê, pi knî y:oo adnyi y:enê. *

Yesu ntóo u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luukî 23:50-56

³⁸ Pi ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi pini Yesu ka myedpîmo kêlímí, ngmênê tumutumu, mu kópu u díy:o kada pini knî ye dpîmo nkíngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yed:oo yi Njósép Paléti ka loo, kwo, U ntââ Yesu ntóo wan:uu kmênê. Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Yesu u kídosi chedê nmo a loo, ntóo nmo ngópu. * ³⁹ Pi m:uu nmo myeda loo, u pi Nikódimês, pini n:ii Yesu ka mgîdî vy:o mwiyé a loo. Yi pini ngê, u dpodo pyu knî yi k:ii mtyîmî ntee tpile péé knî ngma a núw:o ngópu, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile péé dmi yi dîngîdîngî ndîi. *

⁴⁰ Yi mââwe dê y:oo yi mtyîmî ntee tpile Yesu ntóo p:uu dpîmo t:emî, kpîdî ngê ntóo u nkwo dpîmo a kmongokmongo, mu kópu u díy:o nmî Nju tpémi nmî pi ntóo kmênêkmênê yinté a tóo. ⁴¹ Yesu kídosi nédê kwéli pwene u nkígh:ê myângo ngmêdoo ya. Yi myângo vy:o kpomo kamî ngmêdoo ya, wuné pi ntóo y:i daangmê kmênê ngópu. ⁴² Yi lémi dê y:oo Yesu ntóo yi kpomo u mênê kmênê ngópu, mu kópu

* **19:35:** Njon 21:24 * **19:36-37:** Ex 12:46; Tpyuu 1:7 * **19:38:** Njon 7:13; 12:42 * **19:39:** Njon 3:1-2

u dîy:o mgîdî doo a ghayghay, doo u ntââ kuughê daapî núw:o ngópu.

20

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luukî 24:1-12

¹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Méli Makîdala pyââ kpomo chedê yi loo, Yesu kwéli kmênê ngópu. Apê, Chêêpî pââ ndîi n:ii kpomo t:âmo kaa ngópu, apê, Lukwe ngê atédé tpiyé wupu kwolo. ² Wod:oo mbêpê a puwâ, Saimon Pita k:ii mdoo nye a núwo, nyepê, Nmî Lémi ntóó kpomo u mênê kêdê ngî ngmê, kwéli d:uu yé ngmê, nmî lama daa tóó. ³ Pita k:ii kpomo u chedê nyi lee knopwo. ⁴ Maa p:uu nipi nyipu mbêpê, mbêpê tédê Pita nê kuwo ngê, kpomo u chedê mwiyé n:uu ta, ngmênê kpomo u mênê ghêlî dîpî kee wo. ⁵ Kpomo u mênê nê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpîdîni t:ee tumo, nî m:uu too. ⁶ Pita dini ghi n:ii ngê ta, yi ngwo kpomo u mênê kee wo, kpîdî mye m:uu too. ⁷ Kpîdîni ngê mbodo a kmongo ngópu, apê, U mo mu tóó, kmongo ngmê. ⁸ Myenté kpomo u mênê my:aa kee wo, yi kópu knî y:aa m:uu too, ala kópu ka u ngwo nî kêlîmî mbê wo, nê, Nmî Lémi kêda pyidu. ⁹ Yesu u pyidepyide p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi ngwo ghêlî dpîp:o w:ee too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê p:o m:ee diyé knopwo.

Yesu ngê Méli Makîdala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:9-10; Mak 16:9-11

¹¹ Méli kpomo chedê doo kwo, doo mbê. Kpomo u mênê yedê tepe mbê wo, ¹² enjel miyó módu, yi

kpîdî dê kpaapîkpaapî dê. Yesu ntóó mwiyé kwéli doo ya, yi kéli ghê dpîmo ya, mbodo kwéli yé ngópu, woni y:i doo ya, woni yu dmyîno doo ya. ¹³ Ngmê ngê Méli ka kwo, Lukwe dîy:o nye mbê. Yepê, Nmî Lémi ntóó até da ngî ngmê, anyi d:uu yé ngmê. ¹⁴ Wod:oo Méli yi diyé wo, Yesu yi módu, ngmênê daa myââ. * ¹⁵ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o nye mbê. Kwo, N:uu ka nye vwuwo? Méli ngê apê ngmênê, Myângo u y:ené pyu ye kwo, kwo, Ala pini ntóó dmyinê ngî ngmê, kwéli dmyin:a a yé ngmê a ka vyi ngi, n:aa lêpî, ntóó mênîn:aa ng:êênî. ¹⁶ Yesu ngê kwo, Méli. Yi ngwo dini ghi ngê Méli ngê myââ, apê, Kingê Yesu. Nju dnye ngê kwo, Laponi, u nt:u kópu nmîné nmo, Nmî Lémi. Wod:oo Yesu u nkîgh:ê loo. ¹⁷ Yesu ngê kwo, Kalê nédi, mu kópu u dîy:o M:aa ka d:oongê kee wo. Kwo, A mî mye nmyi Mî, a yâpwo mye nmyi yâpwo. Kwo, Yi pini ka n:aa koko. Kwo, A mbwó knî ye yi kópu dp:uu vyi ngi. * ¹⁸ Wod:oo Méli Makídala pyââ nmo a loo, nmopê, Nmî Lémi kídî m:uu. Méli ka kópuni a vyi too, nmo mîné nté too.

Yesu u ngwo nmî módu

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49

¹⁹ Yi Sandé ntumokwodo n:ii knî yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, ngomo k:oo nmee kwo. Keñe nmo kuwo too, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî ye nmî nkîngê mbê dniye. Wod:oo Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, nmopê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê kóó dê nmî ngópu tpyé doo, kaa kwéli

* **20:14:** Luukî 24:16; Njon 21:4
2:11-12

* **20:17:** Lóma 8:29; Hipîlu

dóó ngópu, nmî ngópu mye tpyó. Dini ghi n:ii ngê nmî myââ, nmî gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. * ²¹ Myombó Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê. Nmopê, M:aa ngê dyámê mbêmê ntee a dy:ââ noo, pi knî ye yinté u nkwo n:aa dyede nmyo. * ²² Wod:oo Yesu nmo kó wââ mbê wo, nmopê, M:aa u Ghê Dmi nmyi mênê dî yé. ²³ Nmopê, N:ii yi dono wanmyi chedê t:oo, M:aa ngê yi dono u mbodo kn:ââ vuywo wa kée té, mēdaawa a ngî té. Nmopê, N:ii p:uu M:aa u Ghê Dmi mbêmê ala kópu wanmyinê w:ee ngmê, anye, Kî pini ngê u dono dê mgîmî té, mēdaawa kée té, nmopê, yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nono knî y:oo dê dyênê ngi, ye yi pini u dono M:aa ngê u mbodo kn:ââ vuywo daawa kée té.

Tomas ngê Yesu u ngwo módu

²⁴ Wéni n:ii ngê Yesu nmî módu, nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini nmî vy:o dêpwo kwo, * ²⁵ wod:oo dinî ghi n:ii ngê Tomas nmî módu, kwonmo, Nmî Lémi kudu m:uu. Tomas ngê nmopê, Kpêêpî u kwéli kóó dê yi p:uu daanî m:uu knomomê, a kêêpyââ yi kwéli p:uu daanî yé knomomê, kaa kwéli dóó ngópu a kêê y:i daanî yé knomomê, ye daanî kélîmî mb:anê.

²⁶ Wiki ngmîdi mî loo, Tomas u k:ii ngomo k:oo nipi nmee kwo. K:omo tpile keñe nmo kuwo too, ngmênê Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, Nmopê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo. ²⁷ Tomas ka kwo, A kêê dê ngî m:uu dé, ngêêpyââ yi p:uu kédî,

* **20:20:** Njon 19:34; 16:22; 1 Njon 1:1 * **20:21:** Njon 17:18

* **20:24:** Njon 11:16; 14:5

a podo pee dmi kêpa ngêê mye yé. Kwo, Lukwe dîy:o d:ii kêlîmî. Kwo, Chi kêlîmî. ²⁸ Tomas ngê kwo, A Lémi, nyi nmî yâpwo ndêndê. ²⁹ Yesu ngê kwo, Wochoo m:uu noo, daapîchi kêlîmî mb:anê. Kwo, Yélini a ka adnya a kêlîmî, k:omo tpile daawa m:uu nê, a ka amyednya a kêlîmî, yi yéli yi gha dmi M:aa ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu té. *

Kópuni u l:êê dîy:o ala puku dmi nî d:êê ngê

³⁰ K:omo tpile Yesu ngê mbwudu yilî nmî ngópu chópu, ngmênê ala puku yedê pyile njini nî d:êê ngê. * ³¹ Nî d:êê too, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dmyeno, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê pyódu ngê, yi pini Yesu, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. U ya a nga a kwo Yesu ka kêlîmî mbê dmyeno, u pi mbêmê ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee yó. *

21

Yesu pyolombó u ngwo nmî módu

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê chóóchóó nmî ngópu mê tpyó. Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê nmee ya, yi kópu nmo u ngwo pyodo. ² Nmî pyudu nmee ya Saimon Pita ngmê, Tomas myomo, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, Nétányiel pyolo, Kéna pi, Nkálili Wee u kwo p:aani n:ii a tóó, a mbwó k:ii nye podo limo, Yesu p:uu ndiye pyu mê miyó yi k:ii. ³ Saimon Pita ngê nmopê, Vyuwó têdê n:aa lêpî. Kwonmo, Nmî k:ii lee kmêle. Wod:oo dinki k:oo nm:uu wo dniye, munmeen:aa vyuwó.

* **20:29:** 1 Pita 1:8 * **20:30:** Njon 21:25 * **20:31:** Njon 3:15; Lóma 1:17; 1 Njon 5:13

Yi mgîdî nmo dyé ngê, pwoo k:oo te dêpê gho. ⁴ Mw:aamw:aa dini ghi ngê Yesu tii vwuwo nmî módu, ngmênê pi daa myââ. ⁵ Nmopê, Kî tpókni. Nmopê, Pwoo k:oo te doo gho? Kwonmo, Nyââ, te doo gho. * ⁶ Nmopê, Nmyi pwoo dinki mwada pee kéé yó, y:i knî ngmê wunê wupwo. Wod:oo pwoo dinki mwada pee nmî kéé ngê, te yilî a gho, doo u ntââ pwoo dinki k:oo daap:ono pêêdî ngê. * ⁷ Pita ka kwonoo, Kî nmî Lémi vyîlo ye kwo. Saimon Pita ngê yi nyongo, apê, Nmî Lémi ye kwo, wod:oo u paa kpîdî u paa ngmê t:ângo, tpuu a ndê ngê, kpé lêê u kwo mbêka wo, Yesu ka chââchââ mî kee wo. ⁸ Dinki k:oo a kuwo nmoo, nmînê pwoo nmee a paapaa. Yesu kwéli doo a kwo daa kuughê, pwoo y:i nm:uu têêdî ngê. ⁹ Dini ghi n:ii ngê lyoko nmî tee dniye, nê, Yesu ngê ndyuw:e ngmê atédê kpê, te ngmê nk:êênî, mbîdédi knî my:oo kwo. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Te n:ii da ghêpê dmi, knî ngma a núw:o yó. ¹¹ Saimon Pita dinki kn:ââ ghê nmo a loo, pwoo nipi lyoko nmo pêêdî ngê. K:omo tpile te ndîi yono y:a limo y:a mê pyile y:i a ghê, ngmênê pwoo daa chaa ngópu. ¹² Yesu ngê nmopê, A pwiyé dmyeno, nté anyi ma yó. U kwo nmî nkîngê mbê dniye, u kwo mêdaap:oo póo dniye, Nyi n:uu, mu kópu u díy:o nmî lama doo ya, Kî nmî Lémi. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mbîdédi a ngêêdí, nmo a kpo, te nmo myedê kpo.

¹⁴ Yesu ngê yinté chóóchóó pyolombó nmo a kêma ngê, kpêênî mwâ a pii wo. *

Yesu Pita k:ii u ngwo dpîmo danêmbum

* **21:5:** Luukí 24:41 * **21:6:** Luukí 5:4-7 * **21:14:** Njon 20:19,26

15 Kmaapî yinmo kêlî ngê, Yesu ngê Saimon Pita ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoo kî yéli yi nódo a nuu ghi dnyinté a tóó, ngmênê nyi mu ngmidi a nuu ghi ndêndê ngê ñódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó nê, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono. * 16 Myombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, A nuu ghi ñódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi y:enê. * 17 Pyolombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoo a nuu ghi ñódo a tóó? Pita u nuw:o dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u kwo pyolo póó wo, kwo, A nuu ghi nódo a tóó. Yesu ka kwo, A Lémi, kópu yilî yintómu lama ka pyede. Kwo, Lama ka tóó, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono, mb:aamb:aa ngê cha a chedêchedê y:amîy:amî dé. 18 Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Dini ghi n:ii ngê pi mgêmî ngê nyoo a ya, malêti maa nyimo t:emî, nuw:o ngê ghini u pi dpîmo tpapê, y:i nyimo lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê vy:enevy:ene kêpa anyin:aa kwo, pi ngmê ngê yedê ñedê amî t:ee ngi, ghini u yi nga daadî kwo, y:i wa núw:o ngi, ngêê dê y:i wa chámê dê, u ngwo wa km:êê ngi. * 19 Kwo, Cha a nj:ii nê. Yesu ngê Pita u pwopwo u maa yinté nmo a kêma ngê, u ngwo nmo w:ee ngê, nê, Pita ngê Chóó Lémi u pi yi pwopwo têtê wa knî.

Kópuni Yesu ngê a p:uu vyu

* 21:15: Mát 26:33 * 21:16: Dpodo 20:28; 1 Pita 5:2 * 21:18: 2 Pita 1:14; Njon 13:36

20-21 Pita u kuwó yi diyé wo, yi m:uu noo, apê, Pini n:ii Yesu u nuu u pi ngê a tóó, mu kwo. Apê, Kmaapí tédê Yesu ka vyîlo yi póó wo, kwo, N:uu ngwódo ngê angmê ghê. Wod:oo Pita Yesu ka póó wo, kwo, A Lémi, Kî pini ngê lukwe ngmêwa pyódu?

* 22 Yesu ngê kwo, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Kî pini choo ya, u dí anê diyé, ye lukwe díy:o yi kópu p:uu nye nuw:o. Kwo, Cha a nj:ii nê. 23 Kópuni Yesu ngê Pita ka vvyu, yi kópu u l:êê díy:o Yesu u yoo knî y:oo ala kópu a tpaê ngmê, apu, Nê daawa pw:onu. Ngmênê Yesu ngê daa vvyu, Nê daawa pw:onu. Ala kópu yi vvyu, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Nê choo ya, u dí anê diyé, ye lukwe díy:o yi kópu p:uu nye nuw:o.

A kuwókuwó kópu

24 Yi kópu yilî a ngópu pyodo, a ngwolo dê y:oo m:uu tumo, u ngwo dí d:êê té. K:omodanê kópu d:oongmê d:êê ngê. * 25 Yesu ngê kópu mê yilî d:uu ngê. Yi kópu yilî yintómu w:oo d:êê too, pi knî ye doo u ntââ ngê paa pyódu, daapêdê kp:aa t:oo.

Wu u dí.*

* 21:20-21: Njon 13:23-25
Njon 20:30

* 21:24: Njon 19:35

* 21:25:

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU
The New Testament in the Rossel Language, also called
the Yele Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini
copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-11-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Mar 2024 from source files dated 13 Dec 2023

f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128